

DEPISTÁŽNO-STIMULAČNÝ PROGRAM PRE TROJROČNÉ A ŠTVORROČNÉ DETI V MATERSKEJ ŠKOLE

PhDr. Viera Šilonová, PhD.
doc. PaedDr. Vladimír Klein, PhD.
PaedDr. Petra Arslan Šinková

2020

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore
z Európskeho sociálneho fondu v rámci
Operačného programu Ľudské zdroje.

DEPISTÁŽNO-STIMULAČNÝ PROGRAM PRE TROJROČNÉ A ŠTVORROČNÉ DETI V MATERSKEJ ŠKOLE

Depistážno-stimulačný program
pre trojročné a štvorročné
deti v materskej škole

Autori:

PhDr. Viera Šilonová, PhD.
doc. PaedDr. Vladimír Klein, PhD.
PaedDr. Petra Arslan Šinková

Rok vydania:

2020

ISBN: 978 - 80 - 8951 - 21 - 2

EAN: 9788089051212

Tento projekt sa realizuje vďaka
podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci
Operačného programu Ľudské zdroje.

NP PRIM

Národný projekt „Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít“ – (NP PRIM - PProjekt Inklúzie v Materských školách) realizuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky/Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

NP PRIM sa realizuje v dvoch fázach (2017 – 2020 a 2020 – 2023) na vybranom území Slovenska, v 150 obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít (MRK), ktoré sú určené ako oprávnení užívatelia, a to vo všetkých krajoch, okrem Bratislavského.

Jeho zámerom je zvýšiť počet detí z MRK, ktoré navštevujú materské školy (MŠ), vytvárať inkluzívne prostredie v MŠ a podporovať deti z MRK a ich rodičov prostredníctvom práce s rodinou, pričom zvyšovanie vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK je jedným z nástrojov sociálnej inklúzie. Sústreďuje sa na sociálnu inklúziu v jej širšom kontexte - NP PRIM pracuje s rómskymi rodinami a deťmi ako v MŠ, tak v ich prirodzenom prostredí, kooperuje s terénnymi sociálnymi pracovníkmi a zamestnancami komunitných centier pri riešení rôznych situácií rodín, zabezpečuje prevenciu a zmierňovanie dopadov sociálnej vylúčenosti, ktoré majú vplyv na vzdelávanie detí z MRK.

Cieľom NP PRIM je vytváraním inkluzívneho prostredia v MŠ a podpornými opatreniami zameranými na zlepšenie spolupráce s rodinou zvýšiť počet detí z MRK, ktoré absolvujú predprimárne vzdelávanie. NP PRIM zvyšuje pripravenosť aktérov na povinné predprimárne vzdelávanie a napomáha stabilizácii pomáhajúcich profesií v systéme školstva, zvyšuje zamestnanosť Rómov a Rómok v týchto profesiách.

Viac informácií o NP PRIM: <https://www.minv.sk/?narodny-projekt-prim-projekt-inkluzie-v-materskych-skolach>

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (Úrad) vznikol v roku 1998 v štruktúre Úradu vlády SR, pričom jeho dnešná podoba vznikla v roku 2001. Jeho postavenie vymedzuje článok 1 Štatútu splnomocnenca vlády pre riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny. Splnomocnenec navrhuje, koordinuje a kontroluje činnosti smerujúce k riešeniu problémov rómskej menšiny a po odsúhlasení vládou SR realizuje systémové riešenia na dosiahnutie rovnoprávného postavenia občanov patriacich k rómskej menšine v spoločnosti. Dbá na dodržiavanie základných práv a slobôd zaručených ústavou a zákonmi SR, ako aj medzinárodnými zmluvami o ľudských právach. Od roku 2012 je Úrad začlenený v štruktúre Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Úrad sa organizačne člení na kanceláriu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, odbor koncepcií a analýz, odbor implementácie projektov a odbor regionálnej koordinácie. Úrad zabezpečuje svoje činnosti prostredníctvom desiatich regionálnych kancelárií v lokalitách: Banská Bystrica, Humenné, Kežmarok, Košice, Michalovce, Nitra, Prešov, Rimavská Sobota, Spišská Nová Ves a Svidník.

V 9 regionálnych kanceláriách (mimo Banskej Bystrice) pracujú aj regionálni koordinátori NP PRIM, ktorí koordinujú a metodicky usmerňujú obce a MŠ zapojené do projektu. NP PRIM je riadený hlavnou projektovou manažérkou, 5 projektovými manažérmi a metodičkou.

Viac informácií o Úrade: https://www.minv.sk/?ulohy_usvrk

¹ ITMS+ 312051Q354

² ITMS+ 312051ARK3

OBSAH

ÚVOD 10

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ – VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV 12

1.1 Vývin detí vo veku 3 – 4 rokov 12

1.1.1 Motorický vývin 13

1.1.2 Vývin poznávacích (kognitívnych) procesov 13

1.1.3 Rozvoj reči a jazyka 15

1.1.4 Emocionálny vývin..... 16

2 DEFICITY ČIASTKOVÝCH FUNKCIÍ ako príčina vzniku
špecifických vývinových porúch učenia a porúch pozornosti 17

2.1 Vymedzenie pojmu čiastkové funkcie 17

2.2 Deficit čiastkovej funkcie..... 20

2.3 Diagnostika čiastkových funkcií 20

2.4 Terapia deficitov čiastkových funkcií a symptómov 21

3 SKRÍNNGOVÉ TESTY URČENÉ PRE DEPISTÁŽNE VYŠETRENIE 22

3.1 Depistáž 1 – čiastkové funkcie 22

3.2 Depistáž 2 – symptómy 47

4 STIMULÁCIA DEFICITOV ČIASTKOVÝCH FUNKCIÍ A SYMPTÓMOV 64

4.1 Stimulácia deficitov čiastkových funkcií 65

4.2 Stimulácia symptómov 91

ZÁVER 120

LITERATÚRA..... 121

PRÍLOHY 125

Príloha č. 1 125

Príloha č. 2..... 126

Príloha č. 3..... 127

Príloha č. 4 128

Príloha č. 5..... 129

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1Aktuálny stav vývinu dieťaťa 17

Obrázok 2 Dieťa v materskej škole 18

Obrázok 3 Dieťa v základnej škole 18

Obrázok 4 Rozvoj čiastkových funkcií 18

Obrázok 5 Deficity čiastkových funkcií vo vývine dieťaťa 20

Obrázok 6 Teoretická konštrukcia diagnostiky na zachytenie deficitov
čiastkových funkcií v spracovávaní informácií..... 21

ÚVOD

Slovo *inklúzia* sa stalo u nás v ostatných rokoch populárnym termínom, a to hlavne v oblasti vzdelávania detí a žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia. V skutočnosti ale nejde o popularitu. Ide o znovujavenie starých pedagogických ideí, ktoré boli formulované už J. A. Komenským, že škola má byť dielňou ľudskosti a vyučovanie má prebiehať z pohľadu dieťaťa akoby hrou. Tieto myšlienky nadobúdajú v každej historickej dobe inú podobu. V súčasnosti majú podobu, nazvanú inklúzia. Podľa nej (bez ohľadu na to, či to tak volajú alebo nie) fungujú školské systémy vyspelého sveta. Jednou zo základných charakteristík inklúzie je heterogénnosť detí v materskej škole, čo znamená, že takto odpadá potreba dosiahnuť so všetkými deťmi rovnaké ciele. Dôraz je kladený na rozvoj osobnosti každého dieťaťa bez rozdielu na jeho etnickú, náboženskú príslušnosť, či sociálne postavenie. Deti pochádzajúce zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia, ktorých väčšinu tvoria deti z rómskych komunít, sa nedokážu sami primerane adjustovať do kolektívu triedy, a často aj učiteľovi chýbajú potrebné kompetencie pomôcť týmto deťom.

V Stratégii Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 sa, okrem iného, uvádza: „...slovenský vzdelávací systém potrebuje komplexnú reformu, ktorá bude založená predovšetkým na razantnom zvýšení zaškolenosti detí z marginalizovaných rómskych komunít od 3 rokov v materských školách – výrazná investícia do predprimárnej výchovy detí a vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít spolu s podporou programov starostlivosti o dieťa v ranom veku.“

Kľúčovým odborným diskurzom je inklúzia na diagnostiku detí pred nástupom do 1. ročníka základnej školy a vytvorenie nástroja depistážnej orientačnej diagnostiky a stimulácie, ktoré prispejú k akcelerácii vývinu sociálne znevýhodnených detí predškolského veku, čím prispejeme k ich úspešnému nástupu do základnej školy. V prípade sústredenia sa na rómske deti pochádzajúce zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia hlavným problémom je poznať, diagnostikovať

ich potenciál pre ďalšie vzdelávanie. Rovnako sa to týka aj všetkých ostatných detí (detí so zdravotným znevýhodnením, intaktných detí a detí s nadaním), čo korešponduje so základnou filozofiou inkluzívneho vzdelávania.

Strategickým cieľom Národného projektu **Projekt Inklúzie v materských školách – PRIM** (doba trvania: 01.05.2018 – 31.10.2020 realizovaný v 150 materských školách) je zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov marginalizovaných komunít na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie. Vytváraním inkluzívneho prostredia v materských školách a prostredníctvom práce s rodinou zvýšiť počet detí z marginalizovaných komunít, ktoré navštevujú materskú školu.

Projekt je zameraný na tieto oblasti (uvádzame výberovo):

- Implementácia modelu inkluzívneho vzdelávania v prostredí materských škôl prostredníctvom pedagogických (aj asistentov učiteľov) a odborných zamestnancov – školských špeciálnych pedagógov.
- Kreovanie inkluzívnych tímov v materských školách. V rámci národného projektu bude vytvorených 235 pracovných miest pre pedagogických asistentov a 145 pracovných miest pre odborných zamestnancov – prvýkrát v histórii školstva SR bude v prostredí bežnej MŠ pracovať školský špeciálny pedagóg ako odborný zamestnanec.
- Tvorba diagnostických a stimulačných programov pre deti predškolského veku (s akcentom na 3- a 4-ročné deti).

Inováciou v národnom projekte PRIM je pôsobenie odborného zamestnanca v súlade so zákonom NR SR č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a o odborných zamestnancoch (predovšetkým školský špeciálny pedagóg), ktorý je v dennom kontakte s deťmi a pracuje s nimi v zmysle sociálneho modelu pedagogickej diagnostiky, teda využíva najmä podporné opatrenia, stimuluje vlastný potenciál dieťaťa. Odborní zamestnanci budú viesť odborné pozorovania – depistáže, a na základe zistených výsledkov budú implementovať stimulačný program v prostredí MŠ.

Predstavujeme vám publikáciu *Depistážno-stimulačný program pre trojročné a štvorročné deti v materskej škole*, ktorá nadväzuje na výstupy Národného projektu Škola otvorená všetkým – Manuál k depistáži (Šilonová, V. – Klein, V. – Šinková, P. A., 2018) a Manuál k stimulačnému programu (Šilonová, V. – Klein, V. – Šinková, P. A., 2018), čím sa napĺňa ambícia autorov tejto publikácie spracovať kvalitný diagnostický a na neho nadväzujúci stimulačný program pre všetky deti predškolského veku vo veku od 3 do 6 rokov v prostredí materských škôl. V rámci implementácie tejto aktivity sa vytvára dostatočný časový priestor pre pedagogických zamestnancov aj pre odborného zamestnanca na realizáciu vstupnej depistáže, stimulácie vývinu detí prostredníctvom depistážno-stimulačného programu a aj výstupnej depistáže, ktorou overíme efektivitu realizovanej stimulácie (odporúčame pracovať aj s publikáciou Šilonová, V. – Klein, V. 2019. *Metodická príručka inkluzívneho predprimárneho vzdelávania*).

Hlavnou témou našej práce je predstavenie konkrétnych postupov – ako v praxi realizovať depistáž (skriningové orientačné vyšetrenie) a stimuláciu vývinu detí v materskej škole.

Depistážno-stimulačný program pre trojročné a štvorročné deti v materskej škole je štruktúrovaný do dvoch častí: 1. časť – Depistáž, 2. časť – Stimulácia.

1. časť – Depistáž: slúži ako konkrétny návod pre pedagogických a odborných zamestnancov v materských školách úspešne viesť depistáž pripravenosti detí predškolského veku. Po zaznamenaní jednotlivých oblastí a zmapovaní potenciálnych parciálnych oslabení by sa tak vďaka kvalitne realizovanej depistáži (prvotného skriningu) mala nasmerovať ďalšia starostlivosť o dieťa uplatnením špecifických stimulačných programov natoľko, aby sa do nástupu do školy adekvátne pripravilo na zvládanie nárokov kladených na dieťa v podmienkach základných škôl. Podstatou tejto časti publikácie je dosiahnuť čo najpresnejšiu identifikáciu bazálnych funkcií dieťaťa v súlade s programom ECEC (Early Childhood education and Care „Včasná edukácia a starostlivosť o deti“).

2. časť – Stimulácia: kľúčovým cieľom tejto časti programu je dosiahnuť čo najefektívnejšiu stimuláciu bazálnych funkcií dieťaťa. Hlavnou témou 2. časti publikácie je predstavenie konkrétnych postupov – ako v praxi realizovať stimulačný program u dieťaťa v prostredí materskej školy. Stimulačný program slúži ako konkrétny návod pre pedagogických a odborných zamestnancov v materských školách úspešne viesť stimuláciu a akceleráciu vývinu detí predškolského veku. Po uskutočnení depistáže (prvotného skriningu) bude nasmerovaná ďalšia starostlivosť o dieťa uplatnením špecifického stimulačného programu tak, aby sa dieťa na nástup do školy adekvátne pripravilo a zvládalo nároky kladené naň v podmienkach základnej školy. Stimulačný program zabezpečia učiteľky MŠ (aj pedagogickí asistenti) pod supervíziou odborného zamestnanca – školského špeciálneho pedagóga v rámci aktuálne platného vzdelávacieho programu ISCED pre predprimárne vzdelávanie.

Depistážno-stimulačný program pre trojročné a štvorročné deti v materskej škole možno využiť v pedagogickej praxi v oblasti orientačnej diagnostiky a stimulácie nielen so sociálne znevýhodnenými deťmi, s deťmi so zdravotným znevýhodnením, ale aj s deťmi intaktnými. Vníname ju aj ako prevenciu pred výskytom porúch správania, špecifických vývinových porúch učenia a najmä ako prevenciu pred neoprávneným zaraďovaním detí so zdravotným či sociálnym znevýhodnením do systému špeciálnych škôl (predovšetkým škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím).

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ – VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV

Mnohí odborníci z oblasti vedy, výskumu a praxe sa venujú hľadaniu vhodných a efektívnych preventívnych postupov na predchádzanie, odstraňovanie či minimalizovanie problémov v učení a správaní u žiakov v predškolskom veku. Súčasné školstvo vytvára požiadavky na rozvoj takých kompetencií u školských a odborných zamestnancov, ktoré podporujú rozvoj a efektívnu výchovu a vzdelávanie detí. Aktuálny stav na školách poukazuje na vysoký počet detí s problémami v učení a správaní. Možné príčiny uvedených problémov sú rôzne. Radi by sme upozornili na tie, ktoré sa v posledných rokoch vyskytujú stále častejšie. Ide o deficity čiastkových funkcií. Výsledky odborných vyšetrení poukazujú na nadmerný výskyt deficitov čiastkových funkcií.

Včasnú orientačnú diagnostiku a stimuláciu oslabených čiastkových funkcií a symptómov u detí v predškolskom veku považujeme za kľúčovú v oblasti prevencie vzniku ťažkostí v učení a správaní v základnej škole.

Nerovnomerný vývin schopností dieťaťa alebo oslabenie určitej čiastkovej funkcie môže mať vplyv na vznik špecifických vývinových porúch učenia a porúch správania. **Je preto dôležité, aby sa čiastkové funkcie správne rozvíjali už od raného veku.** Môže sa tak predísť problémom, ktoré sa neskôr prejavujú pri osvojovaní si školských schopností a zručností. Deficity čiastkových funkcií majú rovnaké prejavy, ale rôznu príčinu. Deti v škole vykazujú podobné problémy v písaní, čítaní či počítaní, ale oslabenie čiastkovej funkcie sa vyskytuje v inej oblasti a naopak.

Samotné konštatovanie nežiaduceho stavu bez zabezpečenia adekvátnej pomoci túto situáciu nerieši. Je preto dôležité venovať pozornosť prevencii a včasnej intervencii. Zároveň je východiskom pre prognostické závery, návrhy a realizáciu intervenčných opatrení smerujúcich k optimálnemu rozvoju dieťaťa. Je dôležité upozorniť na skutočnosť, že **u detí, ktorých deficity čiastkových funkcií boli identifikované**

a stimulované rok pred vstupom do základnej školy, sa neprejavili žiadne špecifické vývinové poruchy učenia a správania, pretože už pred vstupom do školy boli tieto nedostatky vyrovnané (Sindelar, 2014). V našom diagnosticko-stimulačnom programe vychádzame z modelu rakúskej psychologičky Sindelarovej, ktorý je zameraný na definovanie silných a slabých stránok dieťaťa. Cieľom nášho programu je rozvíjať silné stránky a oslabené funkcie stimulovať ešte pred nástupom do základnej školy.

1.1 VÝVIN DETÍ VO VEKU 3 – 4 ROKOV

V živote dieťaťa je prvých šesť rokov obdobím najintenzívnejšieho vývinu. Predškolský vek je jedným z najcitlivejších období, kedy deti získavajú zručnosti a návyky, ktoré ovplyvňujú ich dospelosť (Kaya – Emine, 2016). Predškolský vek je v odbornej literatúre ohraničený od troch rokov do obdobia šesť až sedem rokov, čiže končí nástupom dieťaťa do základnej školy. Na začiatku tohto obdobia dochádza väčšinou k socializácii dieťaťa v materskej škole. Vývin detí v predškolskom veku sa prejavuje zásadnými zmenami v jednotlivých oblastiach: **telesnej, kognitívnej, emocionálnej, sociálnej a rečovej.** Tieto zmeny sú vzájomne prepojené a na seba pôsobiace. Dieťa je dôležitou súčasťou rodiny. Pozitívny vplyv rodiny a vzťahy v nej sú podstatné pre optimálny rast a vývin dieťaťa. Je potrebné, aby rodičia boli konzistentní pri výchove detí a slúžili ako dobré modely správania. Výskumy potvrdili skutočnosť, že deti v predškolskom veku sú pri učení veľmi citlivé na správanie a vlastnosti dospelých (Wilks, Collier-Baker, Nielsen, 2015; Ooi, Dodd, Walsh, 2015).

Rodičia často nevedia, čo by už malo dieťa v danom období vedieť a zvládať samostatne. Vo svojej praxi sa často stretávame **s neprimeranými nárokmi a očakávaniami** rodičov na deti. Prejavujú sa v zatažovaní detí rôznymi aktivitami a krúžkami, potrebou prezentovať ich v spoločnosti s cieľom, že vedia viac ako intaktné dieťa v jeho veku (počítať do desať, čítať a podobne). Rovnako nezdravý prístup rodičov je príliš **ochraňujúci a opatrujúci**, ktorý bráni dieťaťu samostatne rozvíjať svoje kompetencie a zručnosti (dieťa nie je schopné samostatne sa najesť či napiť

sa z pohárika, má problém sa samé obliecť, obuť sa a pod.). Podobne aj **nezáujem, zanedbávanie, týranie** dieťaťa môže viesť k spomaleniu jeho optimálneho vývinu telesného alebo duševného. Takýto prístup rodiča môže prispieť ku vzniku rôznych detských chorôb či psychických porúch.

1.1.1 MOTORICKÝ VÝVIN

Motorika predstavuje celkovú pohybovú schopnosť človeka. Gabbard (2004) charakterizuje motorický vývin ako štúdium pohybového správania a s ním súvisiacich biologických zmien v priebehu života. Podľa Vašeka (2003) motorika zohráva významnú úlohu v edukácii dieťaťa vo všetkých vekových kategóriách. Motorický vývin by sme mohli označiť ako stále zdokonaľovanie, zlepšovanie pohybovej koordinácie, väčšej obratnosti a elegancie pohybov (Langmeier – Krejčířová, 2013).

Úroveň zdokonaľovania koordinácie, presnosti a plynulosti pohybov u jednotlivých detí v predškolskom veku môže byť rôzna. Závisí od aktuálnej vývinovej úrovne dieťaťa, jeho schopností a ďalších vonkajších a vnútorných faktorov. Gallahue a Ozmun (2006) vysvetľujú, že pohyb je ovplyvňovaný množstvom vnútorných a vonkajších faktorov. Vnútornými faktormi sú talent, záujem, motivácia, súťaživosť, zdravotný stav a vonkajšími faktormi sú zázemie pre aktivity, financie a podpora okolia. Poznanie vývinu dieťaťa v predškolskom veku je dôležité pre ďalší rozvoj jeho kompetencií. Rodičia a odborníci pracujúci s deťmi predškolského veku presne vedia, čo je možné od nich reálne očakávať (nevyžadovať od nich ani príliš málo a ani príliš veľa). Bez prítomnosti psychiky motorika predstavuje iba potenciálne pohybové predpoklady. Pre človeka je psychomotorika predstaviteľná len ako celok. Hovoríme o vzájomnom prepojení a obojstrannom ovplyvňovaní čítania a myslenia, vnímania a hýbania. Prostredníctvom pohybu si dieťa tvorí vzťahy k sebe samému a k svojmu okoliu, je cestou k poznaniu a učeniu sa (Szaboová, 2008). Rozvoj zručností súvisí s vonkajšími faktormi, ktoré sú bio-psycho-sociálne, motivačné a poznávacie. Získavanie zručností sa realizuje formou hier a štruktúrovaných programov (Hardy et al., 2010). Osvojenie základných pohybových

zručností sú predpokladom pre úspešné zvládnutie zložitejších pohybových situácií v neskoršom veku a dospelosti (Beurden et al., 2002; Olrich, 2002). Deti v predškolskom veku si prehĺbujú svoje zručnosti z predchádzajúceho obdobia. Rozvíja sa a zlepšuje koordinácia pohybových zručností: chôdza, skákanie, hádzanie, chytanie. Zlepšuje sa schopnosť začať a zastaviť pohyb, ktorá vychádza z vonkajších a vnútorných potrieb dieťaťa.

Dieťa vo veku troch rokov chodí a behá po rovnom aj nerovnom teréne, padá len zriedka, chodí po schodoch a zo schodov bez držania (Langmeier – Krejčířová, 2013). Už by malo zvládnuť prudkú otočku v behu, balansovanie na päťach a špičkách, stoj na jednej nohe v trvaní minimálne 3 sekúnd. V nerovnomernom teréne sa naďalej spoliehajú predovšetkým na zrak. Podobné prejavy môžeme pozorovať pri porovnávaní detí s poruchou zraku a zdravých detí. Pokiaľ zdravým deťom odoberieme zrakovú spätnú väzbu, budú v testoch stability vykazovať rovnaké výsledky ako zrakovu postihnuté deti (Häkkinen et al., 2012; Cech – Martin, 2012).

Dieťaťu vo veku štyroch rokov sa zvyšuje motorická zručnosť. Je viditeľná v narastajúcej samostatnosti pri jedení, obliekaní, pri umývaní rúk. Vyžaduje si len malú pomoc, napríklad príprava oblečenia (Langmeier – Krejčířová, 2013).

Päťročné dieťa už zvláda stoj na jednej nohe v trvaní 10 sekúnd, chôdzu po kladine vpred, preskok z jednej nohy na druhú (Cech – Martin, 2012). Koncom tohto obdobia sa zjemňuje a spresňuje pohybová koordinácia ruky (Podprocká, 2013), čo môžeme pozorovať aj v kresbe detí. Trojročné dieťa vie napodobniť rôzne smery čiar (horizontálne, vertikálne a kruhové), nakreslí aj krížik a až v piatom roku štvorec (Langmeier – Krejčířová, 2013).

1.1.2 VÝVIN POZNÁVACÍCH (KOGNITÍVNYCH) PROCESOV

Poznávanie v predškolskom veku sa orientuje na okolitý svet, ktorým je pre dieťa hlavne rodina a materská škola. Arslan Šinková (2018) uvádza, že u dieťaťa po narodení sa rozvíjajú základné schopnosti, ktoré sú základom reči, jemnej motoriky, neskoršieho osvojovania si čítania a písania,

ale aj pozornosti a správania. V prvom roku života sa najväčšmi rozvíja zraková, sluchová a dotyková pozornosť dieťaťa. V druhom a treťom roku je intenzívny rozvoj zrakového a sluchového vnímania. V štvrtom a piatom roku sa najintenzívnejšie vyvíja zraková a sluchová pamäť a od šiesteho roku vnímanie časovej postupnosti, prepájanie zrakových, sluchových a pohybových vnemov. Tieto schopnosti je možné u detí rozvíjať vhodnými hrovými aktivitami. Výskumy potvrdili, že v predškolskom veku sa rýchlo rozvíja pracovná pamäť, exekutívne funkcie, motorické zručnosti, kognícia, jazykové schopnosti a sociálne zručnosti (Anderson – Reidy, 2012).

Podľa Vágnerovej (2008, 2017) typické znaky uvažovania dieťaťa v predškolskom veku je možné zhrnúť podľa nasledovných kritérií:

1. Spôsob, ako dieťa nazerá na svet a aké informácie si vyberá:

- Centrácia (subjektívne podmienená redukcia informácií).
- Egocentrizmus (lipnutie na subjektívnom názore a zabúdanie iných, ktoré môžu byť odlišné).
- Fenomenizmus (dôraz na určitú predstavu podoby sveta).
- Prezentizmus (viazanosť na prítomnosť).

2. Spôsob, ako tieto informácie spracováva a ako ich interpretuje:

- Magičnosť (tendencia pomáhať si pri interpretáciách v reálnom svete fantáziou, čím sa poznanie skresľuje).
- Animizmus, resp. antropomorfizmus (pripisovanie vlastností živých k neživým objektom).
- Arteficializmus (spôsob výkladu vzniku okolitého sveta).
- Absolutizmus (presvedčenie, že každé poznanie je definitívne a jednoznačne platné).

Na základe spôsobu uvažovania detí od 2 do 7 rokov Piaget (1970) hovorí o **predoperačnom štádiu**, ktoré sa delí na dve subštádiá: fáza symbolického, predpojmového myslenia (od 2 do 4 rokov) a fáza názorného, intuitívneho myslenia (od 4 ro-

kov do 7 rokov). Vek je uvádzaný len orientačne, môžu existovať interindividuálne rozdiely. Autor zaraďuje myslenie trojročných a štvorročných detí do obdobia predpojmového myslenia. Deti sa spoliehajú len na konkrétny vzťah objektov, zameriavajú sa iba na jeden vzťah v danom čase a často vidia veci len z jedného pohľadu – ich vlastného. Podľa autora dieťa nemá rozvinutú orientáciu v číselnom rade a nadobudne ju v piatom roku. To isté platí pre porozumenie pojmu množstvo. V tomto veku u detí je myslenie konkrétne a riešenie problémov je založené na fyzických vlastnostiach. Dieťa nedokáže zovšeobecňovať, a teda každý pojem má svoju jedinečnú konkrétnosť (predpojem).

Trojročné deti majú dobré spomienky na veci po svojich bezprostredných skúsenostiach. Nemajú vytvorené však účinné stratégie na spomínanie v dlhšom čase, preto sú štruktúra a rutina dôležité v ich veku. To im umožňuje predvídať, čo budú robiť a čo sa od nich očakáva (Seefeldt – Wasik, 2006).

Názorné, intuitívne myslenie (od 4 let do 7 rokov) Dieťa všetko „centruje“, čiže dáva do súvislosti s vlastnou činnosťou. Zo súboru vzťahov a pojmov si dieťa vyberá len to, čo sa mu hodí. Prehliada všetko, čo presahuje jeho duševnú úroveň a prispôsobuje si vybrané vzťahy a pojmy podľa svojej rozumovej štruktúry. Začína uvažovať v pojmach, ktoré vznikli na základe vystihnúť podstatných znakov. Je však stále viazané na názor iných. Poznávanie má intuitívny charakter, čo je dôsledkom nedostatku skúseností (Piaget, 1970).

U štvorročných a päťročných detí zaznamenáme dôležité zmeny v kognitívnom raste. Vo všeobecnosti začínajú riešiť problémy, premýšľajú o príčinných súvislostiach a vyjadrujú tieto nápady ostatným. Keď poznávanie dozrieva, začnú rozlišovať medzi súkromnými myšlienkami a verejnými prejavmi (Seefeldt – Wasik, 2006).

Jedným z najdôležitejších kognitívnych posunov v predškolskom období, ku ktorým dochádza medzi tromi až štyrmi rokmi, je vývin symbolického myslenia. Najviditeľnejším znakom vývinu symbolického myslenia u detí v predškolskom veku je zvýšenie **záujmu o hru**, ktorá sa stáva čoraz zložitejšou.

Štvorročné deti aktívne manipulujú svojím prostredím a vytvárajú zmysel svojho vlastného sveta. V tomto veku sú deti vo svojom **myslení veľmi egocentrické** (tendencia byť si viac vedomý svojho vlastného pohľadu ako ostatných). To vysvetľuje, prečo majú štvorročné deti problémy pochopiť, ako okolitý svet vnímajú iní ľudia. Rovnako rozvíjajú svoje **pamäťové zručnosti**. Majú ťažkosti so zapamätaním si zoznamov alebo izolovaných informácií. Učenie a spomienky na veci v tomto veku sú jednoduchšie, ak sú informácie prezentované v kontexte, ktorý má pre dieťa zmysel. V štyroch rokoch deti začínajú chápať, čo je skutočné a čo nie je skutočné, čo je sen a čo nie (Seefeldt – Wasik, 2006).

Päťročné už rozmyšľajú nad tým, ako veci fungujú, ako sa veci vyrábajú a odkiaľ pochádzajú. To odráža ich **záujem o pochopenie sveta okolo nich**. Ich predstavivosť sa naďalej rozvíja. Začínajú však robiť rozdiely medzi tým, kedy niečo predstierajú, a kedy nie. Pokiaľ sú dobre oboznámené s vecami, začínajú vidieť, ako určité objekty zapadajú do jednotlivých kategórií. Na základe každej novej skúsenosti vylepšujú svoje koncepty. Môžu úspešne triediť objekty na základe jednej funkcie, ako je farba, tvar a veľkosť. Triedenie vecí na základe abstraktnejších konceptov je náročnejšie (Seefeldt – Wasik, 2006).

Značné pokroky je možné pozorovať v **oblasti zrakového a sluchového vnímania**, diferenciacii pri vnímaní priestoru a času, schopnosti rozlišovania podobných podnetov. Dieťa v tomto veku už nevníma vec ako celok, ale snaží sa ju rozobrať až do najmenších detailov.

Pozornosť zahŕňa niekoľko dôležitých neuro-psychologických procesov, ktoré sa rýchlo rozvíjajú v predškolskom období, vrátane schopnosti sústrediť sa a podieľať sa na stimuloch v priebehu určitého časového obdobia, schopnosť prijímať a hlásiť spätné podnety okamžite po prezentácii (White et al., 2009). S väčšou koncentráciou pozornosti sa rozvíja zámerné načúvanie. **Okolo tretieho roku by malo byť schopné načúvať krátkemu príbehu s jednoduchým dejom. Zdokonaľuje sa vnímanie figúry a pozadia – zameranie pozornosti a vyčlenenie niektorých zvukov z pozadia.** Postupne sa rozvíja

zvuková analýza a syntéza. **Okolo piatich rokov dieťa rozpoznáva jednotlivé hlásky.** Najprv sú to hlásky na začiatku slov, neskôr koncové (Bednářová – Šmardová, 2015). Deti hovoria o veciach, ktoré sa stali v minulosti, ale včera znamená to isté, ako minulý mesiac alebo minulý týždeň. Sú schopné porozumieť času z hľadiska vecí, s ktorými sú oboznámené (Seefeldt – Wasik, 2006). Funkčný vývin pozornosti v predškolskom veku nastáva prostredníctvom procesu aktívneho nervového vývoja (z veľkej časti geneticky determinovaného), ale aj prostredníctvom dynamického procesu formovania a obmedzovania schopností prostredníctvom skúseností, ktoré potenciálne menia genetickú expresiu (Blair – Raver, 2012). Rozvoj pozornosti súvisí s vnímaním rôznych podnetov z okolia. Dieťa je vytrvalejšie, dokáže sa dlhšie sústreďovať a narastá stabilita pozornosti. V mladšom školskom veku sú trvanie a rozsah pozornosti ešte veľmi obmedzené a neúmerné požiadavky na sústredenie sú pre dieťa veľkou záťažou (Langmeier – Krejčířová, 2013).

1.1.3 ROZVOJ REČI A JAZYKA

V priebehu predškolského obdobia sa zdokonaľuje aj reč. Vývin reči je ovplyvnený získavaním poznatkov o sebe a sociálnom svete. Postupne sa reč stáva prostriedkom komunikácie, vzťahov, spolupráce, usmerňovaním sociálnych interakcií a zároveň nástrojom myslenia. Približne okolo dvoch rokov sa myslenie a reč začínajú prelínať a ovplyvňovať. Reč sa postupne stáva intelektuálnou kategóriou a myslenie verbálnou. **Zásadné obdobie pre vývin reči je do šiesteho roku.** Najvýraznejšie tempo je v období 3-4 rokov. Raný vývin reči je podmienený a ovplyvnený motorikou, vnímaním a sociálnym prostredím dieťaťa (Bednářová – Šmardová, 2015).

Trojročné deti majú ešte nedokonalú výslovnosť, niektoré hlásky nahrádzajú inými, alebo ich vyslovujú nepresne. V priebehu štvrtého a piateho roku sa reč postupne zdokonaľuje. U trojročných detí sa začínajú objavovať vetné súvetia, rastie záujem o hovorenú reč. **Dieťa už vydrží dlhšie počúvať krátke rozprávky, a to aj v malých skupinách, a dokáže zaspievať pesničku.** Pozná svoje meno, pohlavie, správne určuje základné farby.

Osvojuje si základy počítania, i keď v nesprávnom poradí a priraduje názvy čísel k určitému množstvu predmetov (Langmeier – Krejčířová, 2013). **Štvorročné deti** sú podľa Vágnerovej (2017) **schopné diferencovať spôsob komunikácie** s ohľadom na svojho komunikačného partnera (jeho sociálnu rolu, vývinovú úroveň, citové ladenie a podobne).

Dieťa okolo piatich rokov vie pomenovať a triediť známe predmety podľa druhu materiálu, veľkosti a tvaru. Uvedomuje si, že počet je určený posledným číslom, ku ktorému pri počítaní došlo (Langmeier – Krejčířová, 2013). V niektorých publikáciách odborníci uvádzajú rôzne vekové obdobia zvládnutia gramatiky, jazyka – kedy by dieťa malo vedieť skloňovať a časovať. Kutáľková (2002) uvádza, že **jazykový cit sa vyvíja do piatich rokov veku dieťaťa**. Po tomto období zaostávanie už signalizuje ťažkosti v jeho vývine. Klenková (2006) vysvetľuje, že *fyziológický dysgramatizmus* (podobne ako fyziológická dyslália pri výslovnosti) sa do 4. roku považuje za prirodzený jav, zatiaľ čo po 4. roku hovoríme o narušení vývine reči. Začína používať reč na **reguláciu svojho správania**. Podľa Luriju dieťa v troch rokoch riadi svoje správanie na základe slovných inštrukcií tak, že si ju nahlas opakuje a od štyroch – piatich rokov si toto správanie zvnútorňuje bez hlasného vyjadrovania svojho zámeru (Langmeier – Krejčířová, 2013).

1.1.4 EMOCIONÁLNY VÝVIN

Socializácia dieťaťa v predškolskom veku prebieha nielen v prostredí primárnej rodiny, v ktorej si dieťa osvojuje základy sociálneho správania, ale aj v prostredí ďalších sociálnych inštitúcií (materská škola, detské centrá), kde sa učí novým sociálnym zručnostiam. Dieťa je schopné vytvárať si nové citové väzby mimo rodiny, pokiaľ je preňho rodina zdrojom istoty a bezpečia a mohlo si vytvoriť vedomie domova a rodinnej identity (Matějček, 1999).

Medzi tretím a piatym rokom začína dieťa skutočne rozumieť subjektívnej povahe emócií. Vie, že daná situácia môže u rôznych ľudí vyvolať odlišné pocity.

Okolo štyroch rokov dokáže dieťa predpove-

dať pravdepodobnosť emočných reakcií druhých. Dieťa v predškolskom veku vie rozlišovať medzi správaním a vnútornými stavmi, ale myslí si, že myšlienky a pocity sa prejavujú priamo v správaní. Možnosť maskovať svoje pocity si uvedomujú až deti v školskom veku. Deti v predškolskom veku vedia **vyjadriť svoje názory a pocity** formou kresby, hry alebo rozprávania.

V predškolskom veku začína prevažovať spoločná (asociatívna) **hra**. Neskôr sa objavuje kooperatívna hra, kde dochádza k vzájomnej spolupráci a jednotlivé roly sú už rozdelené. Štvorročné a päťročné deti sa zriedka hrajú paralelne, prevažuje spoločná hra. Symbolická hra slúži ako prostriedok vyrovnávania sa s realitou. V hre je dieťa slobodné a môže si problematickú skúsenosť spracovať tak, ako samé chce. Tematická hra slúži na precvičovanie budúcich sociálnych rolí (Vágnerová, 2017).

Dieťa v predškolskom veku prostredníctvom **kresby** už dokáže vyjadriť aj svoju predstavu.

Trojročné dieťa nakreslí obrázok a dodatočne ho pomenuje. Výtvor sa často pomenovanému predmetu či činnosti nepodobá.

Štvorročné dieťa už podáva realistickejší obraz, aj keď v hrubých obrysoch. Kresbu začína s nejakým zámerom, na konci sa môže zmeniť a dieťa pomenuje kresbu ináč.

Päťročné kreslí na základe už dopredu stanovenej predstavy. Z kresby je viditeľnejšia lepšia motorická koordinácia. Kresba postavy je viac detailnejšia (hlava, trup, nohy, ruky, ústa, oči, nos), i keď horné a dolné končatiny sú znázorňované čiarami (jednodimenzionálne) a proporcie sú skôr náhodné (Langmeier, Krejčířová, 2013). Vo vývine kresby ľudskej postavy sa odráža celkový rozvoj detskej psychiky. **Kresba ľudskej postavy** sa objavuje približne **v troch rokoch**. Deti kreslia tzv. *hlavonožcov*, kde najvýznamnejším prvkom je ľudská tvár a končatiny. **Štvor- až päťročné deti** zobrazujú v kresbe postavy pre nich dôležité detaily, ktoré príliš nekorešpondujú s realitou (napríklad priehľadné – transparentné kresby, pri-kresľovanie oblečenia...). Na konci predškolského veku sa kresby stále viac podobajú skutočnosti.

2 DEFICITY ČIASTKOVÝCH FUNKCIÍ AKO PRÍČINA VZNIKU ŠPECIFICKÝCH VÝVINOVÝCH PORÚCH UČENIA A PORÚCH POZORNOSTI

Deficity čiastkových funkcií môžu byť prediktorom vzniku špecifických vývinových porúch učenia a porúch správania. Diagnostika deficitov čiastkových funkcií a symptómov je zameraná na definovanie silných a slabých stránok dieťaťa. Prostredníctvom včasnej orientačnej depistáže zisťujeme disharmóniu vo vývine dieťaťa a vieme stanoviť, ktoré funkcie sú menej rozvinuté v porovnaní s ostatnými. Zároveň získavame informáciu o kompenzačných mechanizmoch dieťaťa. **Na základe výsledkov diagnostiky vieme, ktoré čiastkové funkcie a symptómy je potrebné stimulovať.**

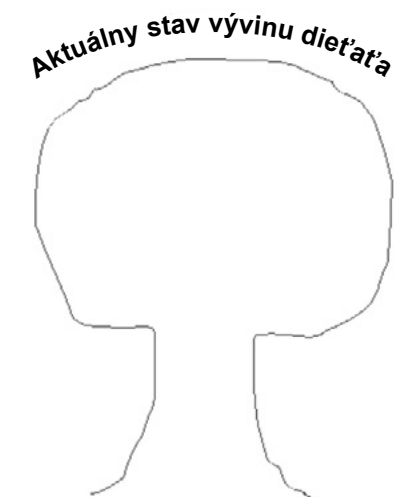
2.1 VYMEDZENIE POJMU ČIASTKOVÉ FUNKCIE

Koncom šesťdesiatych a začiatkom sedemdesiatych rokov sa v nemecky hovoriacich krajinách zaoberalo mnoho odborníkov pôsobením poškodenia mozgu na vývin dieťaťa a jeho schopností (Graichen, 1973; Berger, 1977; Schlegel, 1988; Lempp, 1979; Spiel (In Sindelar, 2008) a ďalší. Minimálne mozgové dysfunkcie nazýva medzi prvými odborníkmi pojmom „*Teilleistungen*“ Graichen (1973). Tento termín sa v slovenskej literatúre prekladá ako „*čiastkové funkcie*“, ale môžeme sa stretnúť aj so synonymom „*čiastkový výkon*“ alebo „*základné funkcie*“, prípadne ako uvádza Sindelar „*bazálne funkcie*“.

Vzhľadom na to, že v odbornej literatúre často dochádzalo k zámenám pojmov, najmä „oslabení čiastkových funkcií“ za „poruchy čiastkových funkcií“, Sindelar dopĺňa tento pojem termínom „*parciálne procesy spracovávania informácií*“ (Sindelar, 2014). Autorka vychádza z najnovších poznatkov vývinovej a kognitívnej psychológie a neurofyziológie. Sindelar vníma čiastkové výkony ako „*čiastkové funkcie celostnej siete spracová-*

vania informácií, ktoré predstavujú špecifické modálne a intermodálne procesy pozornosti, vnímania a pamäti, ako aj ich seriálnu integráciu. Spracovávanie informácií je predpokladom pre komplexný kognitívny výkon a rovnako tiež pre exekutívne funkcie, akou je napríklad funkcia mentalizácie.“

Tieto základné funkcie podmieňujú správny vývin reči, písania, čítania a počítania, ale aj plánovania a organizovania.

Obrázok 1: Aktuálny stav vývinu dieťaťa (Zdroj: Sindelar, 2008, s. 17)

Sindelar vysvetľuje pojem deficitu čiastkových funkcií na obraze stromu (obrázok 1): „*Predstavte si dieťa ako strom. Ak vychádzame z tohto obrazu, potom všetko to, čo v okamihu stretnutia s dieťaťom vtedy, tu a teraz, v prítomnosti na ňom môžeme pozorovať, je v korune stromu.*“ V korune stromu si teda máme predstaviť aktuálny stav vývinu dieťaťa – všetky schopnosti a spôsoby správania, ktoré môžeme pozorovať v danom okamihu, keď sa stretávame s dieťaťom.

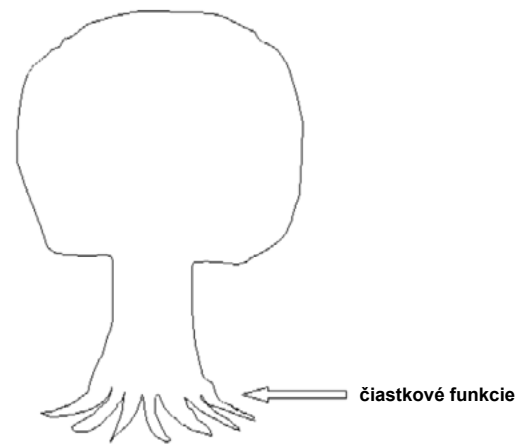

Obrázok 2: Dieťa v materskej škole
(Zdroj: Sindelar, 2008)

Obrázok 3: Dieťa v základnej škole
(Zdroj: Sindelar, 2008)

Podľa toho, v ktorom veku života dieťaťa sa s ním stretávame, môžeme pozorovať inú úroveň jeho schopností. Ak sa stretáme s dieťaťom v období, keď navštevuje materskú školu, môžeme pozorovať jeho porozumenie reči a úroveň vyjadrovania sa (ako kreslí a modeluje, jeho grafomotorické výkony), ale aj jeho schopnosť integrovať sa do spoločenstva vrstovníkov a podobne (obrázok 2). Pokiaľ sa stretáme s dieťaťom školského veku, potom sa v korune stromu odrážajú jeho schopnosti naučiť sa čítať a písať, počítať, sústrediť sa, správať sa primerane k situácii, vypracovať domáce úlohy a podobne (Obrázok 3).

Obrázok 4: Rozvoj čiastkových funkcií
(Zdroj: Sindelar, 2008)

Ako sa táto koruna rozvíja, záleží na tom, ako sa rozvíli korene a kmeň. V oblasti kmeňa a koreňov ležia jednotlivé čiastkové funkcie alebo čiastkové výkony, ktoré potom zrejú v priebehu vývinu dieťaťa, vstupujú do vzájomných spojitostí, aby strom harmonicky košatel (Obrázok 4). Tieto čiastkové funkcie sa u väčšiny ľudí rozvíjajú rovnomerne. Môžu byť rozvinuté rovnomerne priemerne, alebo rovnomerne nadpriemerne, alebo rovnomerne podpriemerne. Vždy, keď sa čiastkové funkcie rozvíjajú rovnomerne a žiadne rušivé faktory tento vývoj neovplyvňujú, rozrastá sa i koruna stromu harmonicky. Prejavuje sa potom podľa zodpovedajúcej úrovne čiastkových funkcií, harmonicky priemerný, harmonicky nadpriemerný alebo harmonicky podpriemerný rast. Čiastkové funkcie Sindelar (2008) definuje ako čiastkové kroky procesu myslenia a priraduje k nim: taktilno-kinetické vnímanie, vizuálnu diferenciáciu figúry a pozadia, vizuálnu diferenciáciu, vizuálnu pamäť, priestorovú orientáciu, auditívnu diferenciáciu figúry a pozadia, auditívnu diferenciáciu reči, auditívnu pamäť, intermodálne vzťahy, vnímanie časového sledu.

Vizuálna diferenciácia figúry a pozadia

Vizuálna pozornosť umožňuje vybrať si z celku vizuálnych podnetov ten, ktorý je pre nás v danom okamihu najdôležitejší. Táto voľba je vo veľkej miere ovplyvnená emocionálnymi faktormi. Frostigová (1973) túto funkciu vysvetľuje ako

schopnosť rozpoznať figúry, ktoré sa prelínajú s inými figúrami. Ide o vnímanie a znovupoznávanie určitého tvaru na komplexnom pozadí. Deti, ktoré majú túto funkciu oslabenú, nevidia predmety alebo obrazy v zhľuku iných vizuálnych vnemov. Neradi kreslia, ich pozornosť je ľahko „odkloniteľná“. V školskom veku môžu mať deti pomalšie tempo čítania a značne sťažené čítanie textu s porozumením.

Vizuálna diferenciácia

„Vizuálna diferenciácia je **schopnosť vnímať rozdiely vo videných informáciách**, teda schopnosť vidieť a zapamätať si jemné rozdiely. Táto schopnosť je potrebná napríklad vtedy, keď chceme od seba odlíšiť podobne vyzerajúce písmená, aby sme predišli ich zámene“ (Sindelar, 1998, s. 126). Táto schopnosť je potrebná nielen pri rozlišovaní figúr písmen a čísel, ale aj v bežnom živote v komunikácii pri dešifrovaní mimického posolstva z tváre komunikačného partnera.

Vizuálna pamäť

Schopnosť vizuálnej pamäte umožňuje **uložiť a znovu vybaviť videný obraz**. Vizuálna pamäť ovplyvňuje aj schopnosť dieťaťa zapamätať si správne napísané slová. Obraz pre dieťa je nejasný, preto je často ním produkovaný rôznymi nesprávnymi variáciami.

Auditívna diferenciácia figúry a pozadia

Auditívna diferenciácia figúry a pozadia tzv. **auditívna pozornosť** je schopnosť vyčleniť jednotlivé elementy zo všetkého, čo súčasne počujeme – rozčleniť počuté podnety a zamerať sa na ten podstatný. Táto schopnosť je dôležitá najmä vtedy, keď máme niečo pozorne počúvať a nesmieme sa nechať vyrušiť ďalšími zvukovými podnetmi. Ale aj vtedy, keď máme izolovať, vyčleniť všetky hlásky, ktoré počujeme v slove a nesmieme žiadnu vynechať, potrebujeme schopnosť auditívnej diferenciácie figúry a pozadia (Sindelar, 2008).

Auditívna diferenciácia

Auditívna diferenciácia je schopnosť vnímať rozdiely v počutí. „Auditívna diferenciácia úzko súvisí s výslovnosťou. Pre správnu výslovnosť musí

dieťa rozlíšiť jednotlivé hlásky. Ich presná diferenciácia je dôležitá aj pre čítanie a písanie“ (Bednářová – Šmardová, 2007, s. 40). Schopnosť auditívnej diferenciácie nás ovplyvňuje aj v medzilidskej komunikácii. Pokiaľ je oslabená, nedokážeme rozlíšiť intonáciu, melódiu reči a nutnosť výzvy komunikačného partnera.

Auditívna pamäť

Auditívna pamäť umožňuje zapamätať si počuté, podržať v pamäti a znovu vybaviť. Pokiaľ je oslabená, deti majú problém zapamätať si počuté slovo alebo hlásky. Nie sú schopné naučiť sa krátky text. Nepamätajú si mená priateľov, zabudnú inštrukciu.

Priestorová orientácia

Priestorová orientácia zahŕňa taktilno-kinetické vnímanie, vnímanie telesnej schémy a vnímanie 2D priestoru (orientáciu na papieri).

- Taktilno-kinestetické vnímanie alebo dotyková pozornosť zabezpečuje, že aj v oblasti dotyku dokážeme z celku naraz pôsobiach podnetov vyselektovať ten najdôležitejší. Väčšinou nevnímame všetko, čo súčasne cítime, inak by bol tento kanál spracovávaní informácií preťažený a neboli by sme schopní informácie vnímať. Tieto podnety začneme vnímať až vtedy, keď nám narušia pohodlie (Sindelar, 2014).

- Vnímanie telesnej schémy súvisí s vnímaním jednotlivých častí tela a vo vnímaní jednotlivých strán tela – vľavo, vpravo, hore, dole, na svojom tele. Je zároveň predpokladom pre orientáciu svojho tela v priestore.

- Vnímanie 2D priestoru je oslabenie v jeho vnímaní a následkom toho aj v priestorovej orientácii. Deti otáčajú písmená pri čítaní a písaní, strácajú orientáciu na papieri, zamieňajú si riadky. Priestorová orientácia je tiež predpokladom pre matematické myslenie, preto majú tieto deti sťaženú aj orientáciu v matematike.

Intermodálne vzťahy

Intermodalita je schopnosť, ktorá nám umožňuje vzájomne prepájať informácie rôznych

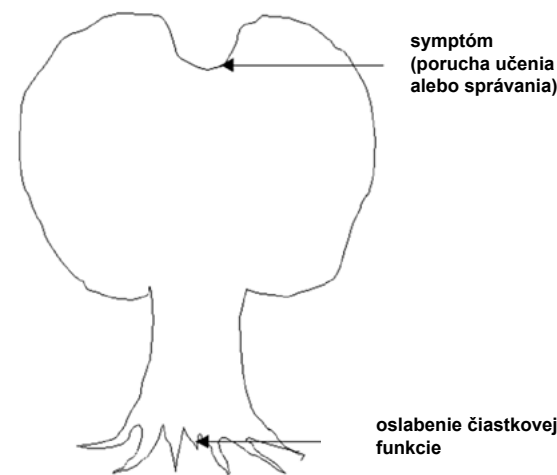
zmyslových oblastí. Je dôležitá pri spájaní hlások a písmen. Bez intermodálneho kódovania by nebolo možné čítať a napísané písmená prepájať s hláskami.

Vnímanie časovej postupnosti

Vnímanie časovej postupnosti alebo serialita je schopnosť vnímať poradie, spracovávať ho, uchovávať a znova vybavovať. Táto schopnosť je potrebná na to, aby sme správne zapísali poradie čísel, písmen, alebo ho správne spracovali pri čítaní, pre plánovanie konania alebo nejakej činnosti. „Iba vtedy dokážeme vysloviť gramaticky správnu vetu, keď predvídame poradie slov a správne ho prepájame“ (Sindelar, 2008, s. 133).

2.2 DEFICIT ČIASTKOVEJ FUNKCIE

Čiastkové deficity v spracovávaní informácií predstavujú disharmóniu vo vývine dieťaťa. Znamená to, že úroveň vývinu dieťaťa nie je v týchto bazálnych či čiastkových funkciách harmonicky rozvinutá. Pokiaľ zostaneme pri obraze stromu, špecifické vývinové poruchy učenia a správania sú nepravidosťami, nerovnomerným dozrievaním v korune, ktoré môžu byť podmienené parciálnou nezrelosťou v čiastkových funkciách.

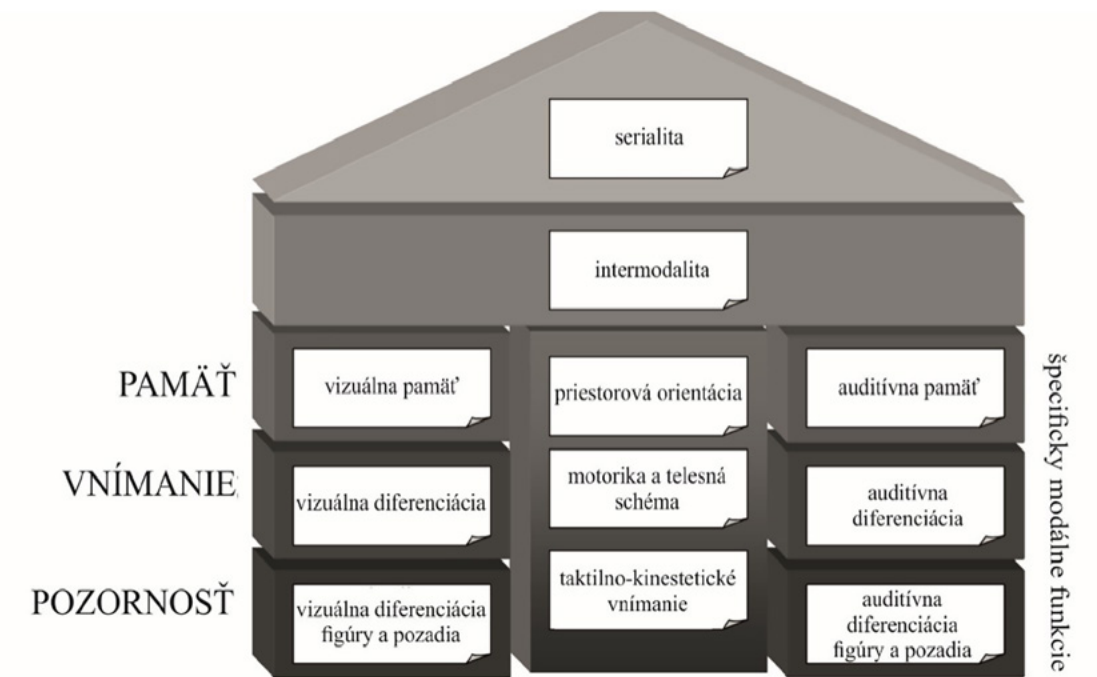
Obrázok 5: Deficity čiastkových funkcií vo vývine dieťaťa (Zdroj: Sindelar, 2008)

Aký symptóm sa prejaví v korune stromu, závisí od veku dieťaťa a od druhu oslabenej čiastkovej funkcie. Napríklad pokiaľ sa dieťa nachádza v predškolskom veku, môže mať problémy s grafomotorikou, ale v školskom veku s osvojením písania. Deficity čiastkových sú často príčinou vzniku špecifických porúch učenia a správania, čo má nepriaznivý dopad na kvalitu života dieťaťa. Môže trpieť pocitmi menenej cennosti a negatívne ovplyvňujú jeho školskú kariéru. Navyše netrpí len dieťa, ale aj jeho rodina. Preto je nutné oslabenia podchytiť a stimuláciou odstrániť.

2.3 DIAGNOSTIKA ČIASTKOVÝCH FUNKCIÍ

Systém diagnostiky čiastkových funkcií Sindelar (2014) uvádza na príklade domu. Tri bazálne úrovne znázorňujú základné piliere kognície, ktoré sa vzájomne ovplyvňujú: pozornosť, vnímanie a pamäť, pričom sú rozdelené do troch oblastí podľa modalít: špecificky modálne funkcie vo vizuálnej, auditívnej a taktilno-kinesteticknej oblasti, ktorá tvorí základ vnímania telesnej schémy, a tým aj motoriky a vnímania priestoru. Na tomto základe je postavené intermodálne kódovanie a na ňom schopnosť seriálnej integrácie.

Diagnostika deficitov čiastkových funkcií nám ponúka diagnostiku slabých a silných stránok dieťaťa. Zisťujeme disharmónie vo vývine dieťaťa. Pomocou diagnostiky vieme stanoviť, ktoré funkcie sú menej rozvinuté ako tie ostatné, teda, ktoré je potrebné trénovať. Zároveň dostávame informáciu o kompenzačných mechanizmoch dieťaťa. Diagnostika deficitov čiastkových funkcií je diagnostika intrapersonálna, sleduje čiastkové funkcie v rámci profilu jedného dieťaťa. Nie je interpersonálna, neporovnáva deti medzi sebou, ale vývin čiastkových funkcií jedného dieťaťa. Podobne Kvasničková a Glasová (2010) uvádzajú vo svojej štúdii diagnostiku a terapiu deficitov čiastkových funkcií za vhodný diagnostický nástroj pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, nakoľko nediskriminuje, ale pri vyhodnocovaní zohľadňuje socio-kultúrne rozdiely. Predpokladáme, že včasná orientačná diagnostika a stimulácia deficitov čiastkových funkcií a symptómov

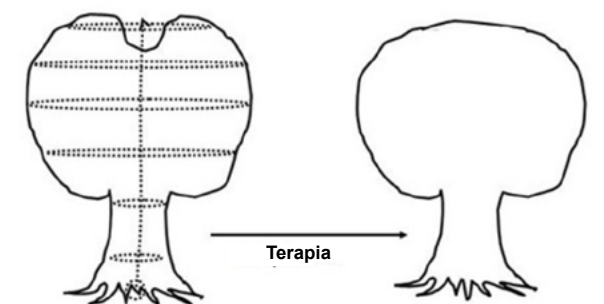
Obrázok 6: Teoretická konštrukcia diagnostiky na zachytenie deficitov čiastkových funkcií v spracovávaní informácií (Zdroj: Sindelar, 2014)

môže prispieť k zníženiu počtu detí, ktoré v škole zaostávajú v dôsledku oslabenia čiastkových funkcií – rovnako u majoritnej, tak i u minoritnej populácie. Pri porovnávaní výsledkov detí zo sociálne znevýhodneného prostredia boli úspešnejšie deti z majoritnej populácie (Mesárošová – Orosová, 1995; Farkašová – Kundrátová, 2006). Klein (2008) uvádza, že súčasný vzdelávací systém na Slovensku sa javí ako monokultúrny a neústretovej voči etnicky minoritným a ohrozeným skupinám. Podľa Šilonovej a Kleina (2018) je dôležité meniť slovenskú legislatívu smerom k inkluzívnemu vzdelávaniu. Jeho podstatou je právo každého dieťaťa na kvalitné vzdelanie, čiže zabezpečenie rovnakých príležitostí pre všetkých.

2.4 TERAPIA DEFICITOV ČIASTKOVÝCH FUNKCIÍ A SYMPTÓMOV

Pokiaľ na základe diagnostiky je stanovené, že sú ťažkosti dieťaťa zapríčinené oslabením čiastkového výkonu a diferencované sa zistilo, v ktorej oblasti je oslabenie čiastkového výkonu alebo už existujúceho symptómu prítomné, tak je nutné zostaviť stimulačný program. Pre efektívnu

stimuláciu je dôležité podchytiť dieťa v oblasti nedostatočne vyvinutej funkcie práve tam, kde sa momentálne nachádza. To znamená, že stimulačný program je nutné nastaviť na úroveň, na ktorej dieťa dokáže tento čiastkový výkon dosiahnuť ešte bez relatívnych ťažkostí. Čím je dieťa mladšie, tým skôr dosiahne v priebehu stimulácie veku zodpovedajúcu úroveň čiastkových funkcií. V rámci tréningu je potrebné u detí zohľadňovať ich prirodzené stupne vývinu čiastkových funkcií. Nezávisle od toho, aký vek dieťa dosiahlo v čase diagnostiky, je potrebné začať s tréningom na tej úrovni, na ktorej je čiastková funkcia dieťaťa vyvinutá.

3 SKRÍNINGOVÉ TESTY URČENÉ PRE DEPISTÁŽNE VYŠETRENIE

Metodika depistážno-stimulačného programu PRIM slúži na včasné zachytenie oslabenia čiastkového výkonu a symptómov. Cieľom tejto metodiky je **identifikovať a následne stimulovať oslabenie v oblasti čiastkových funkcií a symptómov dieťaťa**. Dôraz kladieme na zistenie, či sa dieťa vyvíja harmonicky, alebo či potrebuje pomoc. Zámerom metodiky je **predchádzať vzniku špecifických vývinových porúch učenia a správania**. V depistážno-stimulačnom programe pre 3 – 4-ročné deti v materskej škole sú úlohy zostavené tak, aby ich zvládlo dieťa už vo veku troch rokov. Program vychádza zo štandardizovaného materiálu, ktorý bol testovaný na 350 deťoch vo veku 3 – 5 rokov. Cieľom je poukázať na úroveň dozrievania čiastkových funkcií, ktorú by dieťa malo dosiahnuť v tomto veku a identifikácia silných a slabých stránok dieťaťa.

Depistážne skriningové vyšetrenie 3 – 4-ročných detí v materskej škole pozostáva z dvoch etáp, ktoré je možné realizovať vo viacerých časových úsekoch:

1. depistáž 1 – čiastkové funkcie,
2. depistáž 2 – symptómy.

3.1 DEPISTÁŽ 1 – ČIASTKOVÉ FUNKCIE

Časť Depistáž 1 – čiastkové funkcie v úlohách diagnosticky mapuje tieto oblasti vývinu:

- Vizualnú diferenciaciu figúry a pozadia (zrakovú pozornosť).
- Auditívnu diferenciaciu figúry a pozadia (sluchovú pozornosť).
- Taktilno-kinestetické vnímanie (dotykovú pozornosť).
- Vizualnú diferenciaciu.
- Auditívnu diferenciaciu.
- *Vizualnú pamäť*.
- Auditívnu pamäť.
- Intermodálne vzťahy.
- Dodržanie časového sledu (serialita).

K realizovaniu časti Depistáže 1 – čiastkové funkcie potrebujeme:

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

Predloha č. 2

Depistáž 1 Vizualna diferenciacia figúry a pozadia

Predloha č. 3

Depistáž 1 Auditívna diferenciacia figúry a pozadia

Predloha č. 4

Depistáž 1 Vizualna diferenciacia

Predloha č. 5

Depistáž 1 Intermodálne vzťahy

Predloha č. 6

Depistáž 1 Intermodálne vzťahy

Predloha č. 7

Depistáž 1 Intermodálne vzťahy

Predloha č. 8

Depistáž 1 Intermodálne vzťahy

Záznamový a vyhodnocovací hárok

Depistáž 1 (Príloha č. 4)

K časti Depistáž 1 – čiastkové funkcie sú potrebné:

- predlohy – obrázky k rozprávke,
- kartičky z predlohy, nožnice,
- záznamový hárok, ktorý je zároveň vyhodnocovacím hárkom,
- kocky rovnakej veľkosti v dvoch farebných prevedeniach (16 ks),
- predmety: zubná kefka, hrebeň, kocka, loptička, detský príborový nožík, detská príborová lyžica.

Administrácia prebieha formou rozprávania príbehu o zvieratkách. Dieťa má dostatok času na riešenie úloh. Priemerný čas administrácie je 20 – 30 minút. Tým, že prostredníctvom úloh oslovujeme rôzne zmyslové oblasti a striedame ich, dieťa dokáže dlhšie udržať pozornosť. Pokiaľ by potrebovalo viac času alebo prestávku, administráciu prispôbte jeho individuálnym požiadavkám. Obrázky sú očíslované, predkladajte ich dieťaťu v predpísanom poradí. Atmosféra má byť uvoľnená a priateľská. Inštrukcie sa snažte hovoriť tak, ako je uvedené. Pokiaľ by však dieťa nerozumelo tomu, čo od neho požadujete, môžete mu inštrukciu povedať iným spôsobom. Ubezpečte sa, že dieťa rozumie tomu, čo sa od neho pri riešení úlohy očakáva.

INTERAKTÍVNA ROZPRÁVKA

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami v lese.

INŠTRUKCIA

V jednom lese žili zvieratká: medveď, sova, zajac a ježko. Jedného dňa sa medveď, sova, zajac a ježko dohodli, že si pripravlia hry, pri ktorých budú riešiť rôzne úlohy. Zahráme sa spolu so zvieratkami. Pomôž zvieratkám splniť všetky úlohy.

MATERIÁL

Predloha č. 1 Obrázok so zvieratkami v lese.

ZADANIE

Ukážte dieťaťu Predlohu č. 1 a zoznámte ho so zvieratkami. Pomenujte ich a nechajte dieťa, nech na zvieratká ukáže prstom.

VYHODNOTENIE

Úlohou v úvodnej časti je motivovať dieťa a získať ho pre spoluprácu.

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

VIZUÁLNA DIFERENCIÁCIA
FIGÚRY A POZADIA

Predloha č. 2

Depistáž 1 Vizúálna diferenciácia figúry a pozadia

INŠTRUKCIA

Sova zavolała svoje kamarátky sovy a hrali sa s ostatnými zvieratkami schovávačku. Pomôžeš medveďovi a zajacovi nájsť všetky sovičky?

MATERIÁL

Predloha č. 2

Les so stromami a 6 skrytých sovičiek.

ZADANIE

Ukážte dieťaťu Predlohu č. 2 a prečítajte mu zadanie. Nechajte dieťa, aby prstom ukázalo všetky sovičky, ktoré nájde. Pobádajte ho, aby sovičky hľadalo, ale nehovorte mu, koľko sovičiek má nájsť.

VYHODNOTENIE

Max. počet bodov: 6 nájdených sovičiek

Predloha č. 2

Depistáž 1 Vizúálna diferenciácia figúry a pozadia

**AUDITÍVNA DIFERENCIÁCIA
FIGÚRY A POZADIA**

Predloha č. 3

Depistáž 1 Auditívna diferenciacia figúry a pozadia

INŠTRUKCIA

Teraz sova vymyslela úlohu. Napodobňovala zvuky rôznych zvieratiek: sovy, psa, mačky a kravičky. Vieš, ako robia zvieratká? Pes robí hav, mačka mňau, kravička mú a sova hú. Vždy, keď budeš počuť „hú“, tleskni.

MATERIÁL

Predloha č. 3 – obrázok so zvieratkami

hav – hú – mňau – mú – hú – mňau – hav – hú – hav – mú – mňau – hú – mú – hú – hav – mňau – hú

ZADANIE

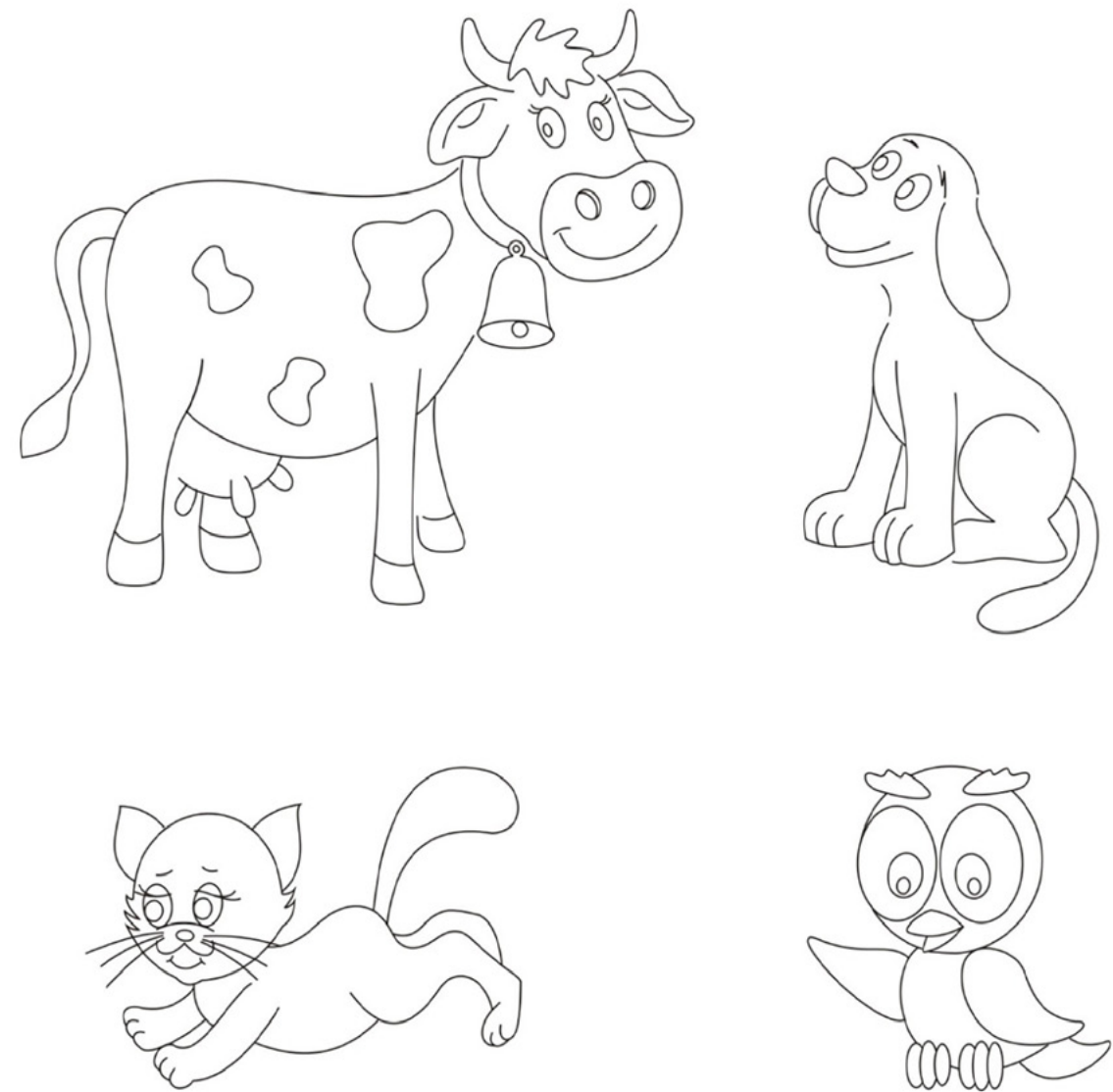
Ukážte dieťaťu, ako má tlesknúť, keď bude počuť „hú“. Ubezpečte sa, že rozumie, čo má robiť.

VYHODNOTENIE

Max. počet bodov: 6 x správne tleskne na hú.

Predloha č. 3

Depistáž 1 Auditívna diferenciacia figúry a pozadia

VIZUÁLNA DIFERENCIÁCIA

Predloha č. 4
Depistáž 1 Vizúálna diferenciacia

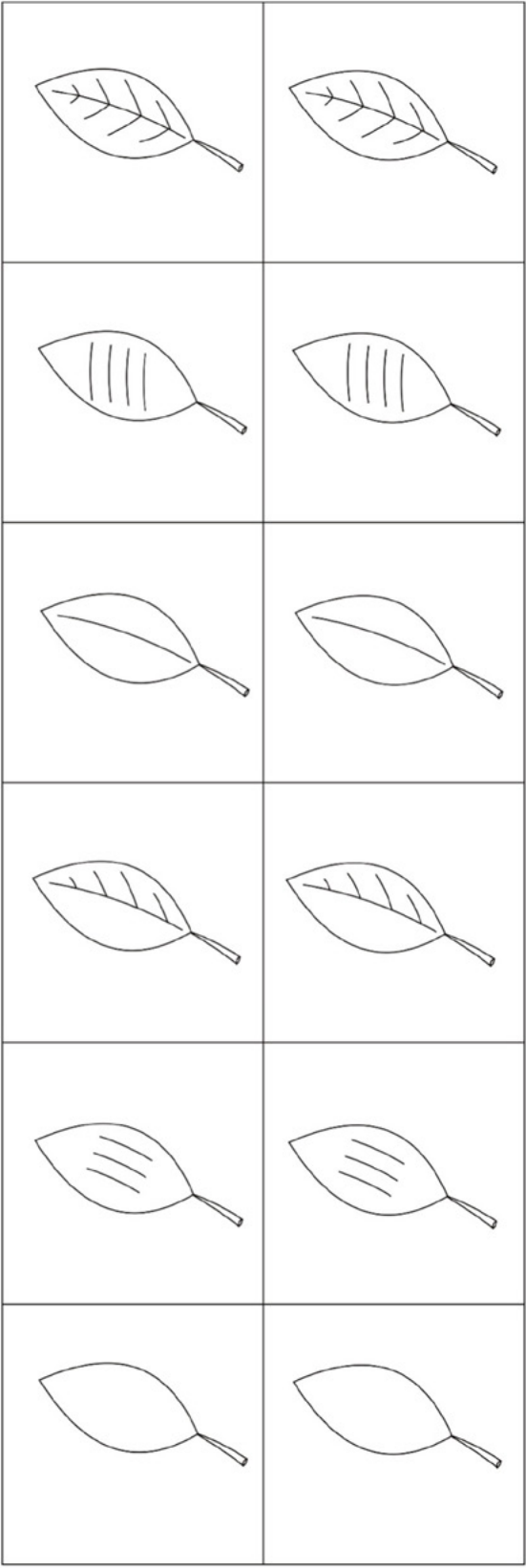
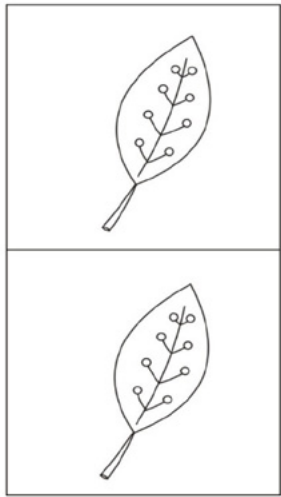
INŠTRUKCIA
Zajac nazbieral listy a priniesol ich zvieratkám. Pomôž mu nájsť rovnaké páry. Ktorý list patrí ku ktorému listu?

MATERIÁL
Predloha č. 4
6 rovnakých párov listov, ktoré sa od seba odlišujú, a 1 pár na zácvik.

ZADANIE
Pre lepšiu manipuláciu s kartičkami môžete Predlohu č. 4 podlepiť hrubším papierom. Vystrihnite kartičky, rozložte ich rôzne na stôl, úlohou dieťaťa je nájsť rovnaké páry. Prvý pár použite ako zácvik. Vezmite do ruky kartičku, podajte ju dieťaťu a vyzvite ho, aby našlo rovnaký pár. Ubezpečte sa, že dieťa vie, čo od neho požadujete. Pokiaľ sa mu nedarí nájsť prislúchajúce kartičky, môžete vždy vziať jednu kartičku a vyzvať ho, aby našlo rovnakú tak, ako ste mu to ukázali pri zácviku. Neopravujte ho.

VYHODNOTENIE
Max. počet bodov: 6 nájdenných zhodných párov.

Predloha č. 4
Depistáž 1 Vizúálna diferenciacia

AUDITÍVNA PAMÄŤ

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

INŠTRUKCIA

Zvieratká sa dohodli, že zavolajú ježka, aby im prišiel pomôcť s úlohami. Lenže ježka nevedeli nájsť. A tak naňho volali. Prosím, volaj so zvieratkami. Sova volala: *Ježko, pod', chceme sa spolu hrať.* Medveď volal: *Ježko, pod', chceme sa spolu hrať.* Zajac volal: *Ježko, pod', chceme sa spolu hrať.* Teraz skús, prosím, na ježka zavolať sám.

MATERIÁL

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

ZADANIE

Opäť použite ilustračne obrázok Predloha č. 1. Pobádajte dieťa, aby s vami volalo. Vetu „Ježko, pod', chceme sa spolu hrať.“ s dieťaťom 3 x zopakujte tak, ako je to uvedené v inštrukcii. Štvrtýkrát nechajte dieťa, aby volalo samé a zaznamenajte, koľko slov dieťa povie správne. Pokiaľ prehodí poradie slov vo vete, nie je to chyba v pamäti.

Vyhodnotenie: Max. počet bodov: 6 správne povedaných slov.

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

VIZUÁLNA PAMÄŤ

INŠTRUKCIA

Ježko sa neozýval, a tak sa ho zvieratká rozhodli pohľadať. Vzali si so sebou nasledujúce predmety, aby ich ježko počul, lebo pomocou nich robili hluk. Ukážem ti teraz predmety, ktoré mali zvieratká, skús si ich zapamätať.

MATERIÁL

Zubná kefka, hrebeň, kocka, loptička, detský príborový nožík, detská príborová lyžica.

ZADANIE

Ukážte dieťaťu po jednom predmety: zubnú kefku, nožík, kocku. Potom predmety schováte pod uterák k ďalším predmetom: lyžica, loptička, hrebeň. Odkryte uterák a dieťa má ukázať predmety, ktoré ste mu predtým ukázali. Predmety dieťaťu nepomenovávajúte. Má si ich zapamätať pomocou zraku!

VYHODNOTENIE

Max. počet bodov: 3 správne určené predmety.

SERIALITA-AUDITÍVNA

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

INŠTRUKCIA

Ako tak zvieratká išli a hľadali ježkov domček, vydávali aj takéto zvuky, aby ich ježko začul: *hu-mu hu-mu hu-mu...* Volaj teraz sám rovnako ďalej, kým nepoviem stop.

MATERIÁL

Predloha č. 1

hu - mu hu - mu hu - mu

ZADANIE

Opäť použijeme ilustračne obrázok Predloha č. 1 a prstom prekryjeme ježka.

Dieťaťu 3 x povedzte spojenie *hu - mu*, pobádajte ho, aby volalo s vami. Povedzte mu, aby pokračovalo ďalej samé, kým mu nepoviete stop. Dieťa má 6 x zopakovať poradie: *hu - mu, hu - mu, hu - mu, hu - mu, hu - mu, hu - mu*. Spojenia musia byť vyslovené za sebou, bez prestávky a zaváhania.

VYHODNOTENIE

Max. počet bodov: 6 správne vyslovených *hu - mu* (za sebou, bez prestávky a zaváhania).

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

INTERMODÁLNE VZŤAHY

Predloha č. 5
Depistáž 1

Predloha č. 6
Depistáž 1

Predloha č. 7
Depistáž 1

Predloha č. 8
Depistáž 1

INŠTRUKCIA 1

Zrazu zvieratká ježka našli a nebol sám. Hral sa spolu s ďalšími kamarátmi ježkami. Ježko svojich kamarátov zvieratkám predstavil.

Tento sa volá Miško (ježko s jablčkom na chrbáte).

Tento sa volá Kubko (ježko s dlhými rovnými pichliačmi).

A tento sa volá Ferko (ježko s viacerými druhmi ovocia).

A tento sa volá Hryzko (ježko s otočenou hlavičkou).

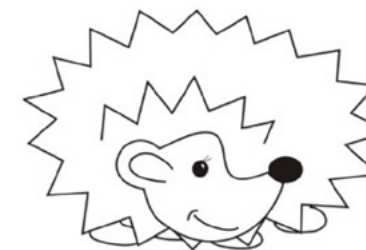
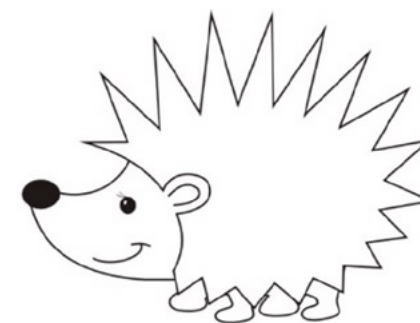
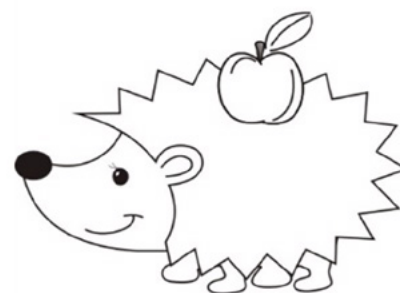
MATERIÁL

Predloha č. 5
Depistáž 1

ZADANIE 1

Dieťaťu ukážte a pomenujte ježkov z Predlohy č. 5 v odstupe 2 sekúnd. Na obrázku sú všetci štyria ježkovia spolu.

Predloha č. 5
Depistáž 1

INŠTRUKCIA 2

A pozri sa, tu sú opäť ježkovia.

MATERIÁL

Predloha č.6

Depistáž 1

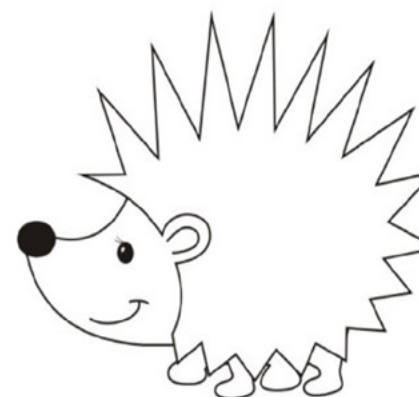
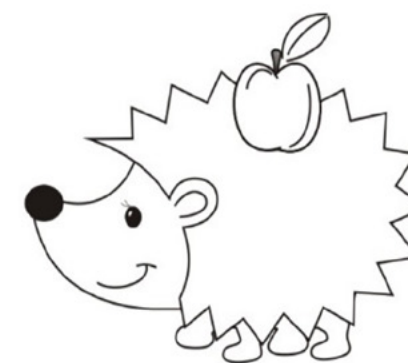
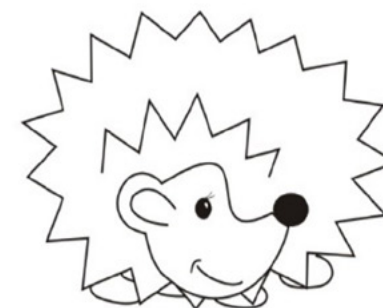
ZADANIE 2

Teraz ukážte dieťaťu predlohu č. 6, na ktorej sú tí istí ježkovia, ale v poprehadzovanom poradí.

Opäť dieťaťu ukážte a pomenujte ježkov v odstupe 2 sekúnd.

Predloha č. 6

Depistáž 1

INŠTRUKCIA 3

Ako sa volá tento ježko?

MATERIÁL

Predloha č. 7 a Predloha č. 8

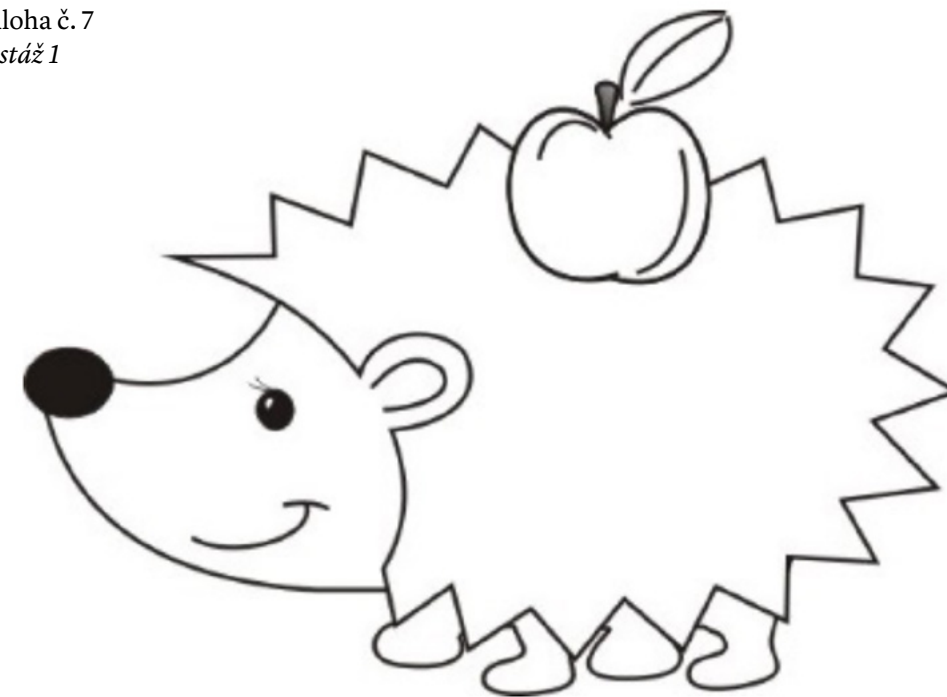
Depistáž 1

ZADANIE 3

Teraz ukážte dieťaťu po jednom Predlohu č. 7 – obrázok ježka Miška a Predlohu č. 8 – obrázok ježka Ferka a spýtajte sa ho hneď zakaždým, ako sa ježko volá.

Predloha č. 7

Depistáž 1

Predloha č. 8

Depistáž 1

INŠTRUKCIA 4

Ukáž mi ježka Hryzka. Ukáži mi ježka Kubka.

MATERIÁL

Predloha č. 5

Depistáž 1 – obrázok so všetkými ježkami

ZADANIE 4

Teraz opäť použijete predlohu č. 5 a vyzviete dieťa:

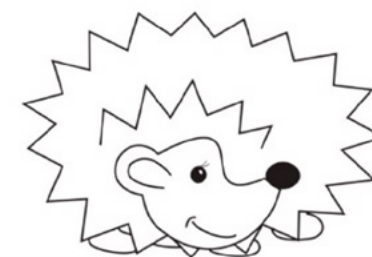
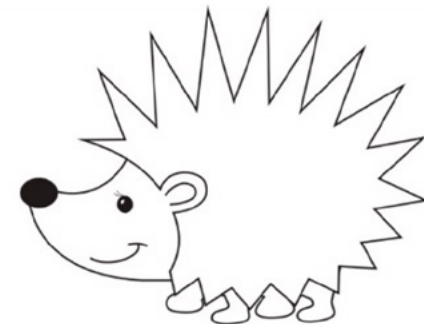
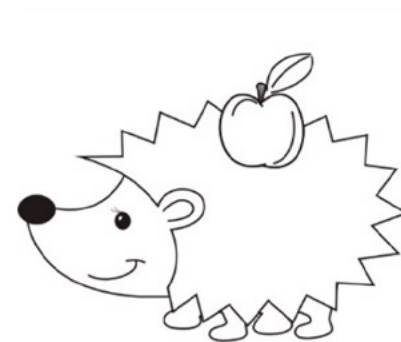
- Ukáži mi ježka Hryzka.
- Ukáži mi ježka Kubka.

VYHODNOTENIE

Max. počet bodov: 4 body za každého správne určeného ježka.

Predloha č. 5

Depistáž 1

AUDITÍVNA DIFERENCIÁCIA

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

INŠTRUKCIA

Ježko slúbil zvieratkám, že ich naučí ľudskú reč. Hovoril zvieratkám slová a ony po ňom opakovali. Počúvaj, či opakovali správne.

MATERIÁL

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

Tom – Bom

Mila – Cila

Pac – Pac

Bim – Bam

Ňuf – Muf

Miňa – Miňa

ZADANIE

Na ilustráciu použite opäť Predlohu č. 1.

Začnite najprv so zácvikom. Ubezpečte sa, že dieťa chápe, čo od neho požadujete.

Zácvik: *mňau – mňau* (je to správne?)

Mica – Mica (je to správne?)

Keď sa uistíte, že dieťa chápe, čo od neho požadujete, môžete pokračovať s dvojicami nezmyselných slov. Prekryte si ústa rukou, aby vám dieťa nemohlo odčítať z pier a slová zreteľne vyslovujete.

VYHODNOTENIE

Max. počet bodov: 6 správne určených slov.

Predloha č. 1

Depistáž 1 Obrázok so zvieratkami

SERIALITA – VIZUÁLNA

INŠTRUKCIA

Zvieratká si posadali a začali sa hrať s kockami, ale už boli unavené. Skús im pomôcť, ako bude rad pokračovať. Poukladaj kocky rovnako, ako začali zvieratká.

MATERIÁL

kocky (16ks) rovnakej veľkosti v dvoch farbách, napríklad modrá a červená.

ZADANIE

Vyberte kocky (16ks) rovnakej veľkosti v dvoch farbách, napríklad modrá a červená. Uložte štyri vedľa seba modrá – červená – modrá – červená. Dieťa má pokračovať. Kocky dieťaťu nesmiete pomenovávať, ukladáte ich bez slov.

VYHODNOTENIE

Max. počet: 6 bodov za každý správne uložený pár.

Pokiaľ sa pomýli pri niektorom páre, započítajú sa body len po chybu!

AKTILNO-KINESTETICKÉ VNÍMANIE

INŠTRUKCIA

Teraz sa zahrajme my dvaja. Pozri sa, mám tu vrecúško. Vo vrecúšku sa nachádzajú predmety, ktoré poznáš. Ty sa len pomocou dotyku pokúsiš zistiť bez toho, aby si sa do vrecúška pozeral, aké predmety sú schované vo vrecúšku.

MATERIÁL

nepriehľadné textilné vrecúško, zubná kefka, hrebeň, kocka, loptička, detský príborový nožík, detská príborová lyžica.

ZADANIE

Predmety vložte do vrecúška. Dieťa sa pokúsi jednou rukou siahnuť do vrecúška. Pokiaľ je to potrebné, môže siahnuť oboma rukami. Všímajte si, či sa dieťa nesnaží pozeráť do vrecúška, aby videlo predmety. Pokiaľ dieťa predmety neurčí správne, overte si, či predmety pozná, resp. vie správne pomenovať. Keď budú všetky predmety vytiahnuté z vrecúška, vyzvite ho, aby ich pomenovalo.

VYHODNOTENIE

Max. počet bodov: 6 správne určených predmetov.

3.2 DEPISTÁŽ 2 – SYMPTÓMY

Časť Depistáž 2 – symptómy v úlohách diagnosticky mapuje tieto oblasti vývinu:

- Rozsah závkkladných vedomostí a informácií o sebe a rodine.
- Úroveň výslovnosti a artikulácie dieťaťa.
- Rozsah slovnej zásoby dieťaťa, kategorizácia.
- Pojmy týkajúce sa oblastí rozmeru a množstva.
- Základné číselné predstavy.

Správanie počas individuálneho vyšetrenia, koncentráciu pri práci.

K realizovaniu časti depistáže 2 – symptómy potrebujeme:

Predloha č. 1

Depistáž 2 Grafomotorika

Predloha č. 2

Depistáž 2 Slovná zásoba, kategorizácia.

Predloha č. 3

Depistáž 2 Farby a geometrické tvary

Predloha č. 4

Depistáž 2 Rozmer

Predloha č. 5

Depistáž 2 Množstvo

Záznamový list č. 1

Depistáž 2 Reč – výslovnosť, artikulácia (Príloha č. 1).

Záznamový list č. 2

Depistáž 2 Slovná zásoba, kategorizácia, pamäťová reprodukcia (Príloha č. 2).

Záznamový list č. 3

Depistáž 2 Farby, geometrické tvary, rozmer, množstvo, matematické a číselné predstavy (Príloha č. 3).

Vyhodnocovací hárok

Depistáž 2 (Príloha č. 5).

GRAFOMOTORIKA

Predloha č. 1
Depistáž 2 Grafomotorika

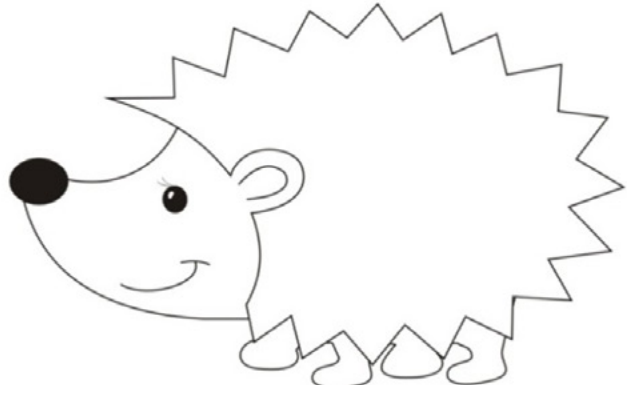
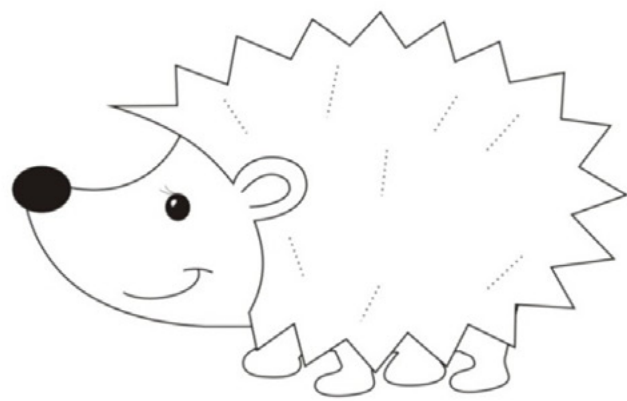
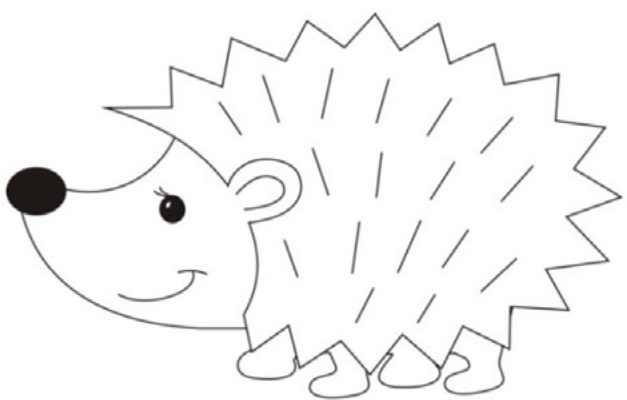
INŠTRUKCIA
„Nakresli postavu človeka (ocka alebo chlapca) najlepšie, ako vieš.“

ZAZNAMENÁVANIE PRIEBEHU DEPISTÁŽE 2 A HODNOTENIE VÝSLEDKOV
Ide o úlohu, ktorá vznikla modifikáciou testu Goodenough. Každému veku zodpovedá určitý typ postavy. Test spočíva v tom, že dieťa nakreslí postavu chlapca, otca. Goodenough rozdelila postavu na 52 prvkov a postupne ich presnejšie definovala. Každý prvok je hodnotený jedným bodom. Napríklad: hlava – 1 bod, krk – 1 bod, nos – 1 bod a pod. Počet bodov, ktoré by mali deti dosiahnuť v určitom veku, stanovila Goodenough nasledovne: 3 roky – 2 body, 4 roky – 6 bodov a pod. (Davido, 2008). V rámci hodnotenia kresby postavy sme sa zamerali na hodnotenie obsahovej a formálnej stránky realizácie kresby dieťaťa: úroveň grafomotoriky, držanie písacieho náčinia, dominanciu hornej končatiny a tlak na podložku

Vo vyhodnocovanom hárku depistáže 2 (Príloha č. 5) zaznamenávame výkon v oblasti kresby postavy v nasledujúcich položkách:

Grafomotorika	Celkové kvalitatívne prevedenie	HS (6-5) HS (4-2) HS (1-0) Výborne – priemer – zlyháva
	Držanie písacieho náčinia	správne – nesprávne
	Tlak na podložku	silný – primeraný – slabý
	Dominancia hornej končatiny	P – Ľ

Predloha č. 1
Depistáž 2 Grafomotorika

ROZSAH ZÁKLADNÝCH VEDOMOSTÍ
A INFORMÁCIÍ O SEBE A RODINĚ

Vyhodnocovací hárok Depistáž 2
(Príloha č. 5)

Dieťa usadíme na stoličku. Kladieme otázky, resp. inštrukcie v časti „vedomosti a informácie“.

INŠTRUKCIA

„*Ako sa voláš?*“ Ak dieťa povie iba krstné meno, pýtame sa na priezvisko. Za úspešnú odpoveď rátame celé meno a priezvisko.

„*Koľko máš rokov?*“

„*Kde bývaš?*“ Pomáhame otázkami – ako sa volá dedina, mesto, kde bývaš?

„*Ako sa volá tvoja mama?*“ (pýtame sa na krstné meno)

„*Ako sa volá tvoj otec?*“ (rovnako stačí uviesť krstné meno)

ZAZNAMENÁVANIE PRIEBEHU DEPISTÁŽE 2 A HODNOTENIE VÝSLEDKOV

Hodnotenie a zaznamenávanie danej oblasti sa priamo viaže na vyhodnocovací hárok

Depistáž 2 časť Vedomosti (viď. Príloha č. 5).

Vedomosti	Meno a priezvisko dieťaťa	vie – vie iba meno – nevie
	Vek dieťaťa	vie – nevie
	Názov mesta (obce)	vie – nevie
	Mená rodičov	vie – vie jedno meno – nevie

ÚROVEŇ VÝSLOVNOSTI
A ARTIKULÁCIE DIEŤAŤA

Záznamový list č. 1

Depistáž 2 Reč – výslovnosť, artikulácia (Príloha č. 1).

V záznamovom liste č. 1 *Depistáž 2* – symptómy je uvedený zoznam slov.

INŠTRUKCIA

„Zopakuj slová“:

SLIMÁK LIENKA ŽABA RAK

V úlohe sledujeme výslovnosť hlások:

SLIMÁK – S, LIENKA – L, ŽABA – Ž, RAK – R

Artikulácia – Inštrukcia v záznamovom liste dieťaťa č. 1:

INŠTRUKCIA

„Zopakuj, čo poviem“:

SILNÝ VIETOR

DŽEM

KARFIOL

ŽABKA SKÁČE.

CITRÓN JE KYSLÝ.

ZAZNAMENÁVANIE PRIEBEHU DEPISTÁŽE 2 A HODNOTENIE VÝSLEDKOV

Nesprávnú výslovnosť konkrétnych slov, ktoré dieťa nevie zopakovať, zaznamenávame priamo do Záznamového listu č. 1 Depistáž 2 Reč (výslovnosť, artikulácia, viď. Príloha č. 1) spolu s poznámkami, ktoré sa viažu k administrácii daného subtestu. Hlások, ktoré robia dieťaťu problém, poznačíme do Vyhodnocovacieho hárku Depistáž 2 (Príloha č. 5).

Depistáž 2, časť Reč – výslovnosť:

- čistá, ak dyslálická, tak v hláskach.....(na riadok vypíšeme hlások, ktoré dieťa nevyslovuje správne, prípadne si poznačíme iný problém súvisiaci s výslovnosťou).

Reč	Výslovnosť	Čistá – dyslálická ...
	Artikulácia Intenzita rečového prejavu Problém s pochopením inštrukcií v spisovnom jazyku	obratná HS (4 – 5) – neobratná HS (3 – 0) výrazná – nevýrazná áno – nie

Artikulácia dieťaťa sa zaznamenáva a vyhodnocuje rovnako v tejto časti Vyhodnocovacieho hárku Depistáž 2 v dvoch oblastiach: *obratnosť rečového prejavu a intenzita, akou dieťa slová a vety vyslovuje.*

**ROZSAH SLOVNEJ ZÁSoby DIETĀĤA,
KATEGORIZĀCIA**

Predloha č. 2

Depistáž 2 Slovná zásoba, kategorizácia

Na diagnostiku tejto oblasti použijeme univerzálnu Predlohu č. 1 Depistáž 2 – *Slovná zásoba, kategorizácia*. Odporúčame, aby bola uvedená predloha vytlačená farebne. Odpovede dieťaťa si administrátor zapisuje do Záznamového listu č. 2 Depistáž 2 – Slovná zásoba, kategorizácia (Príloha č. 2). Záznamový list č. 2 obsahuje zoznam slov, ktoré má dieťa správne určiť a pomenovať na základe obrázkov.

INŠTRUKCIA 1

„Ukáž na každý obrázok v kruhu a pomenuj ho.“

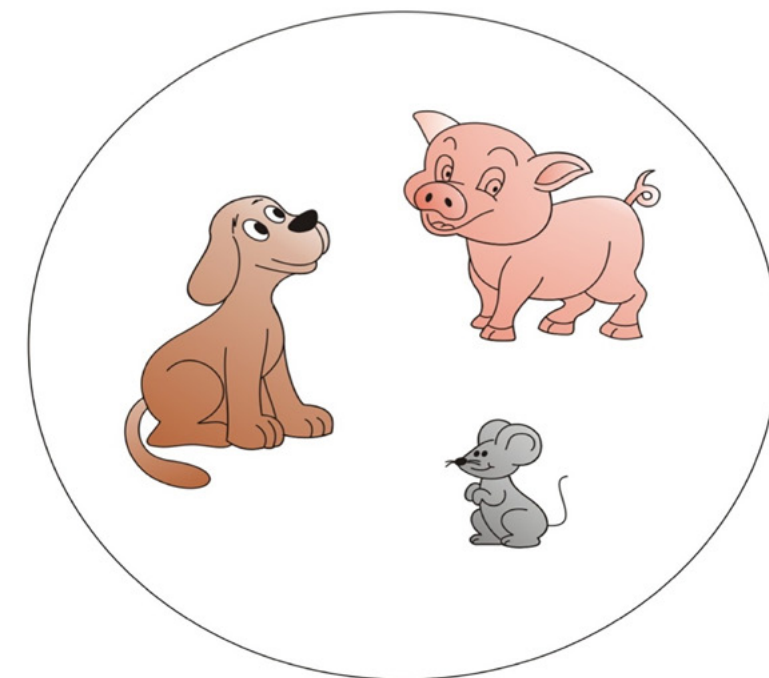
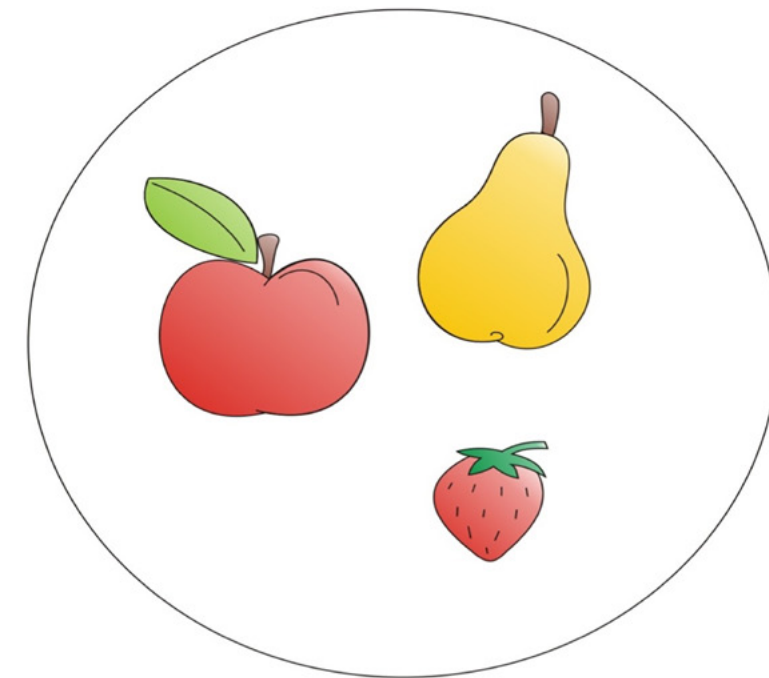
INŠTRUKCIA 2

„Ako voláme tieto obrázky spolu?“

Vedíme dieťa ku kategorizovaným odpovediam, v našom prípade: ovocie a zvieratá.

Predloha č. 2

Depistáž 2 Slovná zásoba, kategorizácia

Zaznamenávanie priebehu depistáže 2 a hodnotenie výsledkov
Záznamový list č. 2 Depistáž 2 Slovná zásoba, kategorizácia (príloha č. 2).

Test vznikol ako modifikácia štandardizovaného testu Obrázkovo-slovníková skúška (Kondáš, 1972), ktorý je často využívaný psychológmi centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pri diagnostike školskej spôsobilosti u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (viď. Predloha č. 1 Depistáž 2 – Slovná zásoba, kategorizácia). Odborný zamestnanec postupne ukazuje na obrázky v presnom poradí, ako je uvedené v Záznamovom liste č. 2 Depistáž 2 Slovná zásoba, kategorizácia (Príloha č. 2) a zapisuje si, či dieťa obrázok správne pomenuje alebo nie. Ak sa dieťa pomýli, neopravujeme ho, zaznamenávame si odpovede dieťaťa a zároveň si zapisujeme počet bodov (1 alebo 0):

SLOVNÁ ZÁSoba			KATEGORIZÁCIA		
Por. č. + slovo	Odpoveď dieťaťa	Body 1 – 0	Spoločné pomenovanie	Odpoveď dieťaťa	Body 1 – 0
1. jablko			I. ovocie		
2. hruška			II. zvieratá		
3. jahoda					
4. pes					
4. prasiatko					
6. myš					

Hodnotenie úrovne **slovnej zásoby** prebieha nasledovne:
Slovná zásoba spolu – správny počet slov = Hrubé skóre HS: 0 – 6 bodov. V Záznamovom liste č.2 uvedieme hrubé skóre, t. j. počet bodov, ktoré dieťa dosiahlo, a tiež aj známku od 1 do 5.

- Slovná zásoba – vyhodnotenie:**
- *Známka 1 = 6 b*
 - *Známka 2 = 4–5 b*
 - *Známka 3 = 3 b*
 - *Známka 4 = 1–2 b*
 - *Známka 5 = 0 b —> Defektná úroveň*

Hodnotenie **kategorizácie** prebieha nasledovne: Po skončení úlohy č. 6 sa pýtame, čo predstavujú veci v jednom kruhu v predlohe a ako by ich dieťa nazvalo spolu. Odpovede zapíšeme do Záznamového listu č. 2 Depistáž 2 Slovná zásoba, kategorizácia (Príloha č. 2) časť KATEGORIZÁCIA.

KATEGORIZÁCIA
Uvádzať hrubé skóre: HS = 0 – 2 body, vo Vyhodnocovacom hárku Depistáž 2 (Príloha č. 5) zaznamenávame takto:

- Kategorizácia:**
- *zvláda (HS 2)*
 - *zvláda čiastočne (HS 1)*
 - » *zlyháva (HS 0)*

Výsledky všetkých oblastí, ktoré sa týkali slovnej zásoby: rozsah slovnej zásoby a kategorizácia, zapíšeme do Vyhodnocovacieho hárku Depistáž 2 (Príloha č. 5) v časti slovná zásoba:

Slovná zásoba	Rozsah slovnej zásoby	HS = Známk: 1–2–3–4–5
	Kategorizácia	zvláda (HS 2) – čiastočne (HS 1) – zlyháva (HS 0)

URČOVANIE FARIEB
A GEOMETRICKÝCH TVAROV

Predloha č. 3
Depistáž 2 Farby a geometrické tvary

Pred dieťa položíme Predlohu č. 2 Depistáž 2 s geometrickými farebnými tvarmi a obrazcami a zadáme inštrukciu.

INŠTRUKCIA 1
„Povedz, aká je toto farba.“
Farby ukazujeme v poradí:
modrá → žltá → čierna → červená

Ak dieťa nechce rozprávať s odborným zamestnancom (je hanblivé, nesmelé, resp. si na názov farby nevie spomenúť), môžeme ho požiadať:

INŠTRUKCIA 2 (DOPLŇUJÚCA)
„Ukáž na obrázku modrú farbu, žltú farbu, čiernu farbu, červenú farbu.“
Farby ukazujeme v tom istom poradí ako v prvej inštrukcii, keď ich dieťa malo pomenovať. Zistíme tým, či farby dieťa správne rozlišuje, aj keď ich nevie pomenovať.

Predloha č. 3
Depistáž 2 Farby a geometrické tvary by mala byť farebná.

INŠTRUKCIA 1
„Ako voláme tento tvar?“
Tvary ukazujeme v poradí:
trojuholník → štvorec → kríž → kruh

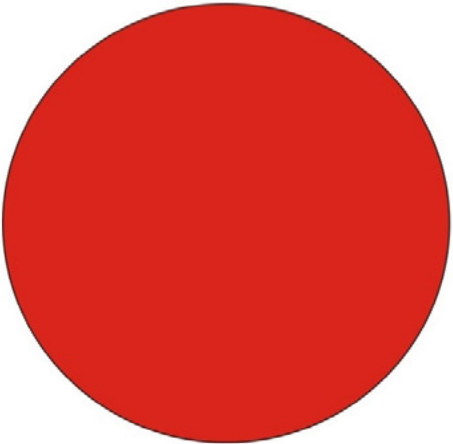
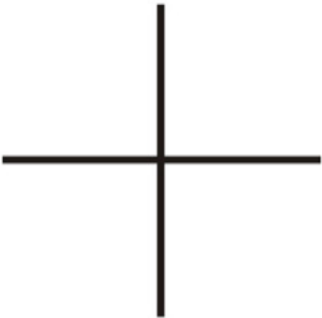
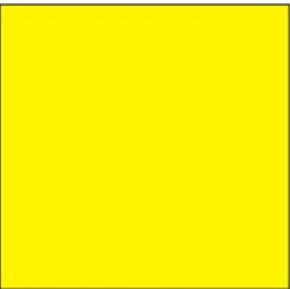
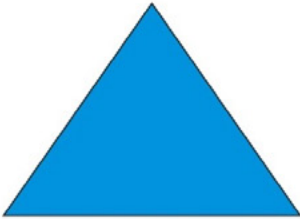
Platí rovnaký princíp určovania ako pri farbách – sledujeme, či dieťa verbálne vie pomenovať tvary, ak nie, dáme dieťaťu šancu aspoň ukázať na daný tvar.

INŠTRUKCIA 2
„Ukáž, kde na obrázku je trojuholník, krížik, štvorec, kruh.“

VYHODNOTENIE
Ak dieťa nie je schopné ukázať ani na daný tvar, hodnotíme to ako nesprávnu odpoveď.
Zaznamenávanie priebehu depistáže 2 a hodnotenie výsledkov
Priebeh diagnostiky tejto oblasti zaznamenávame do Záznamového listu č. 3 Depistáž 2 Farby, geometrické tvary, rozmer – množstvo, matematické a číselné predstavy (Príloha č. 3) na čiaru správne V a nesprávne odpovede dieťaťa X, sumár výkonov zaznamenávame do Vyhodnocovacieho hárku Depistáž 2 Farby, geometrické tvary (Príloha č. 5):

Farby, geometrické tvary	Farby	pomenuje všetky – nepomenuje, ale správne ukáže viac ako polovicu – určí len niektoré – zlyháva
	Základné geometrické tvary	pomenuje všetky – nepomenuje, ale správne ukáže viac ako polovicu – určí len niektoré – zlyháva

Predloha č. 3
Depistáž 2 Farby a geometrické tvary

ROZMER A MNOŽSTVO

Predloha č. 4
Depistáž 2 Rozmer

Pred dieťa položíme Predlohu č. 3 Depistáž 2 Rozmer a zadáme dve inštrukcie.

INŠTRUKCIA 1
„Ukáž, ktorá lopta je najväčšia.“

INŠTRUKCIA 2
„Ukáž, ktorá lopta je najmenšia.“

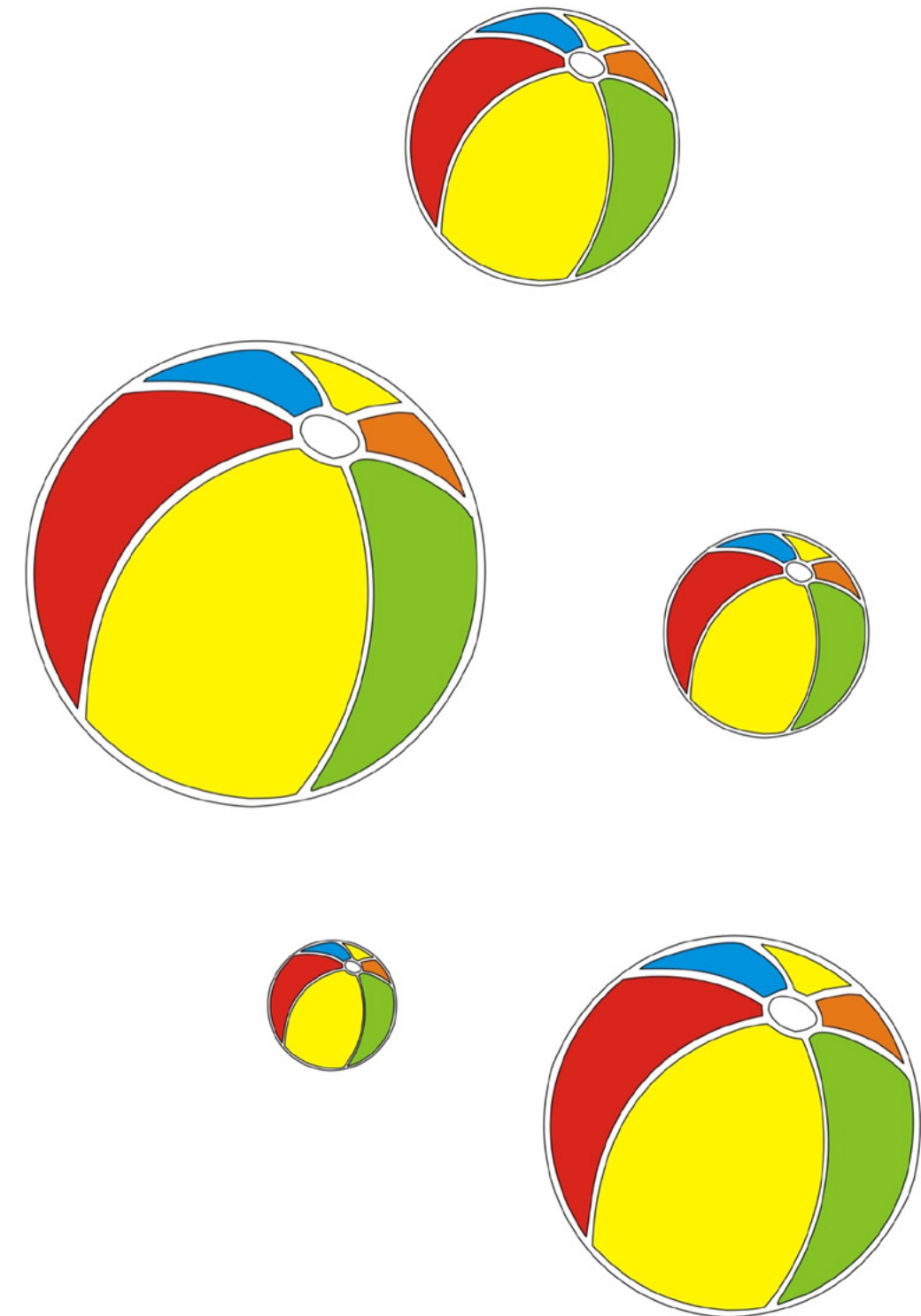
Predloha č. 5
Depistáž 2 Množstvo

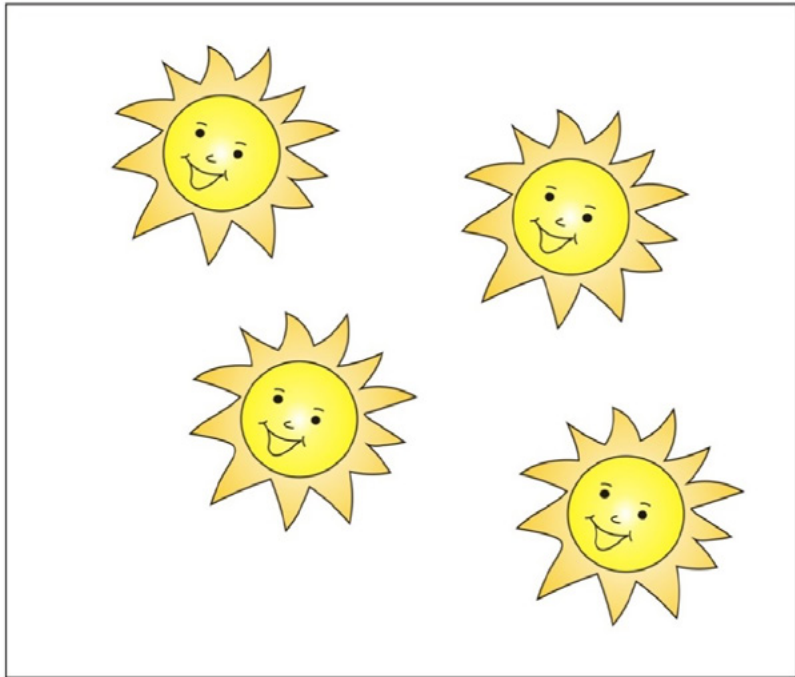
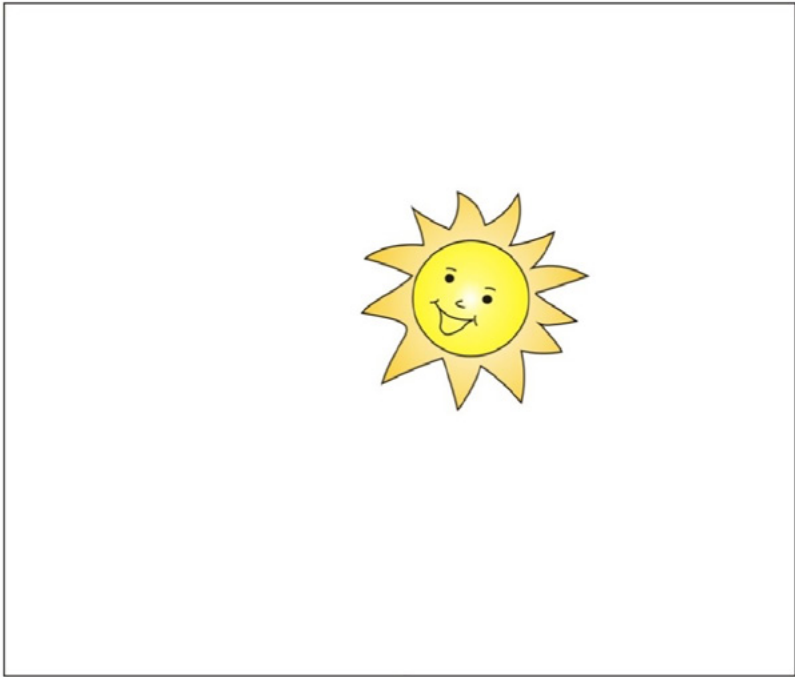
Pred dieťa položíme Predlohu č. 4 Depistáž 2 Množstvo a zadáme dve inštrukcie.

INŠTRUKCIA 1
„Ukáž, na ktorom obrázku je málo slniečok (jedno slniečko).“

INŠTRUKCIA 2
„Ukáž, na ktorom obrázku je veľa slniečok.“

Predloha č. 4
Depistáž 2 Rozmer

ZAZNAMENÁVANIE PRIEBEHU DEPISTÁŽE 2 A HODNOTENIE VÝSLEDKOV
Subtest zisťuje orientáciu v pojmoch, čo je najväčšie, čo je najmenšie, čoho je veľa a čoho málo. Túto časť depistáže sme vytvorili modifikáciou a úpravou Testu školskej spôsobilosti pre sociálne znevýhodnené deti autoriek Mesárošovej a Maruškovej (2005) úpravou subtestu: Rozmer, množstvo, poradie.

Rozmer, množstvo		
Poradie úlohy	Otázka	Bodovanie 1 b alebo 0 b
1.	Ukáž, ktorá lopta (obrázok) je najväčšia.	
2.	Ukáž, ktorá lopta je najmenšia zo všetkých.	
3.	Ukáž, na ktorom obrázku je veľa slniečok.	
4.	Ukáž, na ktorom obrázku je málo (jedno) slniečko.	

*Výsledok zaznamenaj do vyhodnocovacieho hárku:
- výborne (HS 3 – 4)
- priemerne (HS 2)
- defektne (HS 1 – 0)

VYHODNOTENIE
Za každé správne riešenie dáme dieťaťu jeden bod. Správne odpovede značíme do Záznamového listu č. 3 Depistáž 2: tabuľka Rozmer, množstvo. Spolu celkové hrubé skóre HS: min. 0 bodov, max. 4 body.
Zaznamenávame do Vyhodnocovacieho hárku Depistáž 2, časť Rozmer, množstvo, (Príloha č. 5):

Rozmer – množstvo	Rozmer, množstvo	HS (3 – 4) výborne	HS (2) priemerne	HS (0) zlyháva
-------------------	------------------	-----------------------	---------------------	-------------------

MATEMATICKÉ A ČÍSELNÉ PREDSTAVY

Záznamový list č. 3 Individuálna časť depistáže 2 Farby, geometrické tvary, rozmer –množstvo, matematické a číselné predstavy (príloha č. 3)

INŠTRUKCIA 1

„Počítaj do 5.“ „1-2....5.“
Ak dieťa nevie samé začať, počítame s ním 1-2-..., pomáhame mu ukazovaním na prstoch.
Potom pokračujeme v zadávaní inštrukcií.

INŠTRUKCIA 2

„Počítaj naspäť od 5 po 1.“
Ak dieťa nerozumie, začneme s ním 5, 4,..., ukazujeme názorne na prstoch.

INŠTRUKCIA 3

„Urči počet prstov, ktoré ti ukážem.“
Na prstoch ukážeme – 2, 4, 1...

ZAZNAMENÁVANIE PRIEBEHU DEPISTÁŽE 2 A HODNOTENIE VÝSLEDKOV

Do oblasti matematických predstáv spadajú otázky rozmeru množstva a poradia z úlohy rozmer, množstvo, poradie, priestorová orientácia, ktoré doplníme o informáciu, či sa dieťa vie orientovať v vzostupnom a zostupnom číselnom rade a či dokáže určiť počet prvkov v odbore do 10.

HODNOTENIE

výsledok zaznamenávame do Vyhodnocovacieho hárku – individuálna časť depistáže 2 (Príloha č. 5): Matematické a číselné predstavy:

- Vzostupný rad do 5: ovláda (HS 2) – ovláda do 3 (HS 1) – neovláda (HS 0)
- Zostupný číselný rad od 5: ovláda (HS 2) – ovláda od 3 – 1(HS 1) – neovláda (HS 0)
- Určenie počtu do 5 na prstoch (s názorom): ovláda (HS 2) – zvláda do 3 (HS 1) –neovláda (HS 0)

Matematické a číselné predstavy	Vzostupný číselný rad do 5	HS (2) HS (1) HS (0) ovláda – ovláda do 3 – neovláda
	Zostupný číselný rad od 5 – 1	HS (2) HS (1) HS (0) ovláda – ovláda od 3 – neovláda
	Určenie počtu do 5	HS (2) HS (1) HS (0) ovláda – ovláda do 3 – neovláda

SPRÁVANIE DIEŤAŤA PRI DEPISTÁŽI 1, 2

(Vyhodnocovací hárok, Depistáž 2, vid'. Príloha č. 5)

Bezprostredne po skončení Depistáže 1, 2 si poznačíme do vyhodnocovacieho hárku prejavu správania dieťaťa. Zameriava sa na schopnosť sústredenia sa, pracovnej výdrže, potrebu podvoliť sa zadaniam a pracovať podľa pokynov. Škála o správaní dieťaťa pri individuálnej práci sleduje schopnosť dieťaťa odlúčiť sa od rodiča, prípadne učiteľa materskej školy, na ktorého je dieťa zvyknuté, rovnako i od rovesníkov a ostať v spolupráci s človekom, ktorého dieťa až tak nepozná. Pre niektoré dieťa to môže byť emočne bezpečnejšia a ľahšia situácia ako pracovať v skupine, pre iné naopak. Sledujeme aj individuálne pracovné tempo a nápadné odchýlky od žiaduceho stredného tempa práce (rýchle tempo, pomalé tempo a pod.).

ZAZNAMENÁVANIE PRIEBEHU DEPISTÁŽE 2 A HODNOTENIE VÝSLEDKOV

Bezprostredne po ukončení individuálnej časti depistáže 1, 2 si zaznamenávame správanie dieťaťa počas individuálnej depistáže 1, 2 priamo do Vyhodnocovacieho hárku – Depistáž 2 (Príloha č. 5):

Správanie a reagovanie dieťaťa počas depistáže 1, 2	Bez pozoruhodností – sústredené, plní pokyny	áno – nie
	Neschopné odlúčiť sa od blízkych a známych	áno – nie
	Nesústredené, nepozorné – koncentrácia upadá	áno – nie
	Nesamostatné, nesmelé, neisté – vyžaduje povzbudenie, neverí si	áno – nie
	Emočne rozladené – plačlivé pri neúspechu	áno – nie
	Negativistické – odmieta úlohy („nebudem, nechcem“)	áno – nie
	Neštandardné pracovné tempo – príliš rýchle – príliš pomalé	áno – nie áno – nie

4 STIMULÁCIA DEFICITOV ČIASTKOVÝCH FUNKCIÍ A SYMPTÓMOV

Program tréningu deficitov čiastkových funkcií a symptómov je zostavený hierarchicky, jednotlivé aktivity sú za sebou usporiadané podľa stupňujúcej sa náročnosti od najjednoduchších po najzložitejšie. Je dôležité, aby ste preto k nasledujúcej aktivite alebo členeniu prešli až vtedy, keď sa vám aktuálne cvičenie podarí zvládnuť bezchybne a bez pomoci. Môže sa vám stať, že budete musieť zostať pri nejakom cvičení dlho, až kým sa ho dieťaťu naozaj nepodarí bezchybne vyriešiť. Nenechajte sa zviazať k tomu, aby ste pokračovali príliš rýchlo. Ak dieťa úlohu neovláda bezchybne a prejdete na ďalšiu úlohu, zastaví sa pri ťažšej úlohe a ohrozíte tak úspech programu.

Stimulujte maximálne desať minút denne! Keďže precvičujete oblasť, ktorá je u dieťaťa slabo rozvinutá, veľmi rýchlo sa unaví. Pokiaľ bude dieťa vykazovať známky únavy, ukončite cvičenie skôr. Dieťa bude schopné postupne podávať lepší výkon, takže čoskoro budete môcť trénovať celých desať minút. V žiadnom prípade ale nepracujte s dieťaťom dlhšie! Únava sa u neho môže prejaviť nechutťou a odmietaním. Trénujte pravidelne, podľa možnosti každý deň. **Stimulujte každý deň len jednu oblasť deficitov čiastkových funkcií alebo symptómov maximálne 10 minút. Symptómy odporúčame stimulovať až po ukončení tréningu deficitov čiastkových funkcií!**

PRÁVIDLÁ TRÉNINGU

Oslabené oblasti dieťaťa trénujte v poradí, ako je uvedené v manuáli!

- Trénujte pravidelne, podľa možnosti denne!
- Trénujte maximálne 10 minút.
- K ďalšiemu cvičeniu prejdite až vtedy, ak bolo predchádzajúce cvičenie bez chyby a bez pomoci.
- Dieťa pri tréningu povzbudzujte.
- Hry, uvedené v tréningovom programe, považujte za námety. Pokiaľ úloha dieťaťu nejde, vymýšľajte rôzne obmeny, kým úlohu nezvládne bez chyby a bez pomoci.

Ak sa budete riadiť týmito pravidlami, prinesie program očakávaný výsledok.

OSOBNOSŤ TRÉNERA:

Tréner je pri tréningu kľúčovým. Dôležité je, aby si vytvoril pozitívny vzťah s dieťaťom. Zároveň musí spĺňať nasledujúce kritériá:

- dokáže čítať s porozumením, sledovať inštrukcie k úlohám a správne ich interpretovať,
- tréning ďalšieho cvičenia realizovať až vtedy, ak to predchádzajúce bolo zvládnuté bezchybne,
- nevyhnutnou vlastnosťou trénera je prirodzená autorita,
- počas tréningu je podnetný, povzbudivý, uznalivý,
- vo vystupovaní: vyrovnaný, priamy, sebavedomý,
- v požiadavkách: energický, dôsledný, vytrvalý,
- v osobnom styku: slušný, taktný, láskavý,
- dokáže sám cvičenia bez chýb pochopiť a urobiť, aby nezneistil dieťa.

4.1 STIMULÁCIA DEFICITOV ČIASTKOVÝCH FUNKCIÍ

TRÉNING VIZUÁLNEJ POZORNOSTI

(VIZUÁLNEJ DIFERENCIÁCIE FIGÚRY A POZADIA)

Tréning vizuálnej pozornosti začína hrovými aktivitami, ktoré sú odstupňované podľa náročnosti. Aktivitu hrajte s dieťaťom dovtedy, kým ju nezvládne bez pomoci a bez problémov. Nie však dlhšie ako **10 minút denne!** Uvedené aktivity sa rozumejú ako námety, môžete ich prispôbiť aktuálnemu záujmu dieťaťa. K ďalšej aktivite prejdite až vtedy, ak predchádzajúcu zvládne bez chyby.

AKTIVITY

• **Skryté predmety**

Pripravte si rôzne predmety, ako sú napríklad kľúče, hrebeň, zrkadielko, loptička, kniha. Predmety prikryte a nechajte trčať z nich len kúsok. Dieťa má určiť, o aký predmet ide.

• **Nájdí predmet**

Rozložte na stôl rôzne predmety, ako sú kocky alebo koráliky. Vyzvite dieťa, aby našlo všetky žlté kocky, červené koráliky a pod. Alebo pomiešajte kocky s guľčkami a dieťa má vyzbierať všetky guľčky. Podobne môžete hru hrať aj s autíčkami alebo s predmetmi, o ktoré dieťa javí záujem.

• **Fotografia**

Ukážte dieťaťu fotografiu, na ktorej je viac ľudí. Vyzvite ho, aby vyhľadalo konkrétne osoby. Dievča s červenou sukňou, chlapca s modrým tričkom, pána s klobúkom...

• **Pohľad z okna**

Hrajte sa s dieťaťom hru „Vidíš to, čo vidím ja.“ Postavte sa s dieťaťom k oknu a popisujte mu jednotlivé osoby alebo predmety vonku. Vyzvite ho, aby ich hľadálo s vami. Vidíš paniu v červenom kabáte, zelené auto, zastávku autobusu... Úlohy si môžete vymeniť. Teraz bude hovoriť dieťa, čo vidí vonku a vy to hľadáte.

• **Skladanie obrázka**

Hrajte sa s dieťaťom tak, že mu rozstrihnete na niekoľko častí obrázok. Veľmi obľúbenou a častou aktivitou na rozvíjanie zrakových a zrakovo-motorických schopností sú rôzne drobné skladačky, puzzle, mozaiky, tangramy.

- Teraz dieťaťu ukážte nasledujúce predlohy, na ktorých je vždy skrytých 6 predmetov. Predmety dieťaťu neukazujte. Musí ich nájsť sám. Pokiaľ ich v rámci 10 minút nenájde všetky, ďalší deň opakujete cvičenie s rovnakým obrázkom. Pokiaľ by dieťa opäť všetky predmety nenašlo, ukážte mu ten, ktorý nevie nájsť. Nasledujúci deň pokračujte s rovnakým obrázkom. Tentokrát dieťaťu predmety opäť neukazujte, nechajte ho, aby ich našlo bez pomoci. Až keď ich nájde všetky, môžete prejsť na ďalšiu predlohu s obrázkom.

Predloha č. 1

INŠTRUKCIA

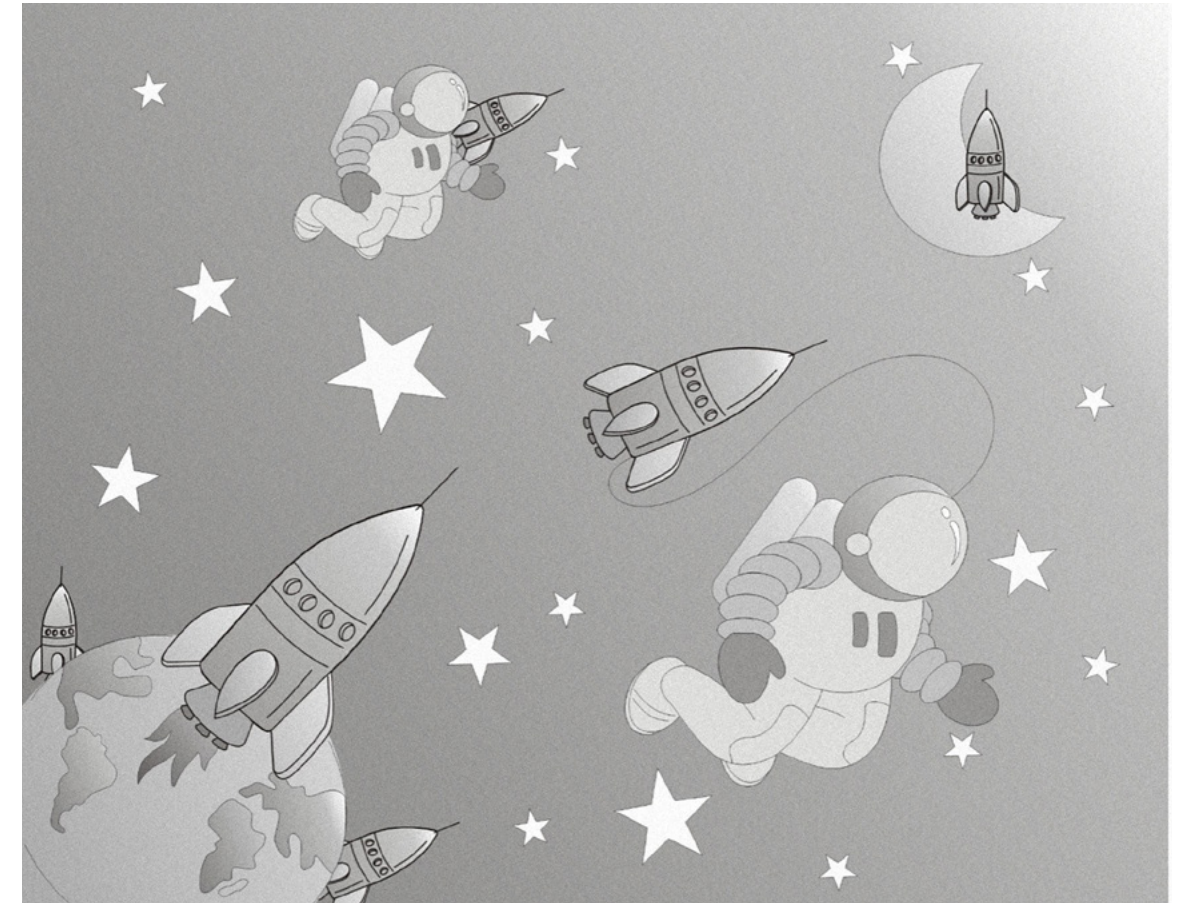
„Na obrázku sú skryté lopty. Nájdi všetky lopty.“

Predloha č. 2

INŠTRUKCIA

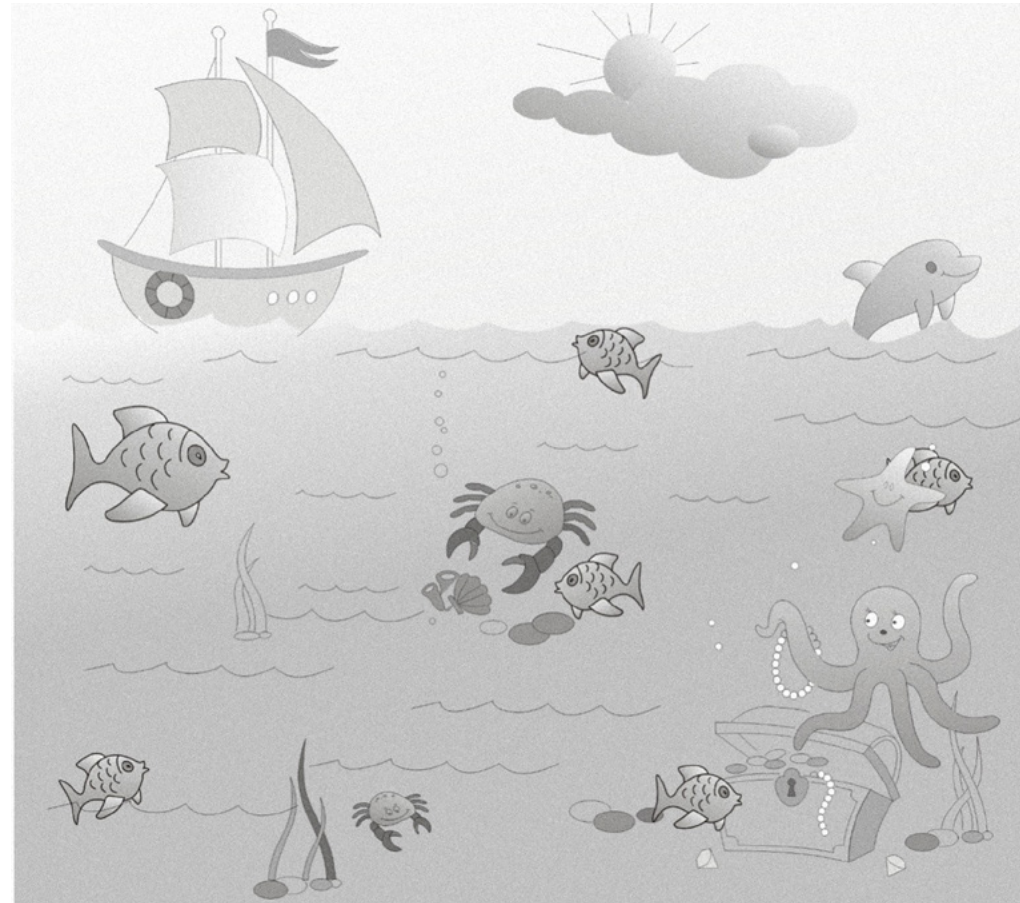
„Na obrázku sú skryté rakety. Nájdi všetky rakety.“

Predloha č. 3

INŠTRUKCIA

„Na obrázku sú skryté ryby. Nájdi všetky ryby.“

Predloha č. 4

INŠTRUKCIA

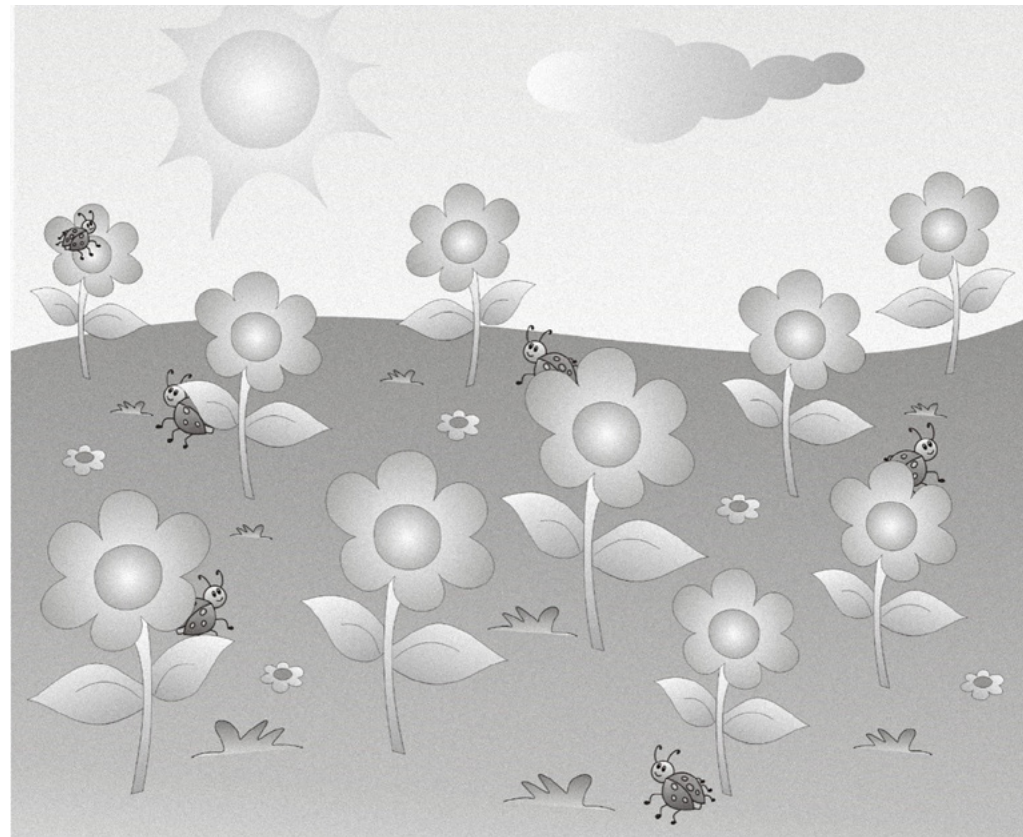
„Na obrázku sú skryté včely. Nájdi všetky včely.“

Predloha č. 5

INŠTRUKCIA

„Na obrázku sú skryté lienky. Nájdi všetky lienky.“

Predloha č. 6

INŠTRUKCIA

„Na obrázku sú skryté slony. Nájdi všetky slony.“

TRÉNING VIZUÁLNEJ DIFERENCIÁCIE

Tréning vizuálnej diferenciácie začína hrovými aktivitami, ktoré sú odstupňované podľa náročnosti. Aktivitu hrajte s dieťaťom dovtedy, kým ju nezvládne bez pomoci a bez problémov. Nie však dlhšie ako 10 minút denne! Uvedené aktivity sa rozumejú ako námety, môžete ich prispôbiť aktuálnemu záujmu dieťaťa. K ďalšej aktivite prejdite až vtedy, ak predchádzajúcu zvládne bez chyby.

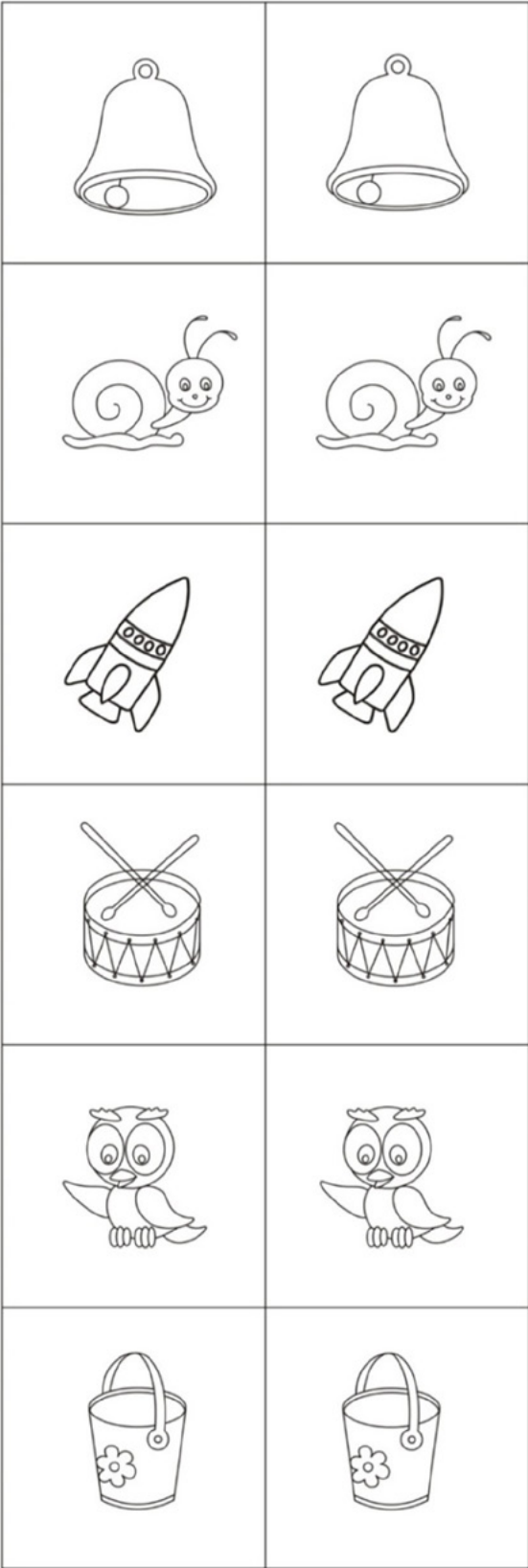
AKTIVITY

- Triedte s dieťaťom predmety podľa určitých kritérií – farby, veľkosti, tvaru a materiálu.
- Vkladajte predmety rôznych tvarov do zodpovedajúcich otvorov.
- Skladajte rozstrihané časti obrázkov (ako v prípade puzzle, začíname najskôr väčšími kúskami, postupne rozstrihané časti zmenšujeme).
- Z papiera vystrihnite rozličné tvary, každý dva razy. Potom tvary zamiešajte a ukážte dieťaťu ten, ku ktorému má nájsť rovnaký tvar.

Predloha č. 7

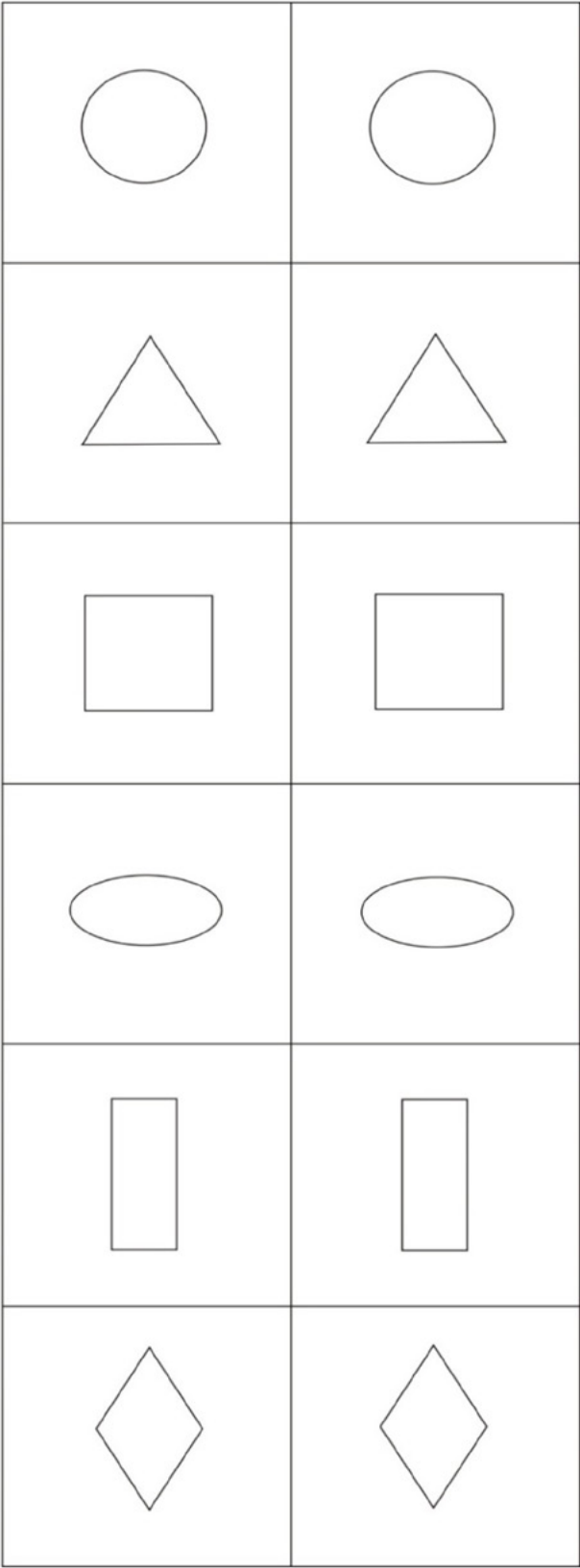
INŠTRUKCIA

Obrázky rozstrihajte po rovnakých dvojiciach a postupne dieťaťu predkladajte s otázkou: „Sú tieto tvary rovnaké?“

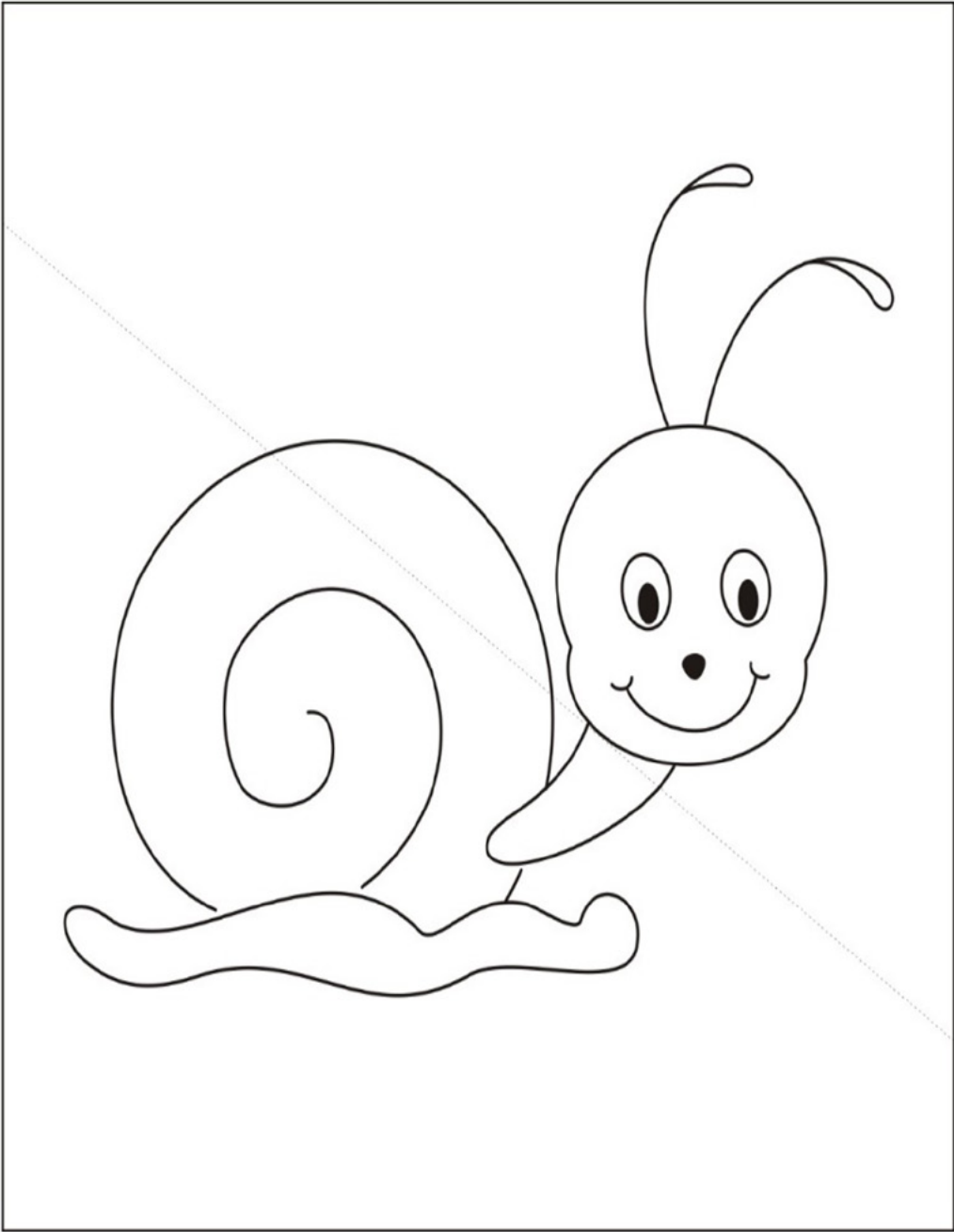
Predloha č. 8

INŠTRUKCIA
Obrázky rozstrihajte po rovnakých dvojiciach a postupne dieťaťu predkladajte s otázkou: „Sú tieto tvary rovnaké?“

Predloha č. 9

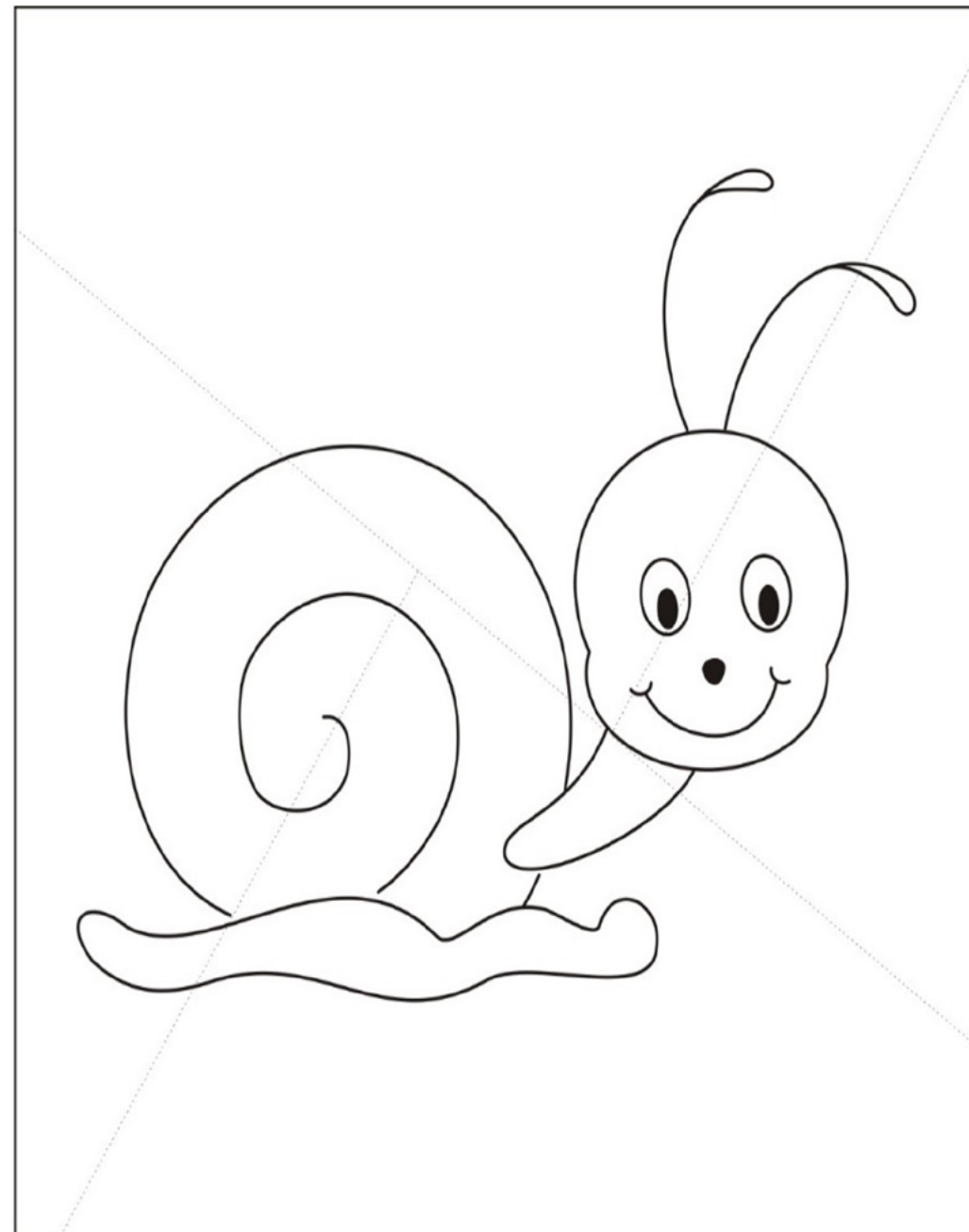
INŠTRUKCIA
Rozstrihnite obrázky a nechajte dieťa, aby jednotlivé časti obrázka poskladalo.

Predloha č. 10

INŠTRUKCIA

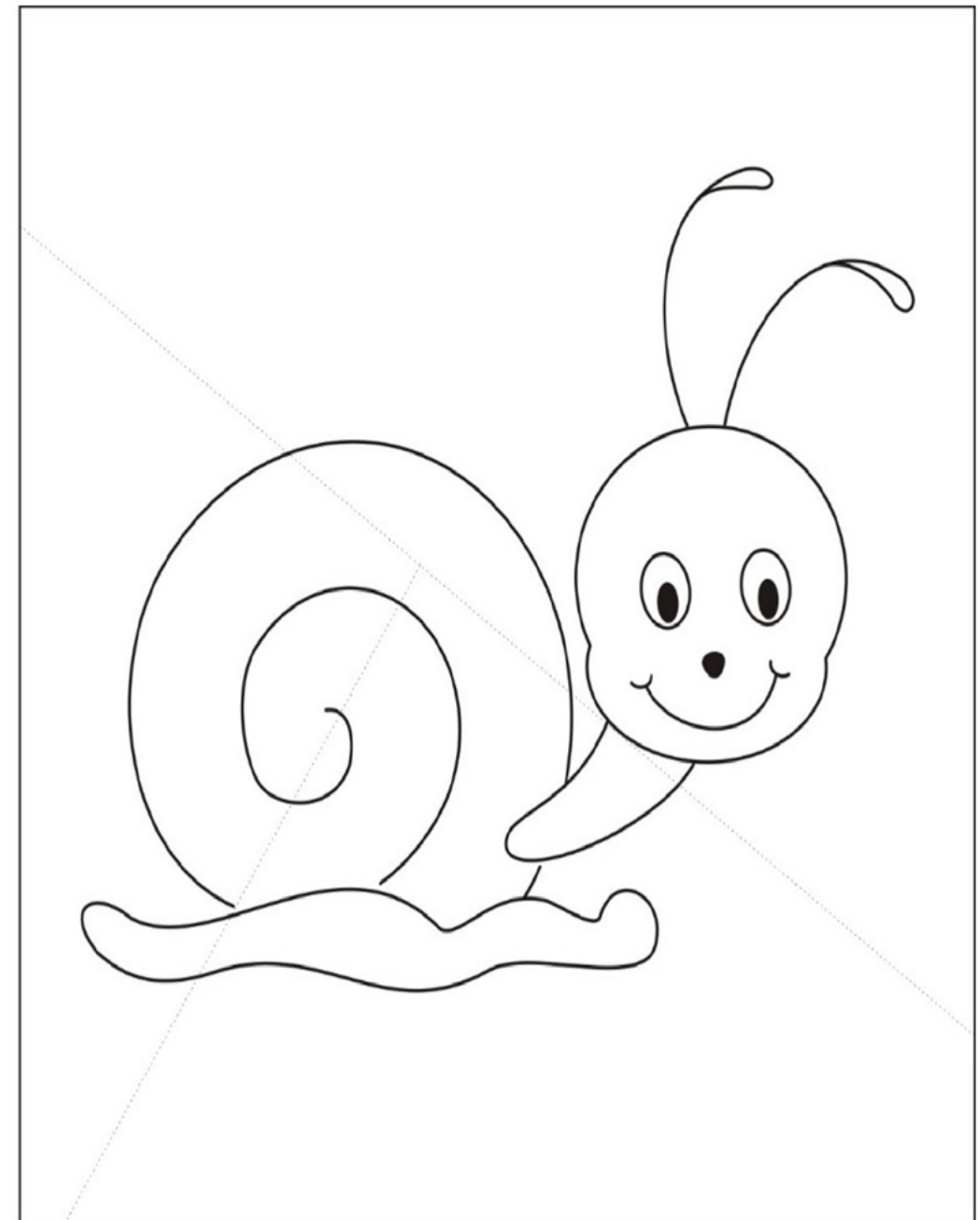
*Rozstrihnite obrázky a nechajte dieťa,
aby jednotlivé časti obrázka poskladalo.*

Predloha č. 11

INŠTRUKCIA

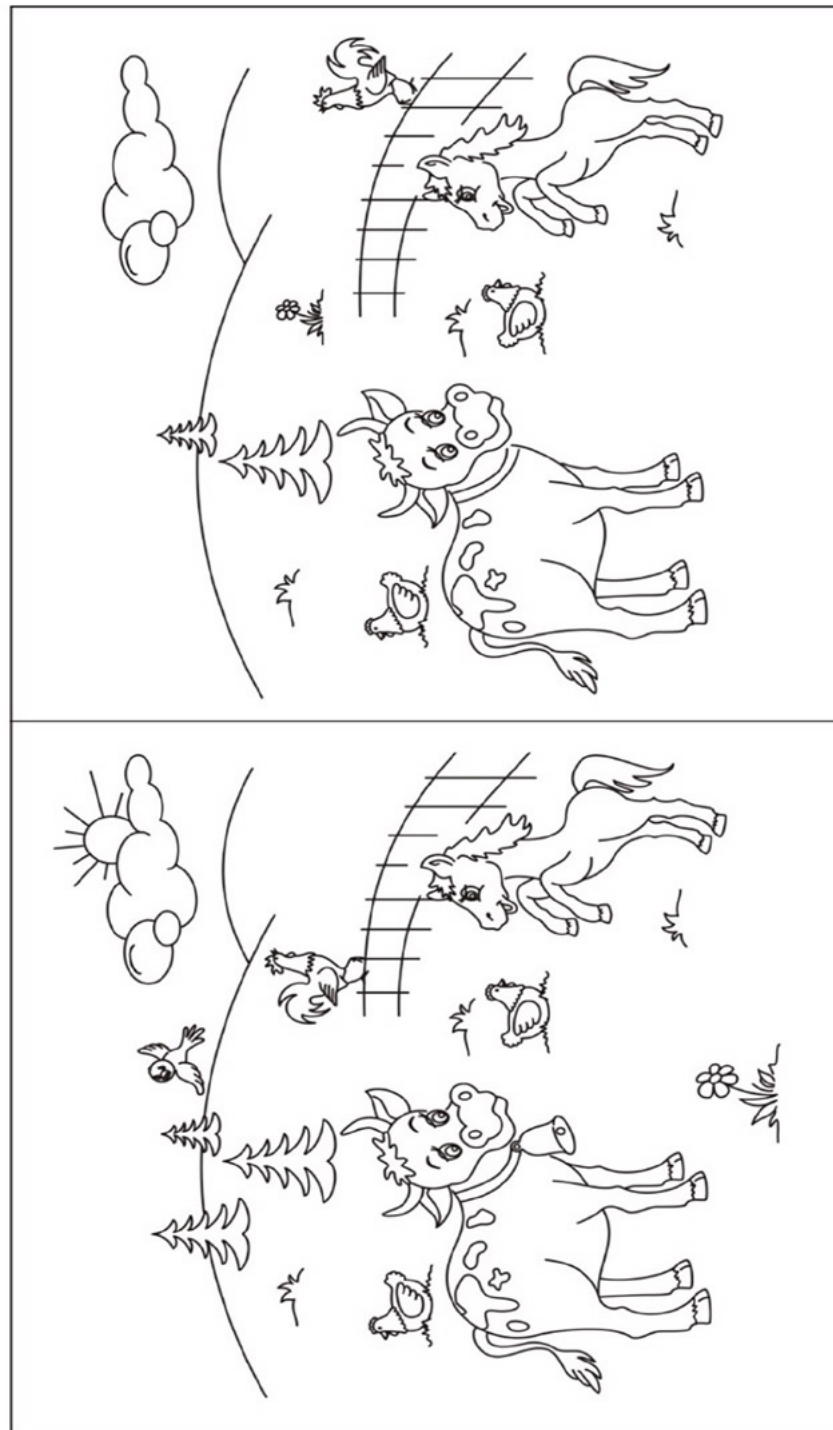
*Rozstrihnite obrázky a nechajte dieťa,
aby jednotlivé časti obrázka poskladalo.*

Predloha č. 12

INŠTRUKCIA

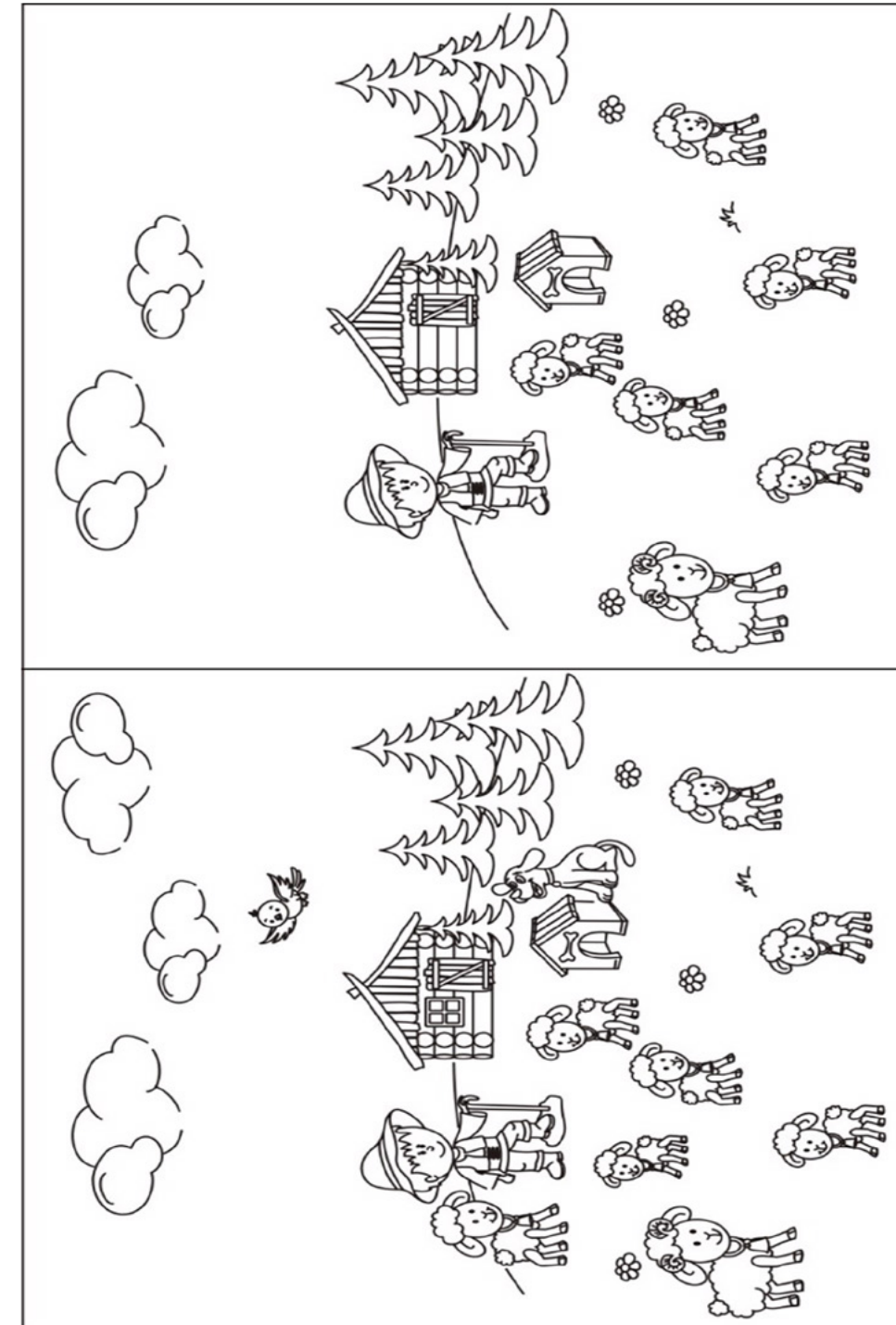
Pozri si dvojice obrázkov. Na prvý pohľad vyzerajú byť rovnaké.
Na jednom obrázku je však 6 rozdielov. Nájdi a ukáž rozdiely.

Predloha č. 13

INŠTRUKCIA

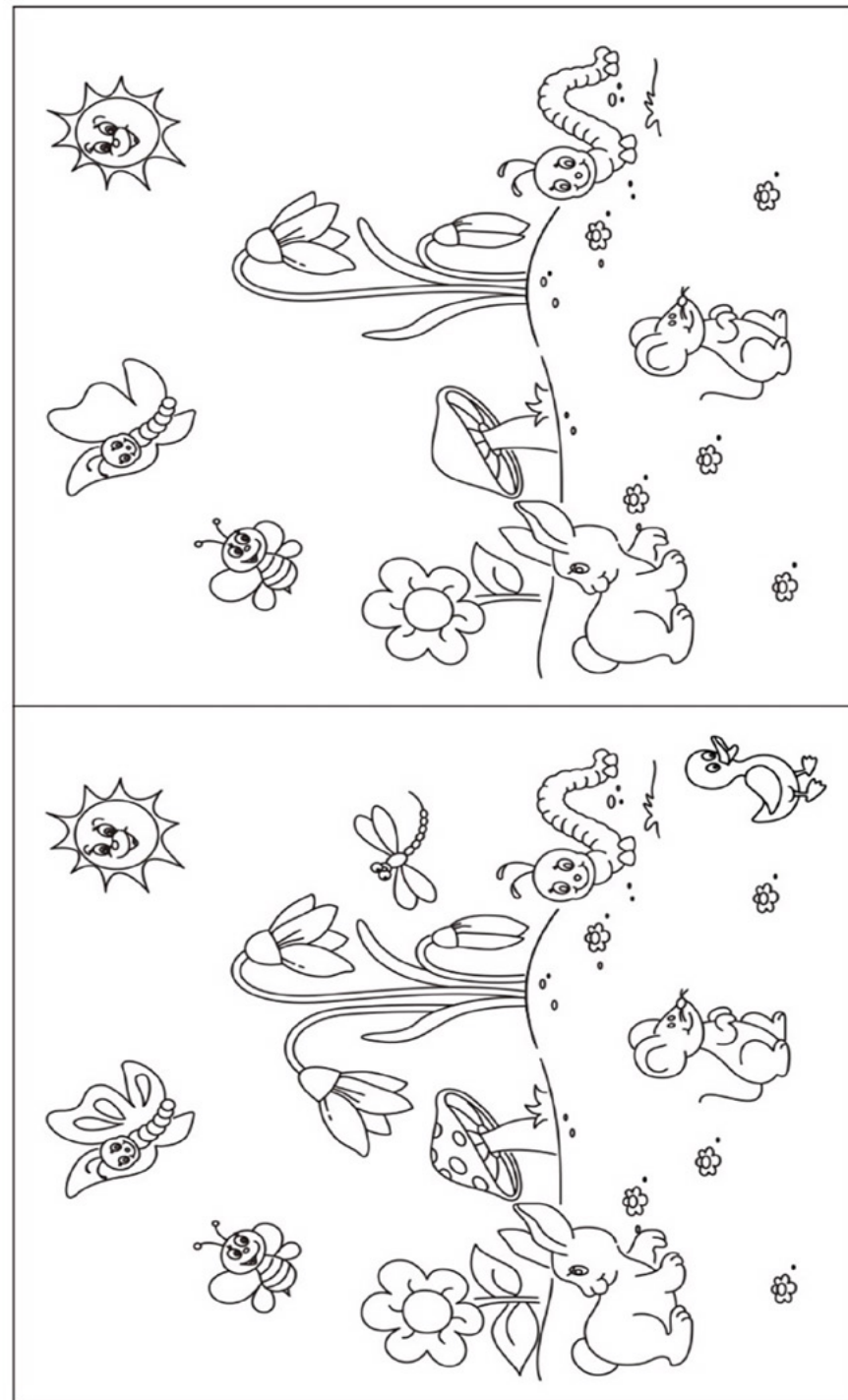
Pozri si dvojice obrázkov. Na prvý pohľad vyzerajú byť rovnaké.
Na jednom obrázku je však 6 rozdielov. Nájdi a ukáž rozdiely.

Predloha č. 14

INŠTRUKCIA

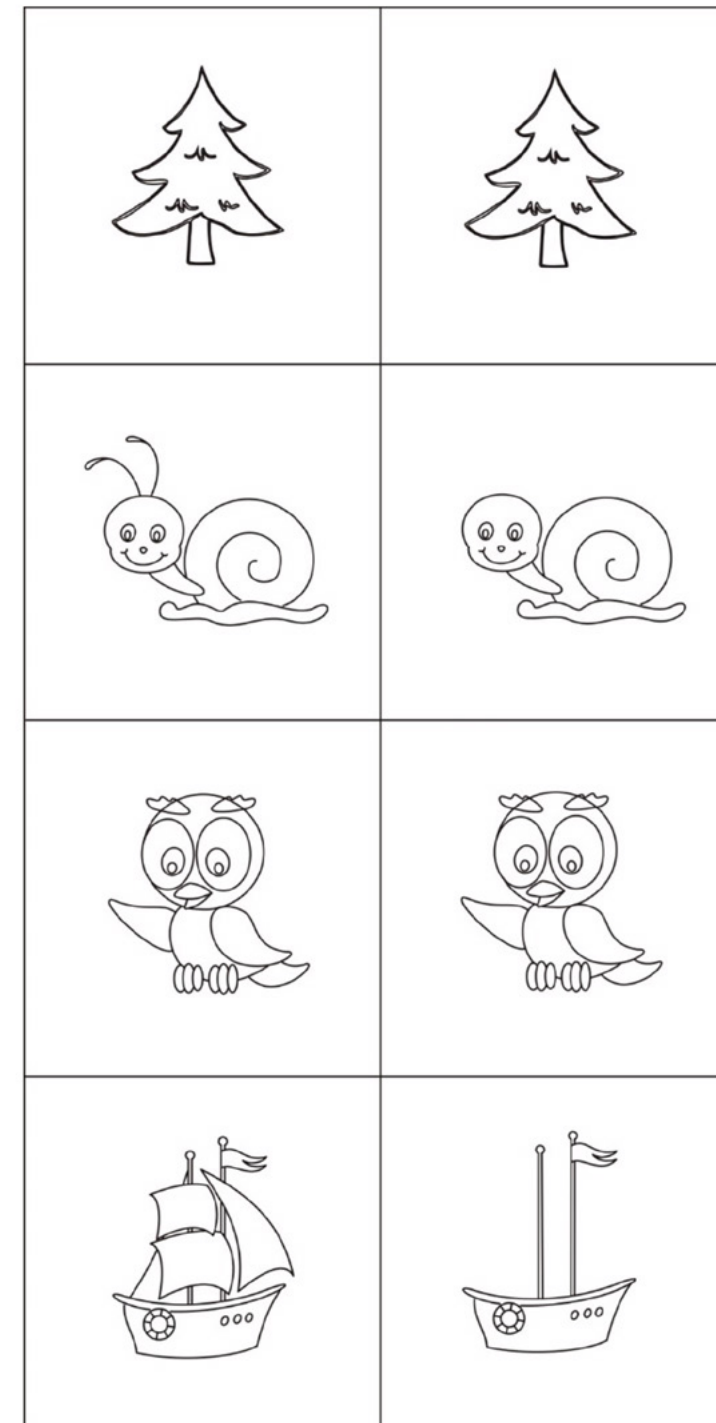
Pozri si dvojice obrázkov. Na prvý pohľad vyzerajú byť rovnaké.
Na jednom obrázku je však 6 rozdielov. Nájdi a ukáž rozdiely.

Predloha č. 15

INŠTRUKCIA

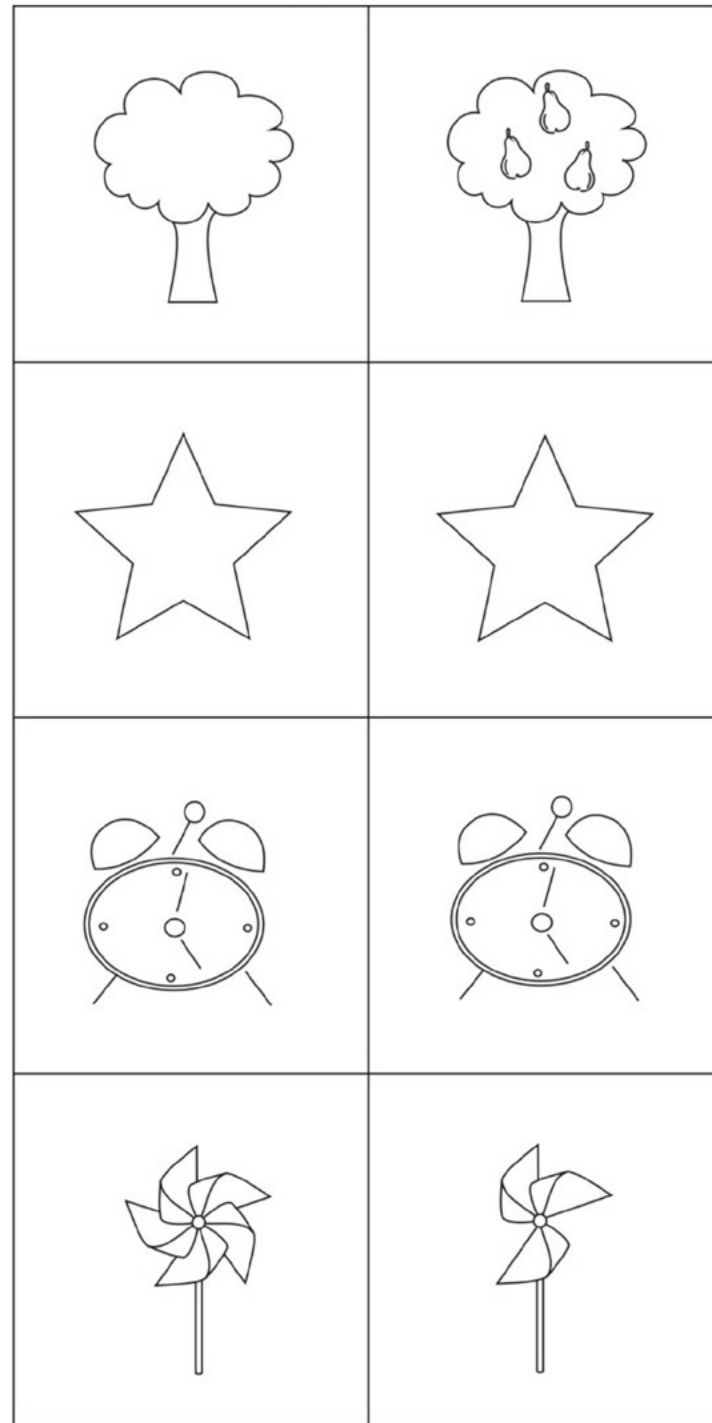
Povedz, ktoré obrázky sú rovnaké a ktoré rozdielne. Ukáž rozdiel.

Predloha č. 16

INŠTRUKCIA

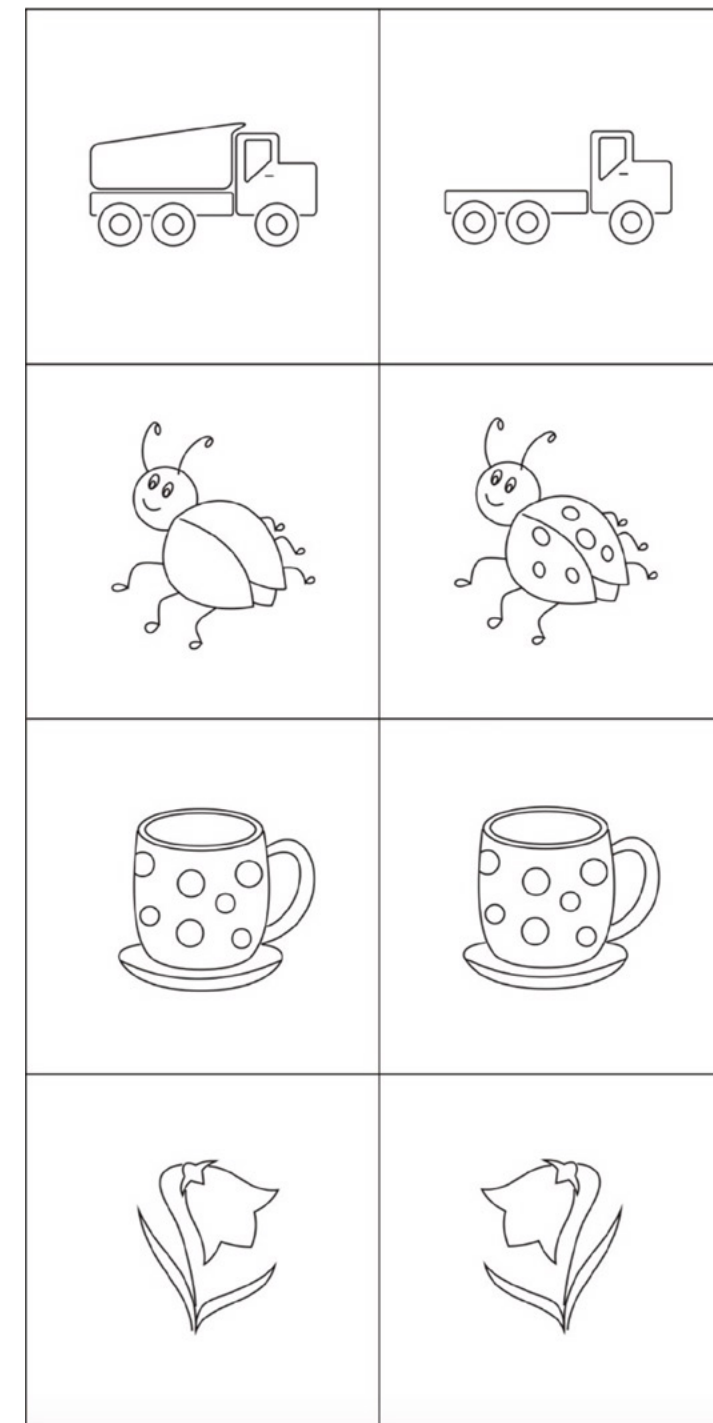
Povedz, ktoré obrázky sú rovnaké a ktoré rozdielne. Ukáž rozdiel.

Predloha č. 17

INŠTRUKCIA

Povedz, ktoré obrázky sú rovnaké a ktoré rozdielne. Ukáž rozdiel.

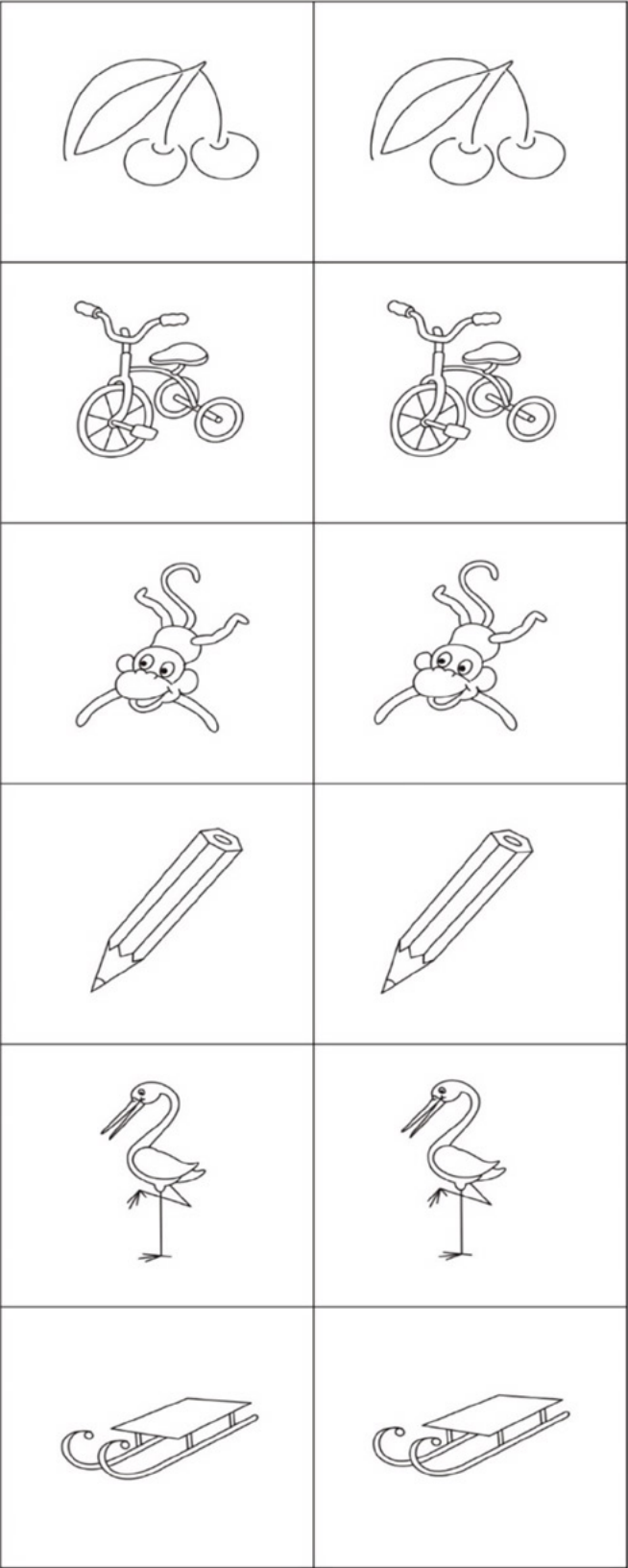
TRÉNING VIZUÁLNEJ PAMÄTI

Tréning vizuálnej pamäti začína hrovými aktivitami, ktoré sú odstupňované podľa náročnosti. Aktivitu hrajte s dieťaťom dovtedy, kým ju nezvládne bez pomoci a bez problémov. Nie však dlhšie ako 10 minút denne! Uvedené aktivity sa rozumejú ako námety, môžete ich prispôbiť aktuálnemu záujmu dieťaťa. K ďalšej aktivite prejdite až vtedy, ak predchádzajúcu zvládne bez chyby.

AKTIVITY

- Pripravte si kocky. Dve kocky majú byť rovnakej farby, ostatné sú odlišné. Kocku, ktorá má pár, chyťte do ruky a ukážte ju dieťaťu. Potom ju schovajte. Dieťa má medzi kockami nájsť rovnakú kocku. Podobnú hru skúšajte aj s rôznymi predmetmi.
- Pripravte si predmety, ktoré máte dvojmo – štipec, lyžička, jablko, vrchnáčik z fľaše, náušnica, zubná pasta. Predmety dieťaťu ukážte a povedzte mu, aby sa na ne pozrelo a zapamätalo si ich. Potom ich prikryte obrúskom. Ukážte dieťaťu osem predmetov, medzi ktorými budú aj tie, ktoré si malo zapamätať. Požiadajte ho, aby vybralo predmety, ktoré si zapamätalo. Ukážte mu správne riešenie. Hrať sa môžete aj s inými predmetmi a tvarmi. Pri hre si neskôr vymeňte úlohy (predmety budete hádať vy).
- Hrajte sa pexeso. Najprv so 4 – 6 pármí obrázkov, neskôr počet párových obrázkov zvyšujte.

Predloha č. 18

TRÉNING AUDITÍVNEJ DIFERENCIÁCIE FIGÚRY A POZADIA

Tréning auditívnej diferenciácie figúry a pozadia začína hrovými aktivitami, ktoré sú odstupňované podľa náročnosti. Aktivitu hrajte s dieťaťom dovtedy, kým ju nezvládne bez pomoci a bez problémov. Nie však dlhšie ako 10 minút denne! Uvedené aktivity sa rozumejú ako námety, môžete ich prispôbiť aktuálnemu záujmu dieťaťa. K ďalšej aktivite prejdite až vtedy, ak predchádzajúcu zvládne bez chyby.

AKTIVITY

V hre „**Uhádni, odkiaľ ide takýto zvuk?**“ dieťa určí zdroj a smer zvuku a precvičuje sluchovú pozornosť.

POMÔCKY

Kľúče, zvonček, ceruzka a rôzne hračky a predmety, ktoré vydávajú zvuk.

Dieťa sedí otočené chrbtom ku vám a snaží sa určiť, odkiaľ zvuk ide. V rôznych kútoch a miestach triedy vyludzujte zvuky, napr.:

- ťukajte ceruzkou o skriňu v kúte,
- v inom kúte štrngocte kľúčmi,
- zvoňte zvončekom tesne za dverami,
- búchajte dlaňou o stôl,
- klopte na okno, klope kockami o seba tesne pri dverách,
- zabubnujte paličkami,
- pohybuje hračou bábikou, tak, aby plakala.

Pripravte dieťaťu nasledujúce aktivity:

- Monotónnym hlasom hovorte dieťaťu slová v odstupe asi 2 sekundy. Vždy, keď bude počuť svoje meno, má urobiť krok vpred. Postavte sa na začiatok miestnosti a hovorte nasledujúce slová: *auto – strom – dom – MENO DIEŤAŤA – kačka – pohár – MENO DIEŤAŤA – MENO DIEŤAŤA – tráva – slnko – stôl – lopta – MENO DIEŤAŤA – mydlo – kniha – plastelína – MENO DIEŤAŤA*. Hru opakujte dovtedy, kým dieťa nezareaguje na svoje meno zakaždým, keď ho vyslovíte.
- Podobne ako v predchádzajúcej hre, hovorte dieťaťu slová. Tentoraz má však urobiť krok, keď počuje určité slovo. Napríklad vždy, keď bude počuť slovo *STROM*.
- Hovorte dieťaťu nasledujúce slová: *Dieťa – stôl – lampa – STROM – balón – kvet – mačka – STROM – stolička – kniha – skriňa – STROM – váza – kameň – STROM – list – okno – auto – bubon – lavica – STROM*.

TRÉNING AUDITÍVNEJ DIFERENCIÁCIE

Tréning auditívnej diferenciácie začína hrovými aktivitami, ktoré sú odstupňované podľa náročnosti. Aktivitu hrajte s dieťaťom dovtedy, kým ju nezvládne bez pomoci a bez problémov. Nie však dlhšie ako 10 minút denne! Uvedené aktivity sa rozumejú ako námety, môžete ich prispôbiť aktuálnemu záujmu dieťaťa. K ďalšej aktivite prejdite až vtedy, ak predchádzajúcu zvládne bez chyby.

AKTIVITY

V hre „**Uhádni zvuk**“ dieťa háda, či ide o rovnaký alebo rozdielny zvuk. Tak, aby to dieťa nevidelo, vydáte pomocou predmetu nejaký (rovnaký) zvuk 2 x za sebou. Vtedy má dieťa povedať, že počulo to isté. Potom vydáte zvuk pomocou jedného predmetu, druhý zvuk pomocou iného predmetu a dieťa má povedať, že zvuky boli iné. Inštrukcia môže byť adaptovaná tak, aby ste mali istotu, že dieťa chápe, čo od neho chcete.

Deti postupne hádajú demonštrovaný zvuk, napr.:

- štrngotanie kľúčmi,
- štrngotanie lyžičkou v pohári,
- štrngotanie drobnými korálikmi v pohári,
- štrngotanie sušeným hrachom v pohári,
- štrngotanie fazuľou v pohári,
- prelievanie vody z jedného pohára do druhého,
- krčenie papiera,
- klopanie ozvučnými drievkami o seba,
- zvonenie malým zvončekom,
- klopanie plstenou paličkou na blanu bubienka,
- klopanie plstenou paličkou na hranu bubienka,
- hra kovovou paličkou na triangel,
- hra paličkami na zvonkohru a iné.

ROZLIŠOVANIE SLABÍK

Vezmite plyšovú hračku, bábiku alebo zvieratko. Dieťaťu povedzte, že učíte hračku rozprávať. Dieťa kontroluje, či hračka, za ktorú hovoríte slová, opakuje správne.

tom – bom (Zopakovala hračka slovo správne?)
bum – bum (Zopakovala hračka slovo správne?)
mama – mama (Zopakovala hračka slovo správne?)
Nina – lina (Zopakovala hračka slovo správne?)
Micka – Minka (Zopakovala hračka slovo správne?)

Podobne sa môžete hrať aj s inými slovami.

TRÉNING AUDITÍVNEJ PAMÄTI

Tréning auditívnej pamäti začína hrovými aktivitami, ktoré sú odstupňované podľa náročnosti. Aktivitu hrajte s dieťaťom dovtedy, kým ju nezvládne bez pomoci a bez problémov. Nie však dlhšie ako 10 minút denne! Uvedené aktivity sa rozumejú ako námety, môžete ich prispôbiť aktuálnemu záujmu dieťaťa. K ďalšej aktivite prejdite až vtedy, ak predchádzajúcu zvládne bez chyby.

AKTIVITY

- Čítajte dieťaťu príbeh, v ktorom sa opakuje určité slovo. Napríklad to môže byť príbeh o včele. Vždy keď dieťa počuje slovo *VČELA*, tleskne.

- Hru hrajte s väčším počtom opakujúcich sa slov. Najprv s dvomi, potom s tromi.
- Povedzte dieťaťu dve slová, napríklad LES a STOLIČKA. Potom hovorte desať slov, medzi ktorými budú aj uvedené dve slová. Dieťa má tlesknúť v momente, keď počuje slovo, ktoré si malo zapamätať.
- Postupne zvyšujte počet slov na päť, ktoré má nájsť medzi dvadsiatimi hovorenými slovami.
- Hrajte sa s dieťaťom hru, pri ktorej si máte zapamätať rad slov. Opakujte po sebe slová a pri každom opakovaní pridajte jedno slovo navyše. Napríklad: na vandrovkú išlo vajce, líška, myš...

TRÉNING TAKTILNO-KINESTETICKÉHO VNÍMANIA

Tréning taktilno-kinestetického vnímania začína hrovými aktivitami, ktoré sú odstupňované podľa náročnosti. Aktivitu hrajte s dieťaťom dovtedy, kým ju nezvládne bez pomoci a bez problémov. Nie však dlhšie ako 10 minút denne! Uvedené aktivity sa rozumejú ako námety, môžete ich prispôbiť aktuálnemu záujmu dieťaťa. K ďalšej aktivite prejdite až vtedy, ak predchádzajúcu zvládne bez chyby.

AKTIVITY

- Do nepriehľadného vrečka vložte rôzne predmety. Vyzvite dieťa, aby bez možnosti vidieť do vrecúška, vybralo konkrétny predmet. Vyber loptičku, vyber lyžicu... Len pomocou hmatu hľadá predmet vo vrecúšku. Pokiaľ by úloha dieťaťu nešla, dajte mu predmety do rúk, aby si ich ohmatalo, rozprávajte sa s ním o nich. Potom predmety vložte opäť do vrecúška a vyskúšajte sa hrať hru odznova. Pokiaľ chcete úlohu sťažiť, vložte do vrecúška predmety, ktoré sú si podobné tvarom, povrchom a pod.
- Nechajte dieťa len pomocou hmatu rozlišovať predmety, ktoré sa líšia povrchom, tvarom alebo veľkosťou. Dajte ich do vrečka a úlohou dieťaťa je len pomocou hmatu hádať, o aký predmet ide.
- Povedzte dieťaťu, aby zavrelo oči, alebo mu ich zaviažte. Jemne sa ho dotknite na nejakom mieste tela a ruku hneď odtiahnite. Dieťa sa má dotknúť miesta, ktorého ste sa dotkli vy.
- Vyroberte a zahrajte si hmatové pexeso. Skúšajte rôzne materiály. Na začiatku predkladajte dieťaťu menší počet kartičiek. Postupne pridávajte ďalšie.

AKTIVITA

Hmatové pexeso

POMÔCKY

Kartón, rôzne materiály (satén, tvrdý vlnkovaný papier, drsný papier, hladký papier), bublinková fólia, nožnice, lepidlo.

PRÍPRAVA

Z kartónu vystrihnite rovnako veľké kartičky. Z ostatných materiálov vystrihnite o niečo menšie tvary a nalepte ich na kartičky tak, aby rovnaký materiál bol vždy na dvoch kartičkách, a potom kartičky rozložte po stole.

POSTUP

Dieťaťu zabráňte, aby sa pozeralo na kartičky, buď listom papiera, ktorý držíte vo vzduchu nad kartičkami tak, aby ich nevidelo, alebo mu zaviažte oči, ak mu to nie je nepríjemné. Len pomocou hmatu má nájsť kartičky s rovnakými materiálmi.

INTERMODÁLNE VZŤAHY

Tréning intermodálneho kódovania začína hrovými aktivitami, ktoré sú odstupňované podľa náročnosti. Aktivitu hrajte s dieťaťom dovtedy, kým ju nezvládne bez pomoci a bez problémov. Nie však dlhšie ako 10 minút denne! Uvedené aktivity sa rozumejú ako námety, môžete ich prispôbiť aktuálnemu záujmu dieťaťa. K ďalšej aktivite prejdite až vtedy, ak predchádzajúcu zvládne bez chyby.

AKTIVITY

- V hre „**Ktorý predmet vydal tento zvuk?**“ dieťaťu ukážte viacero predmetov, ktoré vydávajú rôzne zvuky. Napríklad šálka s lyžičkou, šuštiaci papier, zvonček, drevené paličky, kľúče a pod. Ukážte dieťaťu predmety a nechajte ho, aby si vyskúšalo zvuk, ktorý predmet vydá. Potom predmety zakryte, dieťa sa otočí a vezmite do rúk jeden predmet a vydajte pomocou tohto predmetu zvuk. Dieťa háda, o aký zvuk ide. Predmety obmieňajte, ak má dieťa problém určiť zvuk, vymeňte si na chvíľu roly.
- Zaspievajte si s dieťaťom známu pesničku, alebo zarecitujte básničku. Vyberte štyri verše. Na každé slovo vymyslite pohyb, ktorým slovo napodobníte. Dieťa to má po vás zopakovať. Takto znázorníte pohybmi celý úryvok básne alebo piesne. Dieťa si má zapamätať, k akému slovu ste priradili konkrétny pohyb.
- Vymyslite si slová a na ne opäť určitý pohyb, ktorý budete znázorňovať.
- Napríklad dážď naznačíte prstami, lietadlo zdvihnutými rukami. Hrajte sa hru, pri ktorej dieťa ukazuje pohyby na slová alebo, naopak, povie slovo, ktoré daný pohyb znázorňuje.
- Zahrajte sa hru rovnako, ale gestá, ktoré budete znázorňovať, nebudú naznačovať slovo. Napríklad pri slove auto sa chytíte za nos.
- Namiesto slov používajte obrázky, ktoré si nakreslíte. Napríklad slnko bude kruh, auto štvorec, loď trojuholník. Ukazujte obrázky a dieťa má priradiť slovo. Hrajte sa hru aj tak, že keď povieť slovo, dieťa ukáže obrázok.

VNÍMANIE ČASOVÉHO SLEDU – SERIALITA

Tréning vnímania časovej postupnosti – serialita začína hrovými aktivitami, ktoré sú odstupňované podľa náročnosti. Aktivitu hrajte s dieťaťom dovtedy, kým ju nezvládne bez pomoci a bez problémov. Nie však dlhšie ako 10 minút denne! Uvedené aktivity sa rozumejú ako námety, môžete ich prispôbiť aktuálnemu záujmu dieťaťa. K ďalšej aktivite prejdite až vtedy, ak predchádzajúcu zvládne bez chyby.

AKTIVITY

- Navlečte koráliky v poradí červená, modrá, červená, modrá. Vyzvite dieťa, aby pokračovalo rovnakým spôsobom.
- Na kartičku nakreslite farebne poradie kociek zo stavebnice, napríklad žltá, červená,

žltá, červená. Dieťa má pokračovať v tomto poradí a postaviť dlhý komín alebo vežu. Ak to zvládne, môžete pridať viac farieb, ktoré sa budú striedať.

- Poukladajte autá alebo iné farebné predmety (ako napríklad koráliky či gombíky) do radu za sebou, napríklad červené, modré, žlté, červené, modré, žlté, červené, modré... Úlohou dieťaťa je doplniť auto podľa farby, ktorá má nasledovať.

Hovorte dieťaťu najprv jedno nezmyselné slovo, potom dvojice slov, ktoré má zopakovať bez prestávky a popletenia slova aspoň päť ráz za sebou. Napríklad: la – le, hu – hi – ha, le-beda – lobuda.

- Dávajte dieťaťu inštrukcie, ktoré má splniť. Má ich nasledovať viac za sebou, napríklad: „Zlož papier, vlož ho do obálky, tú vlož do tašky a tašku zaves na vešiak na chodbe.“ Alebo: „Skáč na jednej nohe až k stolu, vezmi pohár, polož ho na stoličku a z kuchyne prines utierku.“
- Vhodné je vymýšľať náročnejšie (aj nezmyselné) inštrukcie, ktoré si dieťa ťažšie zapamätá. Najprv začnite jednoduchšími a len dvomi. Postupne inštrukcie sťažujte a povedzte ich viac. Nakoniec má dieťa zvládnuť šesť po sebe idúcich inštrukcií.
- Vytlieskajte dieťaťu rytmus, ktorý má zopakovať. Vymýšľajte rozličné pohyby, napríklad tlesknite do dlane, na kolená a potom znova do dlane.

4.2 STIMULÁCIA SYMPTÓMOV

Stimulácia v oblasti symptómov rovnako prebieha podľa pravidiel, ktoré sme si stanovili v úvode kapitoly 3. Všetky inštrukcie sú súčasťou predlôh a predlôh s pracovnými listami. Každá samostatná “Predloha č....” je univerzálna a použiteľná pre každé dieťa, s ktorým stimuláciu realizujeme - 15 a), b), 16 a), b).

Naopak “Predloha č.... Pracovný list” musíme vytlačiť pre každé dieťa zvlášť.

Grafomotorika: Predloha č. 1 až Predloha č. 6

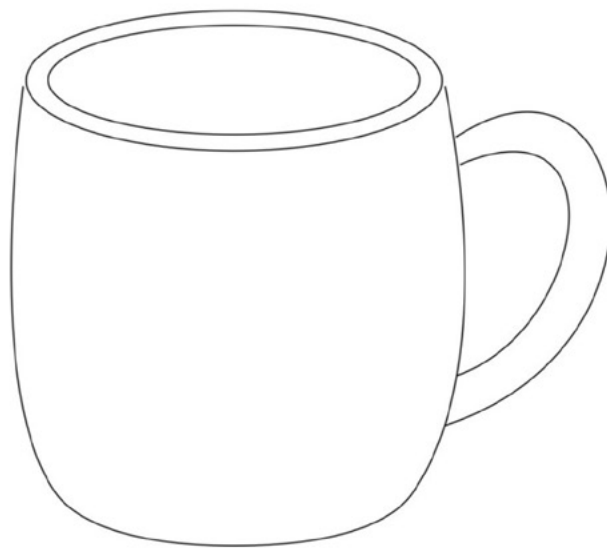
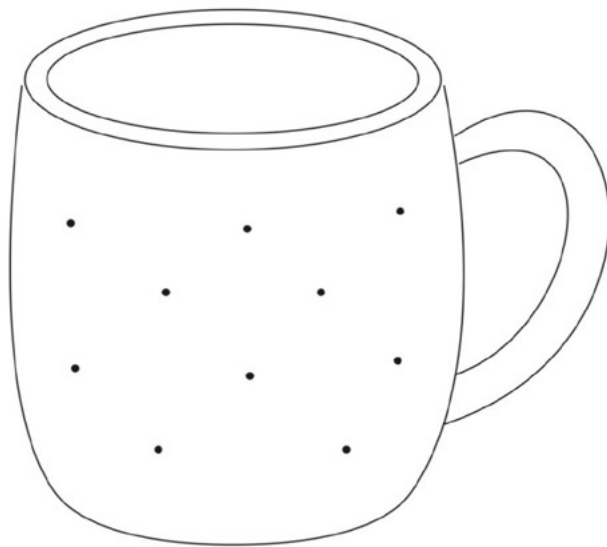
Jazyk, reč, komunikácia: Predloha č. 7 až Predloha č. 13

Matematika: Predloha č. 14 až Predloha č. 24

Predloha č. 1 Pracovný list GRAFOMOTORIKA

INŠTRUKCIA

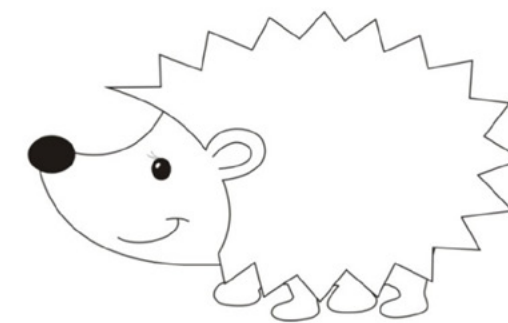
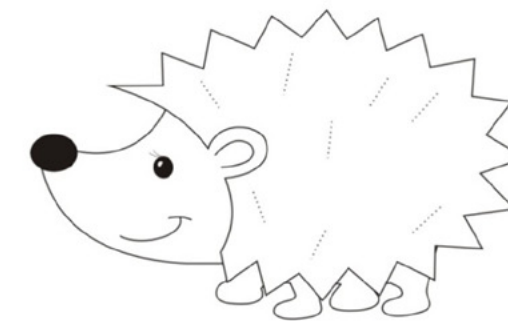
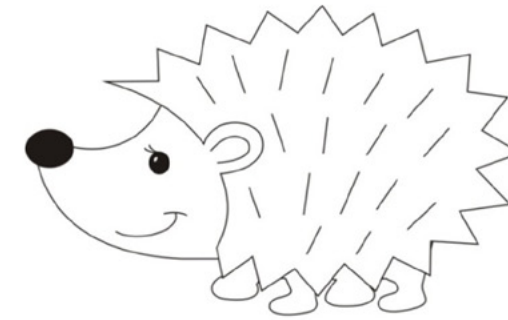
„Na šálky dokresli bodky.“

Predloha č. 2 Pracovný list GRAFOMOTORIKA

INŠTRUKCIA

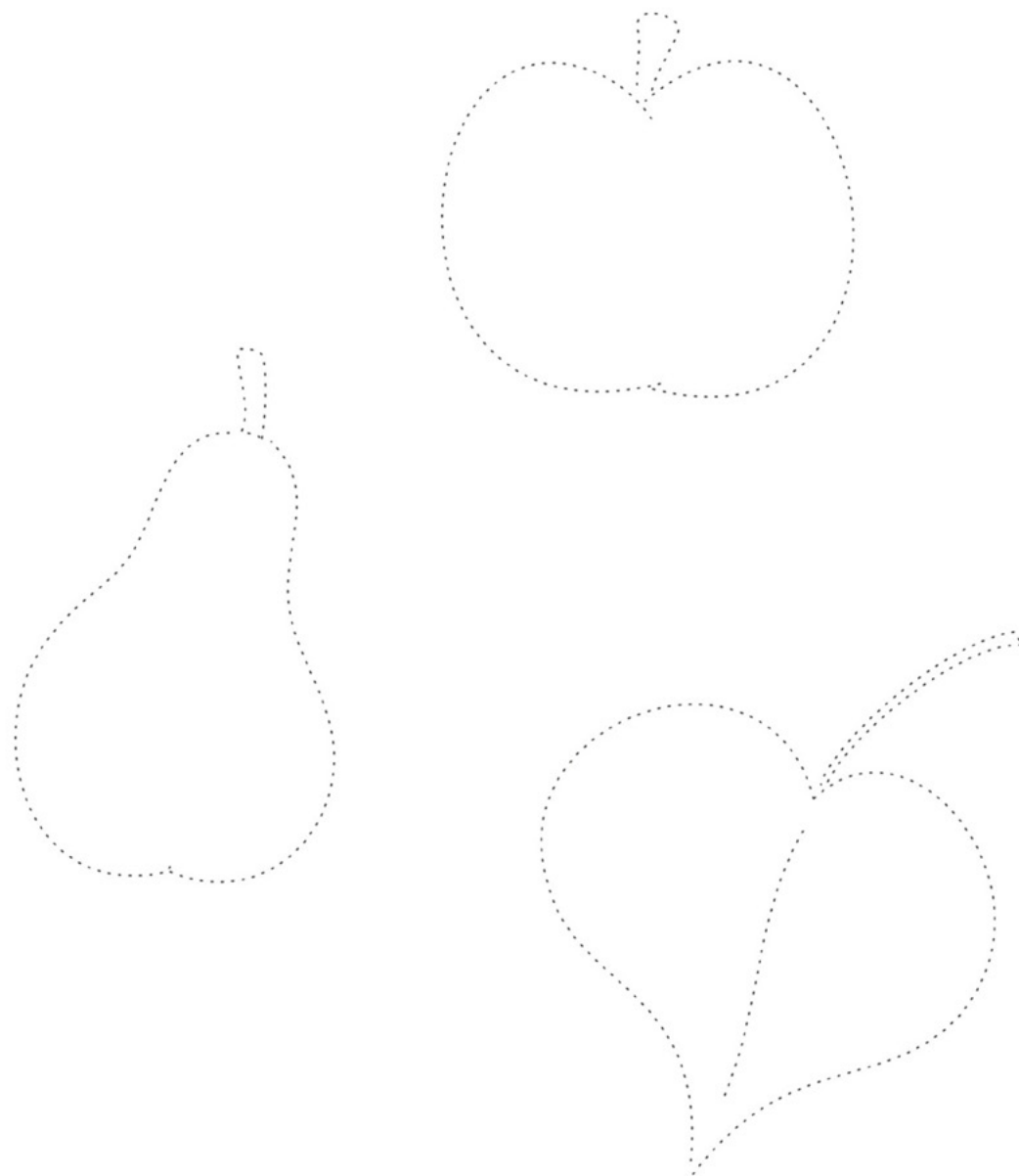
„Ježkom dokresli čiarky.“

Predloha č. 3 Pracovní list GRAFOMOTORIKA

INŠTRUKCIA

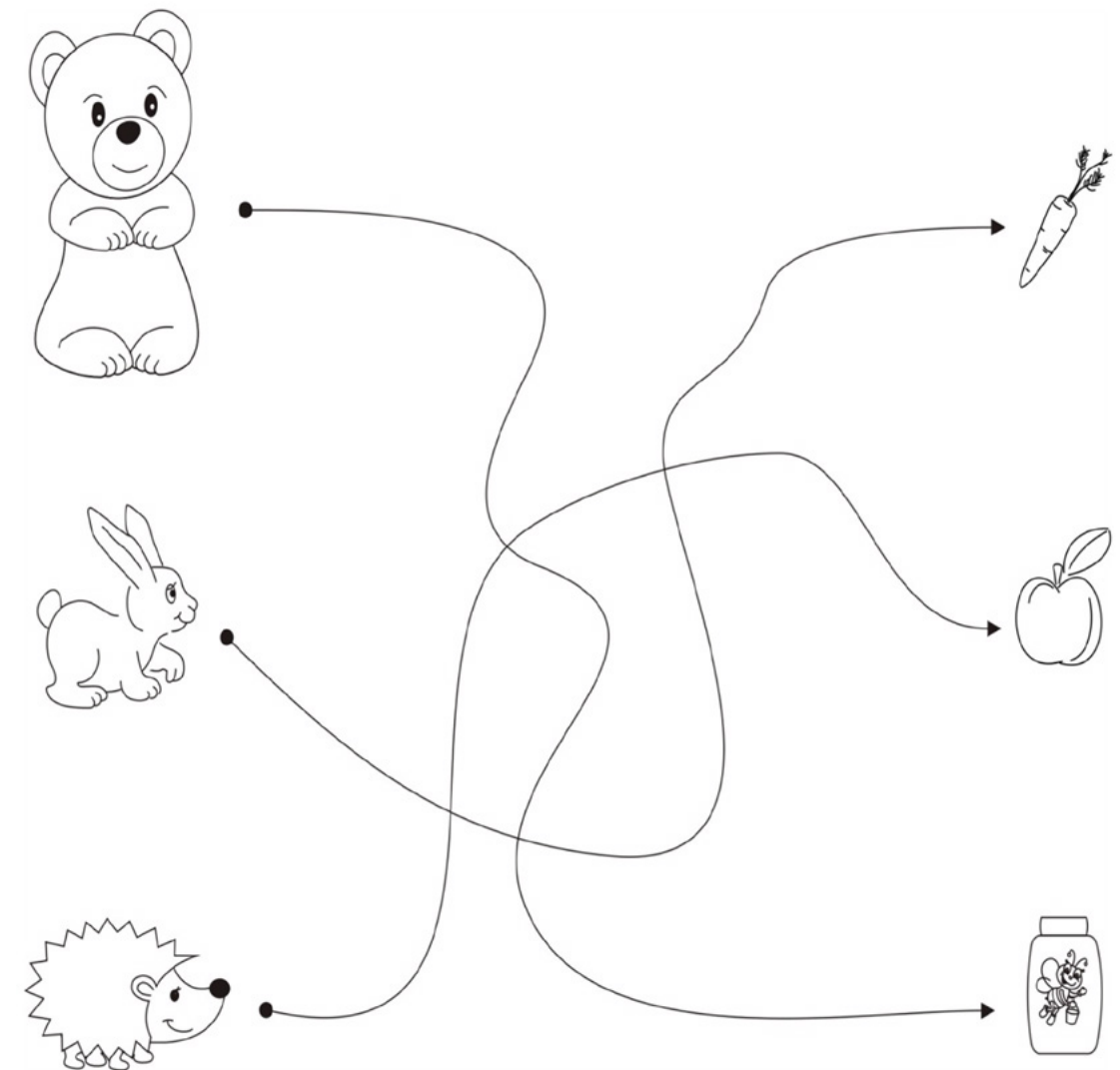
„List obtiahni zelenou pastelkou, hrušku žltou a jablko červenou.“

Predloha č. 4 Pracovní list GRAFOMOTORIKA

INŠTRUKCIA

„Nájdí zvieratkám cestičku k jedlu.“

Predloha č. 5 Pracovný list GRAFOMOTORIKA

INŠTRUKCIA

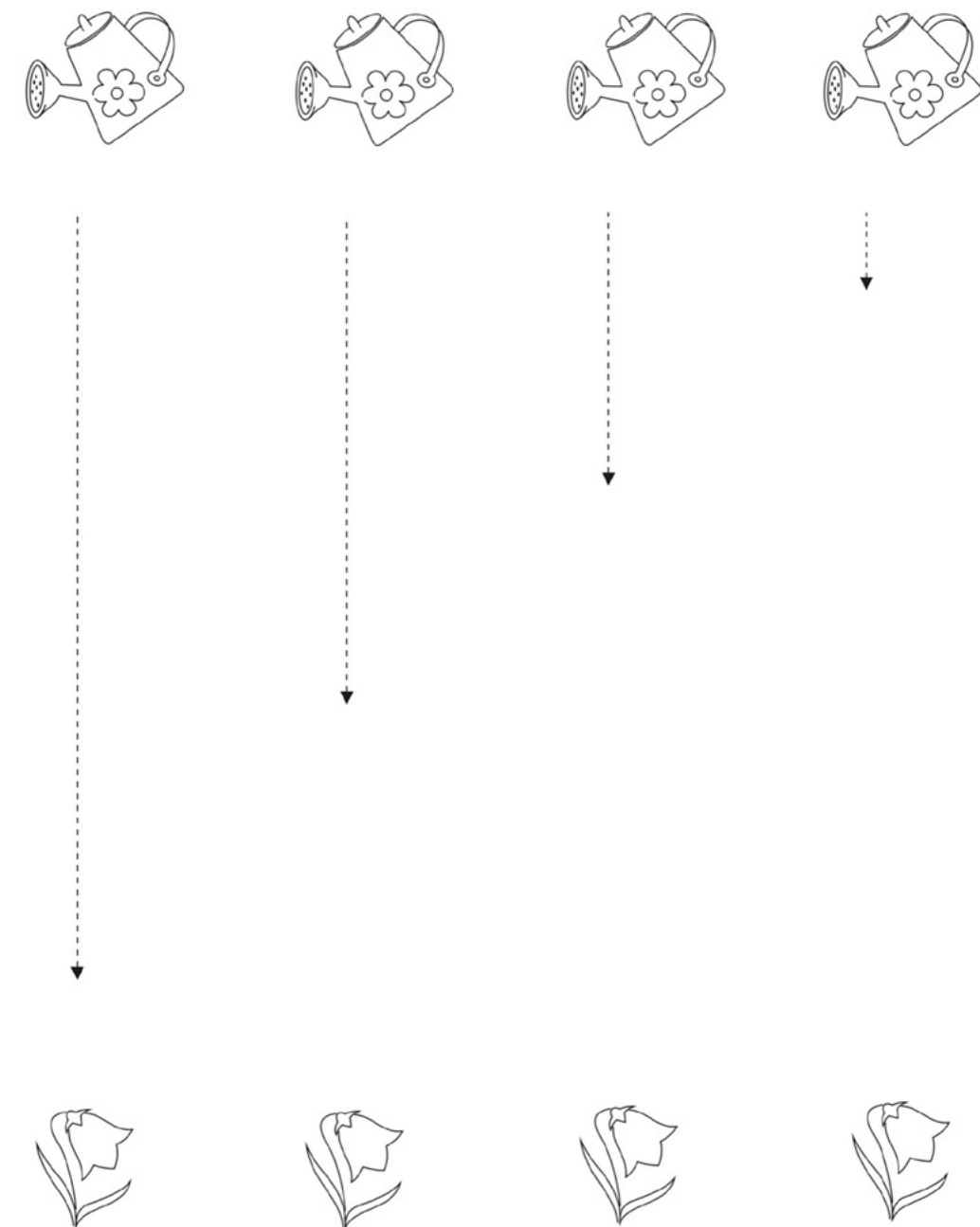
„Dokresli vodorovné čiary zľava doprava tak, aby vláčiky vošli do tunelov.“

Predloha č. 6 Pracovný list GRAFOMOTORIKA

INŠTRUKCIA

„Dokresli zvislé čiary zhora dole tak, aby voda z krhličiek tiekla na kvietky.“

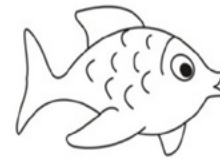
Predloha č. 7 Pracovný list JAZYK A REČ

INŠTRUKCIA 1

„Pomenuj obrázky a prvú hlásku v každom slove vyslov výraznejšie než ostatné.“

INŠTRUKCIA 2

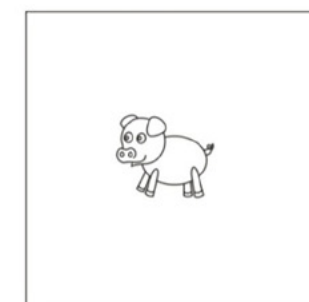
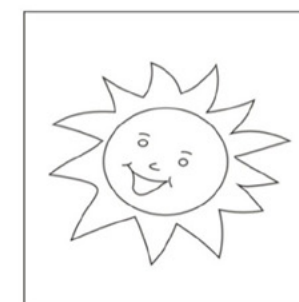
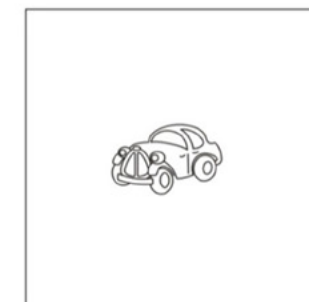
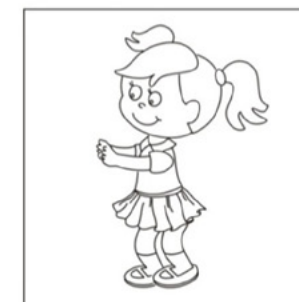
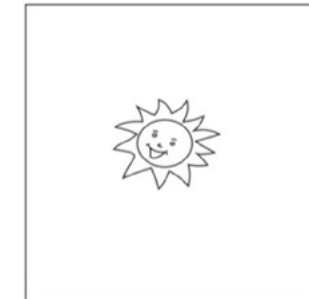
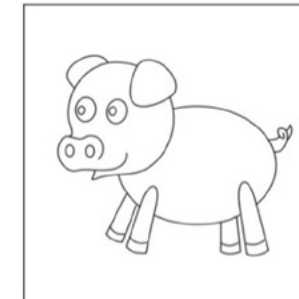
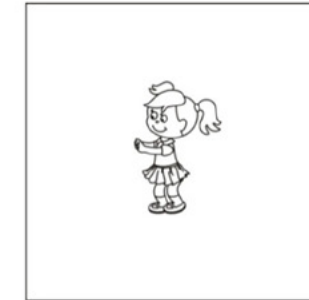
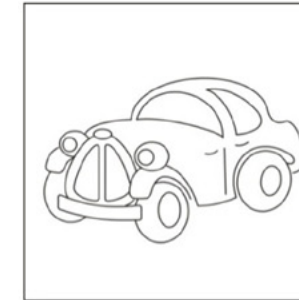
„Slová sa pokús hovoriť po slabikách a zároveň ich vytlieskať.“

Predloha č. 8 Pracovný list JAZYK A REČ

INŠTRUKCIA

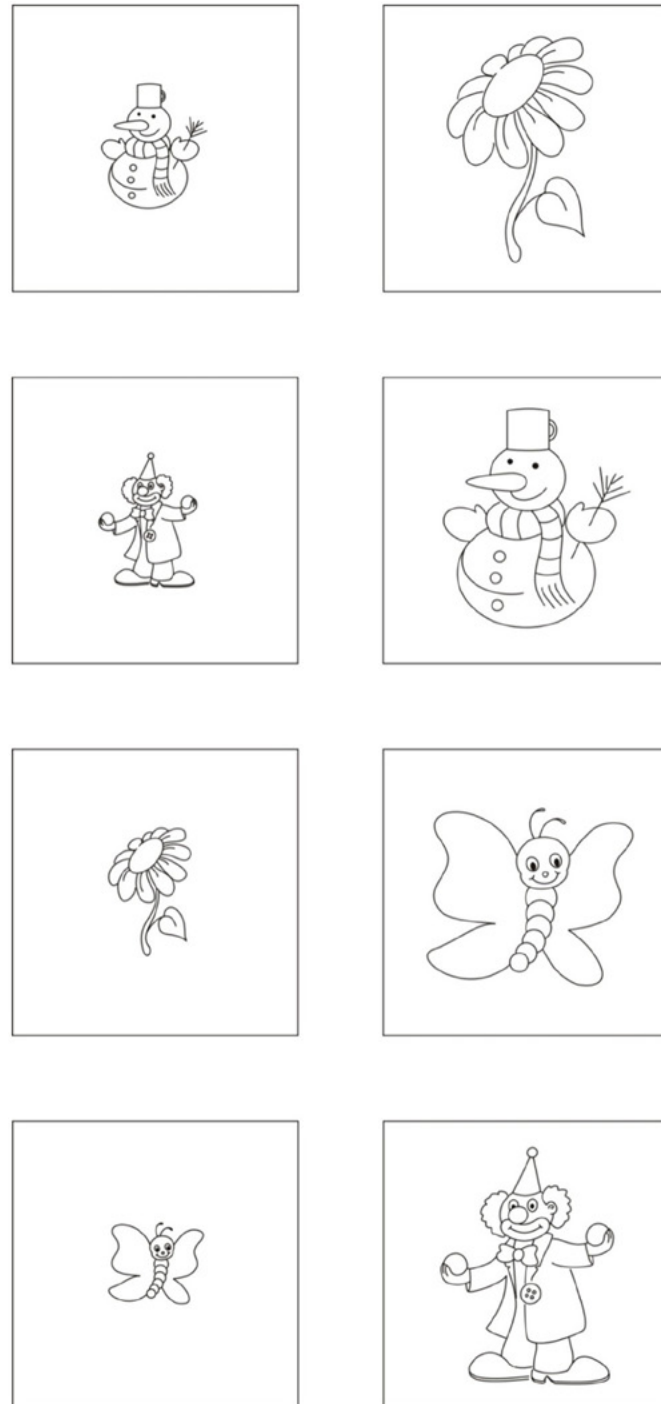
„Podobné obrázky spoj čiarami a pomenuj. Napríklad: veľké dievča, malé dievčatko.“

Predloha č. 9 Pracovný list JAZYK A REČ

INŠTRUKCIA

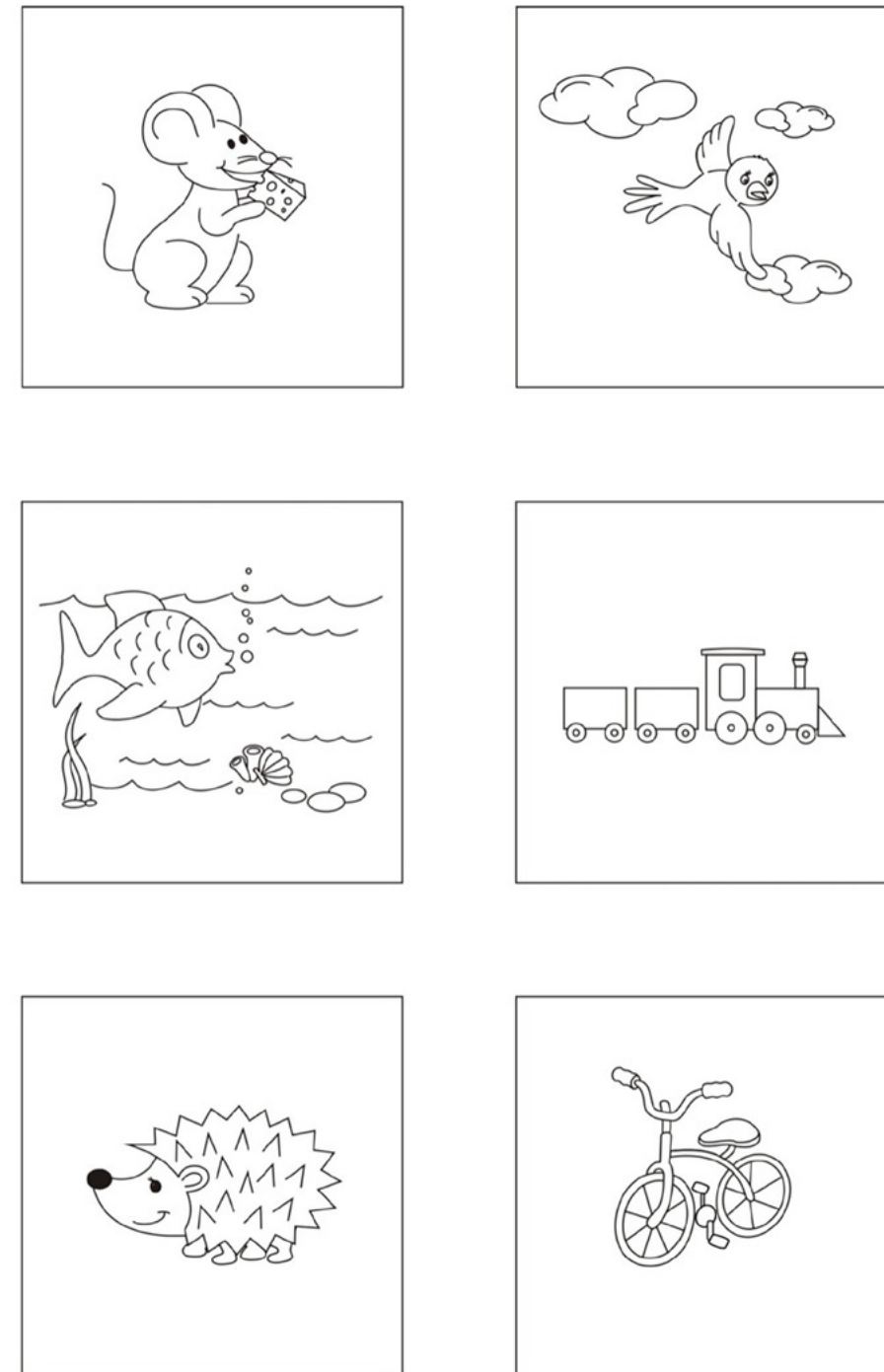
„Podobné obrázky spoj čiarami a pomenuj. Napríklad: malý kvietok, veľký kvet.“

Predloha č. 10 Pracovný list JAZYK A REČ

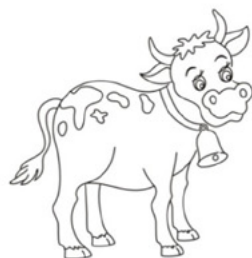
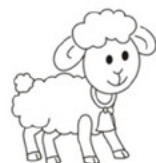
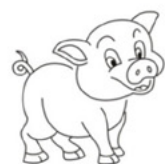
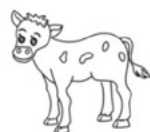
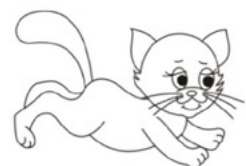
INŠTRUKCIA

„Povedz, čo robí myška, vtáčik a rybička. Povedz, čo má vláčik, ježko a bicykel.“
(Napríklad: myška hryzie syr, ježko má pichliače, vláčik má vagóny a pod.)

INŠTRUKCIA

„Spoj čiarami zvieratá a ich mláďatá a pomenuj ich.“

INŠTRUKCIA

„Ukáž a pomenuj časti tela chlapčeka, časti tváre chlapčeka a časti domu.“

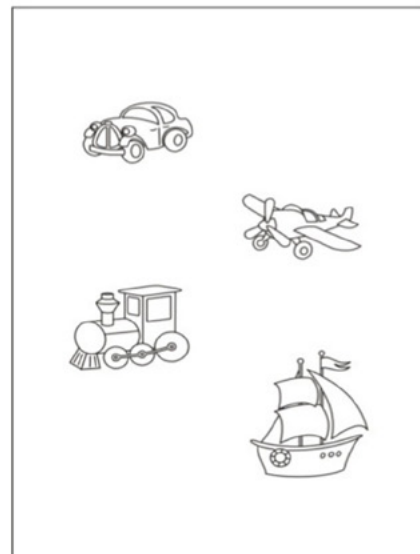
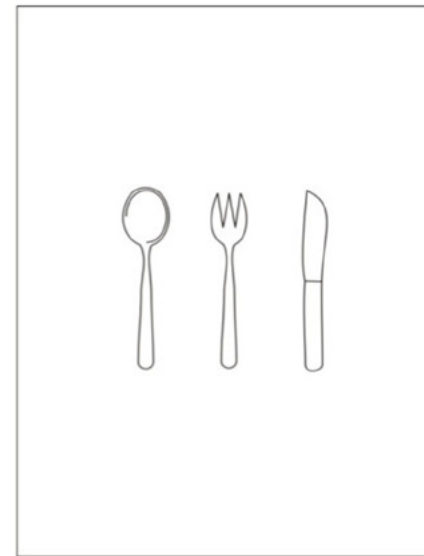
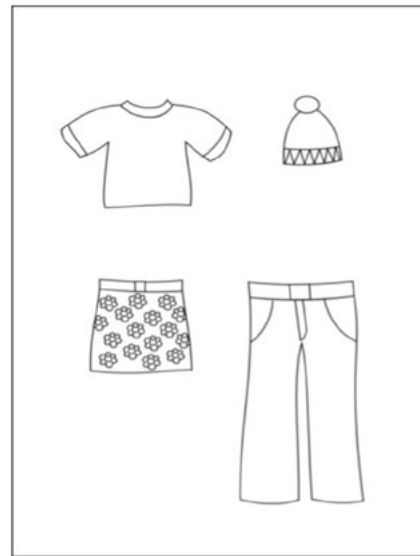

INŠTRUKCIA 1

„Ukáž na každý obrázok v rámečku a pomenuj ho.“

INŠTRUKCIA 2

„Ako voláme tieto obrázky spolu?“

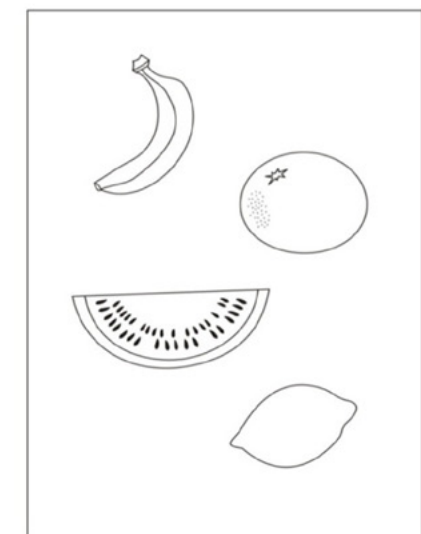
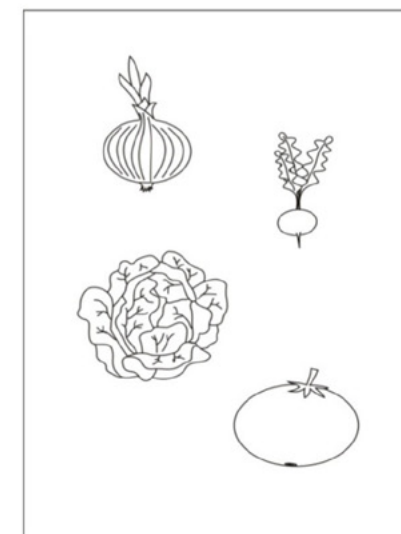
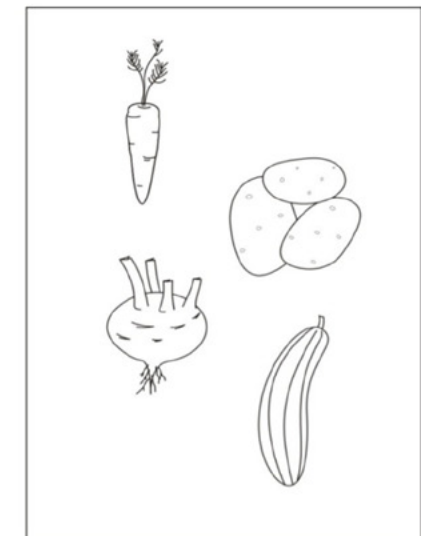
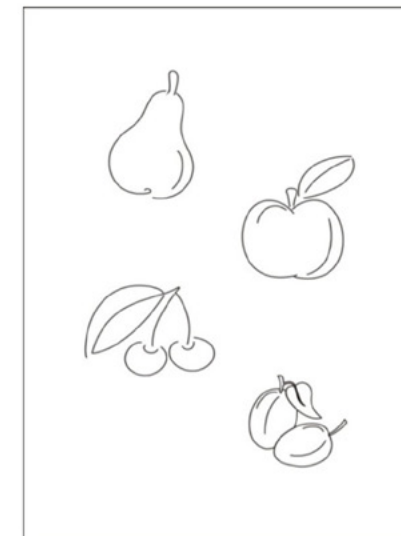

INŠTRUKCIA 1

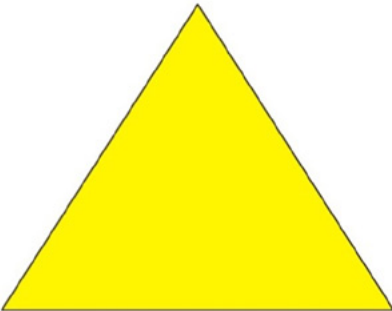
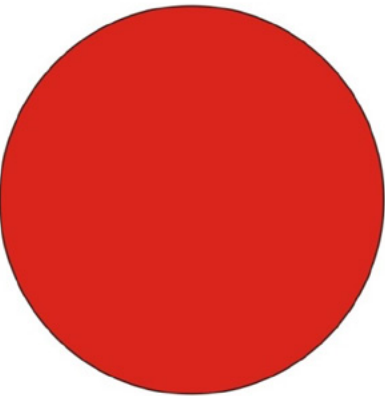
„Ukáž na každý obrázok v rámečku a pomenuj ho.“

INŠTRUKCIA 2

„Ako voláme tieto obrázky spolu?“

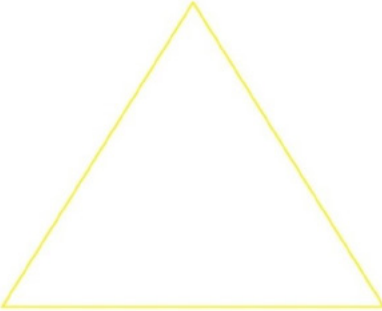
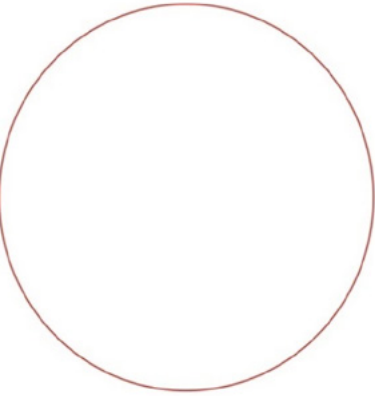

INŠTRUKCIA
„Geometrické tvary vystrihnite.“

INŠTRUKCIA 1
„Vystrihnuté tvary z predlohy 14 a) vlož do správneho
prázdneho otvoru.“

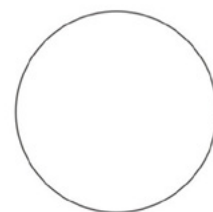
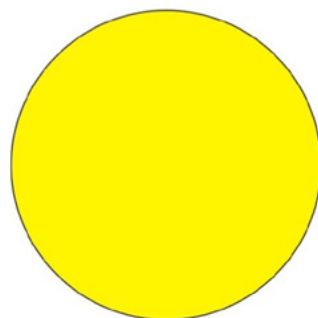
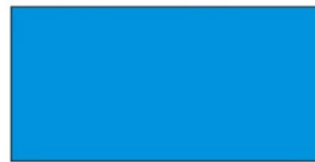
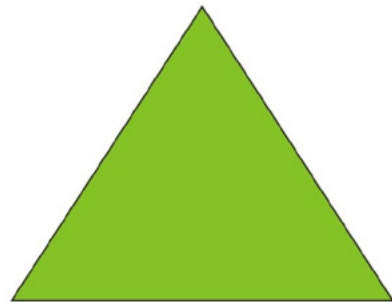
INŠTRUKCIA 2
„Tvary sa pokús pomenovať a určiť ich farbu.“

Predloha č. 16 a) MATEMATIKA

INŠTRUKCIA

„Geometrické tvary vystrihnite.“

Predloha č. 17 b) MATEMATIKA

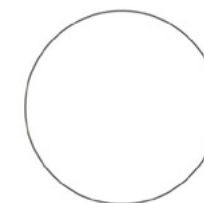
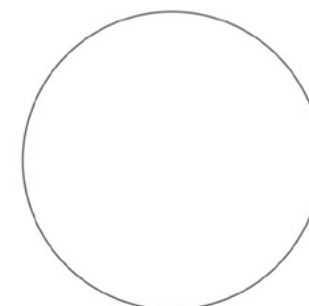
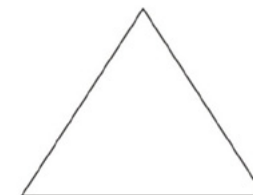
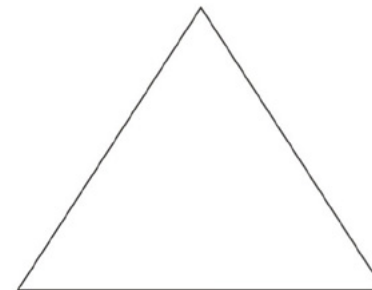
INŠTRUKCIA 1

„Vystrihnuté tvary z predlohy 15 a) vlož do správneho prázdneho otvoru.“

I

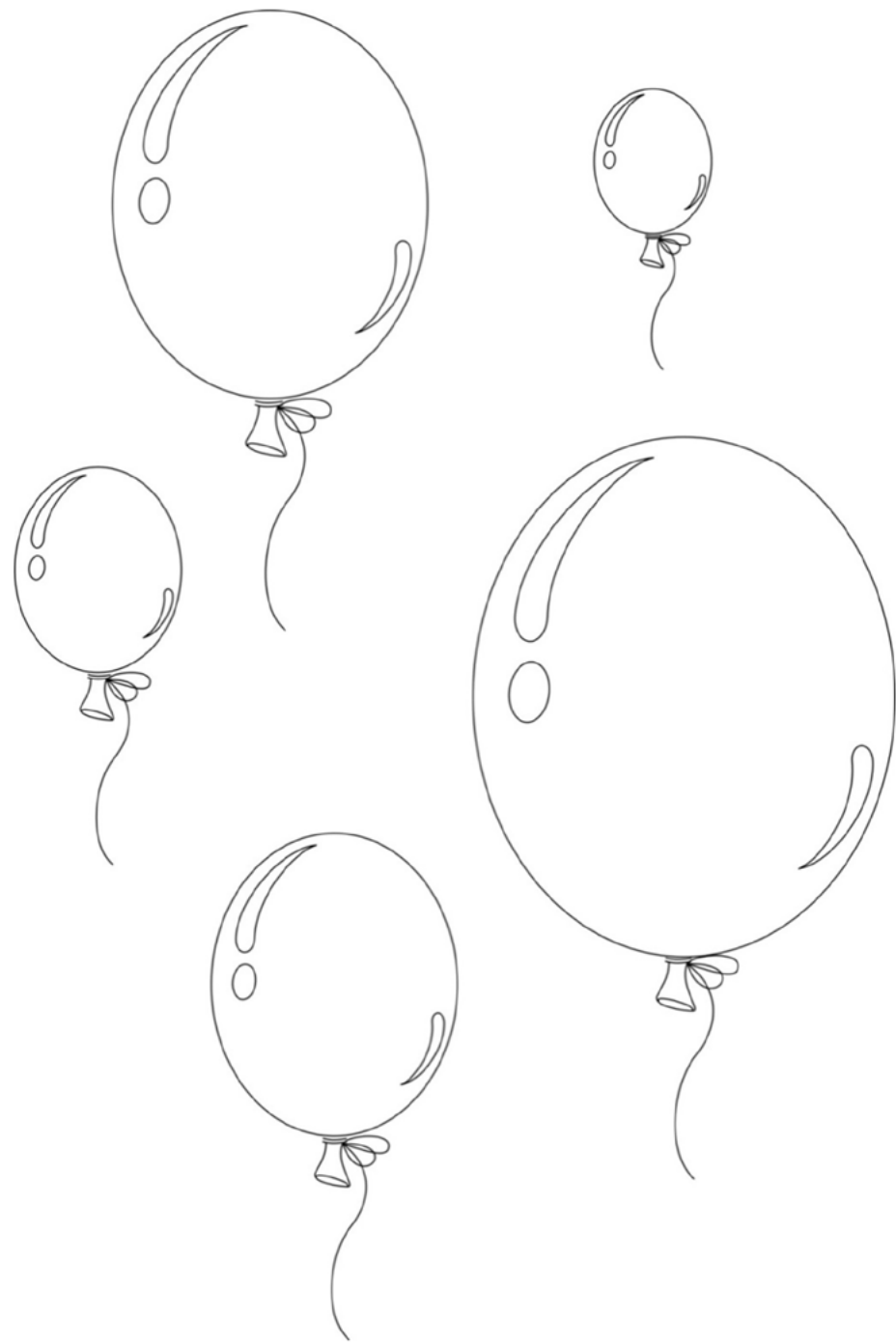
INŠTRUKCIA 2

„Tvary sa pokús pomenovať a určiť ich farbu.“

INŠTRUKCIA

„Najväčší balónik vyfarbi modrou pastelkou a najmenší balónik vyfarbi červenou pastelkou.“

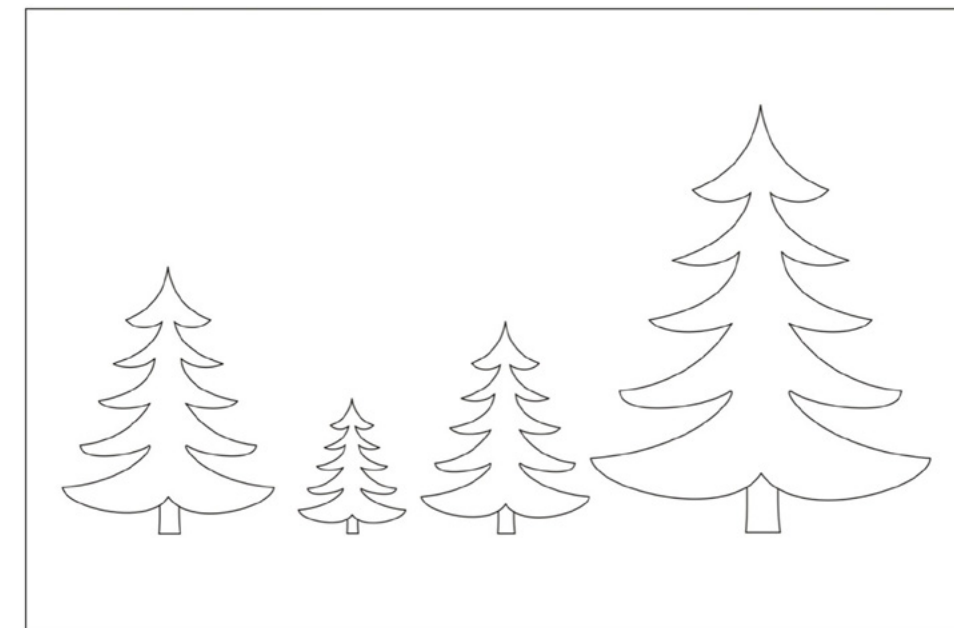

INŠTRUKCIA 1

„Vyfarbi najvyššieho chlapca a najnižšieho chlapca.“

INŠTRUKCIA 2

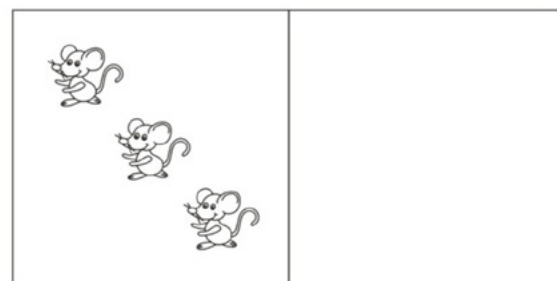
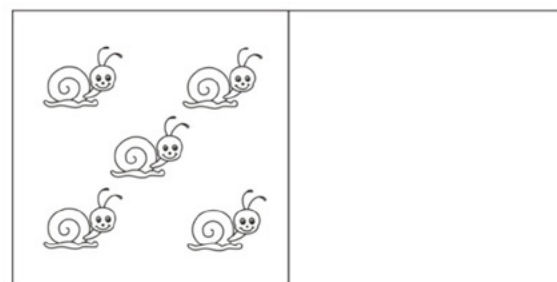
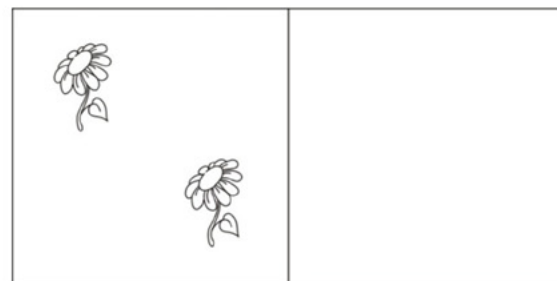
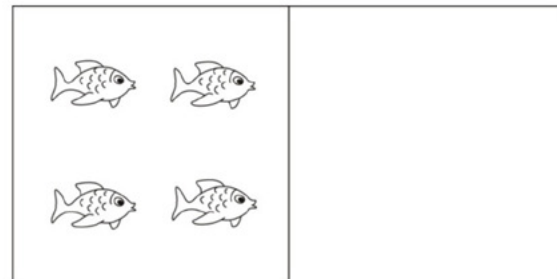
„Vyfarbi najvyšší a najnižší strom.“

Predloha č. 20 Pracovný list MATEMATIKA

INŠTRUKCIA

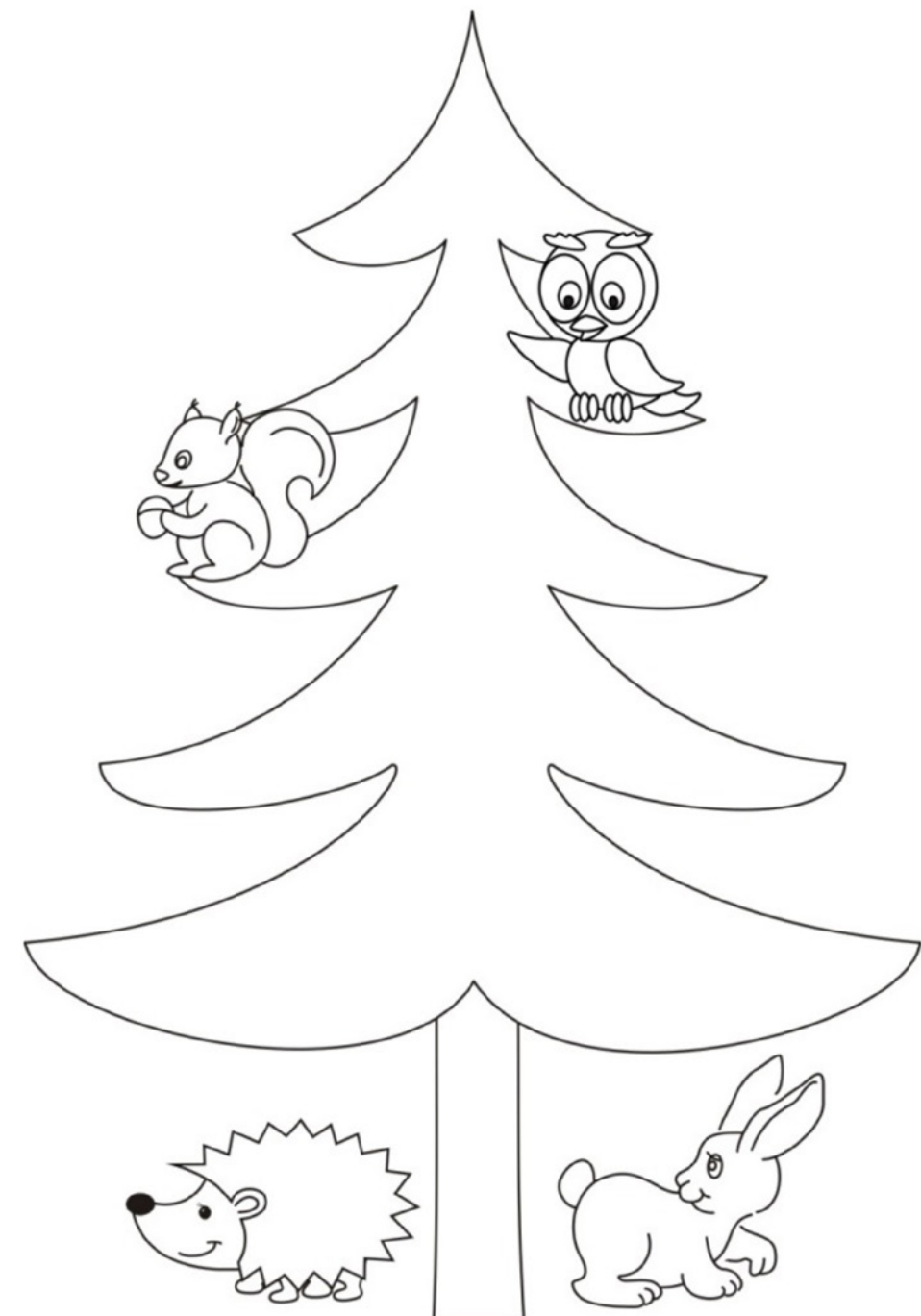
„Do prázdneho rámčeka nakresli toľko čiarok, koľko je predmetov na obrázku vedľa.“

Predloha č. 21 Pracovný list MATEMATIKA

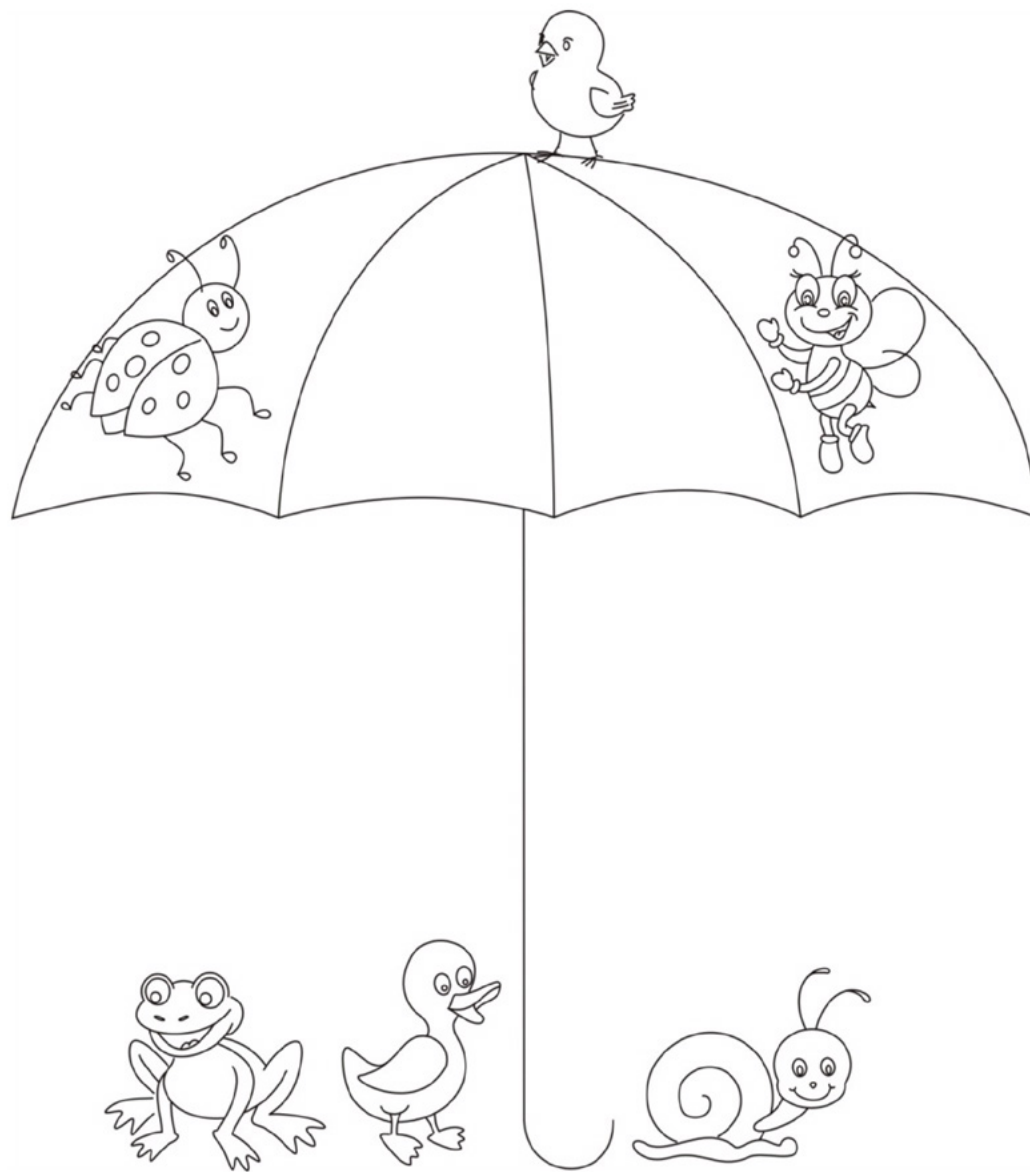
INŠTRUKCIA

„Ukáž a povedz, ktoré zvieratká sú na strome a ktoré sú pod stromom. Obrázok vyfarbi.“

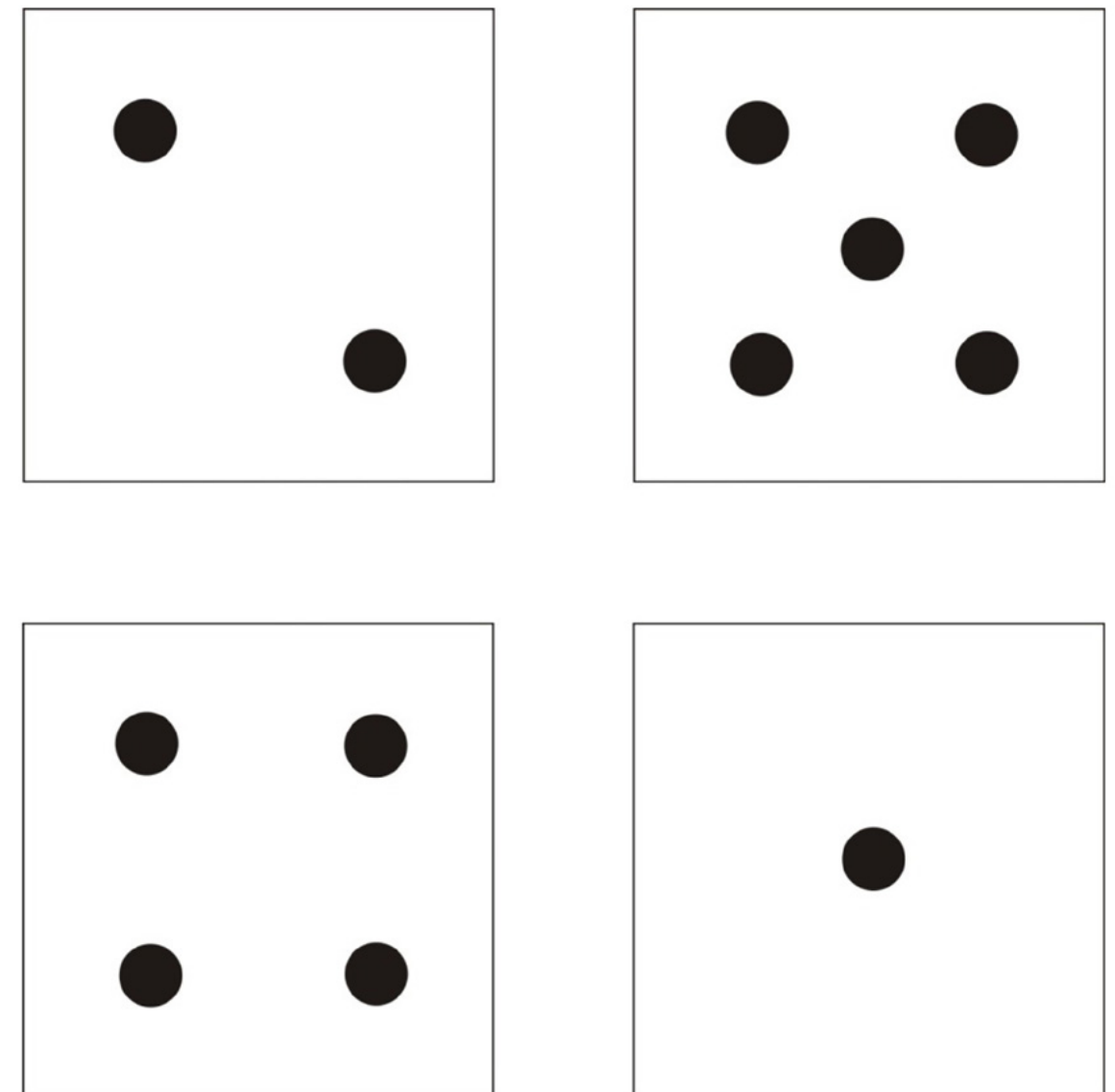
INŠTRUKCIA

„Ukáž a povedz, ktoré zvieratká sú na dáždniku
a ktoré sú pod dáždnikom. Obrázok vyfarbi.“

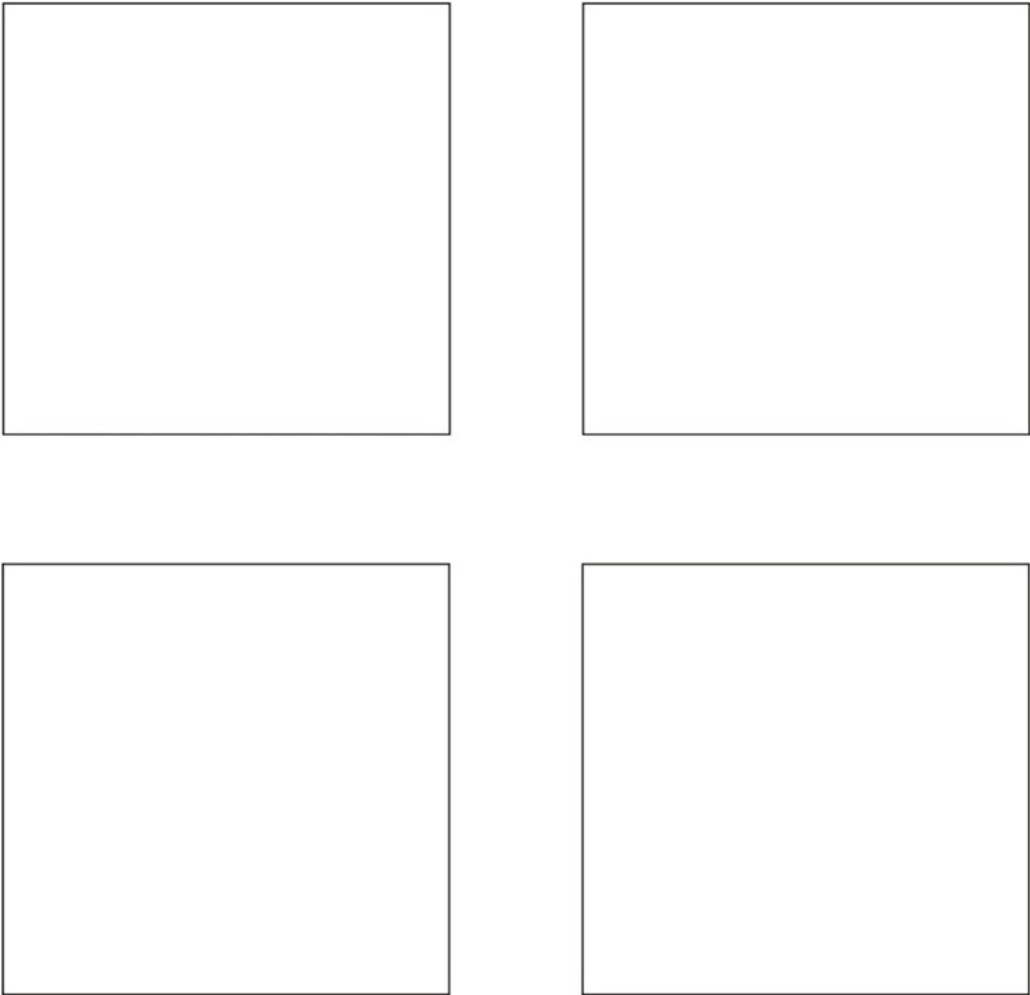

INŠTRUKCIA

„Urči počet bodiek v okienku a ukáž ho na prstoch.“

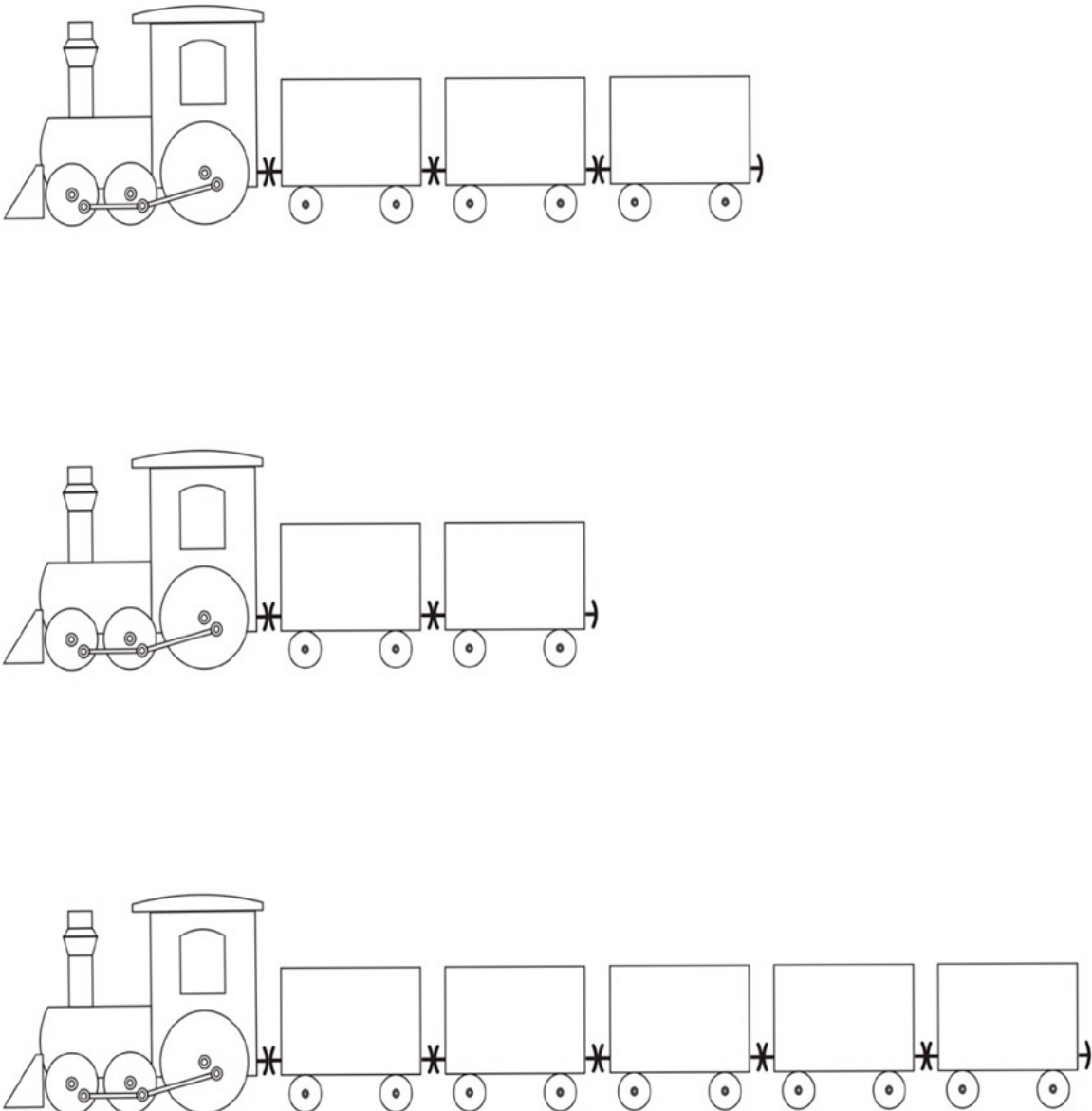

INŠTRUKCIA
„Do okienok vľavo nakresli veľa čiarok a do okienok vpravo nakresli málo čiarok.“

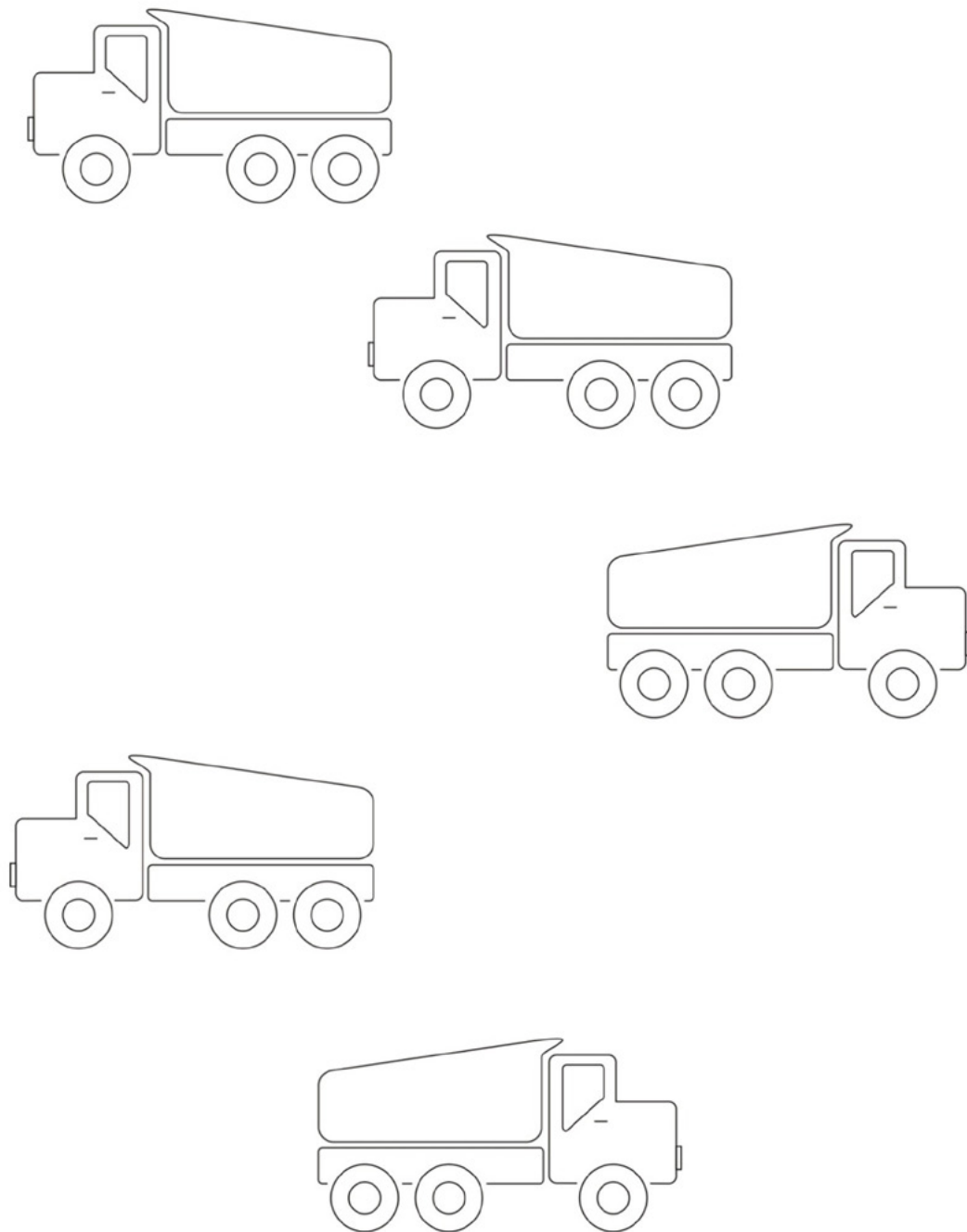
INŠTRUKCIA 1
„Ukáž, ktorý vláčik je najdlhší a ktorý najkratší.“

INŠTRUKCIA 2
„Každému vláčiku spočítaj vagóny a vyfarbi jeden z nich.“

INŠTRUKCIA 1

„Autíčka, ktoré idú dolava, vyfarbi červenou pastelkou a autíčka, ktoré idú doprava, vyfarbi modrou pastelkou.“

INŠTRUKCIA

„V každom okienku ukáž predmet, ktorý je väčší a predmet, ktorý je menší. Menší predmet vyfarbi.“

ZÁVER

Publikácia autorov Šilonová, Klein a Arslan Šinková *Depistážno-stimulačný program pre trojročné a štvorročné deti* v materskej škole podáva návod, ako je reálne uskutočniť vstupný depistážny skrining, stimuláciu vývinu detí a výstupnú depistáž, ktorou overíme efektivitu realizovanej stimulácie. Nadväzuje na výstupy Národného projektu Škola otvorená všetkým – Manuál k depistáži a Manuál k stimulačnému programu, čím sa naplnila ambícia autorov tejto publikácie spracovať kvalitný diagnostický a na neho nadväzujúci stimulačný program pre všetky deti predškolského veku vo veku od troch do šiestich rokov v prostredí materských škôl. V rámci implementácie tejto aktivity sa vytvára dostatočný časový priestor pre pedagogických zamestnancov aj pre odborného zamestnanca na realizáciu všetkých aktivít súvisiacich s kvalitnou diagnostikou a stimuláciou. Veríme, že publikácia bude prínosom na ceste k poskytnutiu čo najlepšieho štartu všetkým deťom (aj rómskym) a na základe výsledkov depistáže im zabezpečíme špecifickú predškolskú stimuláciu, ktorú budú potrebovať pre úspešný vstup do 1. ročníka základnej školy a následné pokračovanie na ich ceste k získaniu adekvátneho vzdelania v hlavnom vzdelávacom prúde základného a stredoškolského vzdelávacieho systému, nie v špeciálnych školách. Stimulačný program je určený na rozvíjanie jednotlivých psychomotorických funkcií detí predškolského veku. Jeho cieľom je podnecovať a rozvíjať v súlade s vývinovou normou tú alebo tie funkcie, ktoré má dieťa nedostatočne rozvinuté. Sústreďuje sa na rôzne domény rozvoja osobnosti dieťaťa a v rámci nich na rozvíjanie jednotlivých funkcií. V každej z nich vymedzuje schopnosti dieťaťa, ktoré dieťa môže, prípadne aj má na elementárnej úrovni dosiahnuť. Kľúčovou ambíciou autorov publikácie bolo vytvoriť efektívny nástroj zameraný na prevenciu pred výskytom porúch správania, špecifických vývinových porúch učenia, a najmä ako prevenciu pred neoprávneným zaradovaním detí so zdravotným či sociálnym znevýhodnením do systému špeciálnych škôl (predovšetkým škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím) v súlade s aktuálnymi trendmi inkluzívnej pedagogiky a inkluzívnej pedagogickej (špeciálnopedagogickej) a psychologickkej diagnostiky. V dlhšom časovom horizonte a v perspektíve životných dráh je zámerom autorov programu zamerať pozornosť všetkých aktérov edukácie na včasné podchytenie špecifik vývinu detí ešte pred vstupom do školy, na spoznanie ich silných stránok a kľúčových kompetencií, na ich stimulovanie v podnetnom predškolskom prostredí, následne na inkluzívne vzdelávanie v systéme základných a stredných škôl s cieľom pripraviť deťom tie najlepšie podmienky pre ich potenciálne profesijné a životné uplatnenie sa v spoločnosti.

LITERATÚRA

ANDERSON, P.; REIDY, N. 2012. *Assessing executive function in preschoolers*. In: Neuropsychology Review. Nb.2. Vol.4. p. 345-360.

ARSLAN ŠINKOVÁ, P. 2018. *Ako rozvíjať schopnosti dieťaťa. Návod inšpirované metódou Montessori*. Bratislava: Fortuna Libri. 1.Vyd. 202 s. ISBN 978-80-8142-760-2.

BEDNÁŘOVÁ, J.; ŠMARDOVÁ, V. 2015. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Brno: Edika. 2015. 217 s. ISBN 978-80-266-0658-1.

BEUERDEN, E., ZASK, A., BARNETT, L. M., DIETRICH, U. C. 2002. *Fundamental movement skills – How do primary school children perform?* Journal of science and medicine in sport. vol. 5, no. 3, pp. 244-252. ISSN 1440-2440.

BLAIR C.; RAVER CC. 2012. *Child development in the context of adversity: Experiential canalization of brain and behavior*. In: American Psychologist. 2012. 67: pp. 309-318.

CECH, D. J., MARTIN, S. 2012. *Functional movement development*. 3. ed. Missouri: Elsevier, 2012. ISBN 978-1-4160-4978-4.

DAVIDO, R. 2008. *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Praha: Portál, 2008. 205 s. ISBN 978-80-7367-415-1.

GABBARD, C. P. 2004. *Lifelong motor development*. 4th ed. San Francisco: Pearson Education, 2004. ISBN 0-8053-2849-1.

GALLAHUE, D. L., OZMUN, J. C. 2006. *Understanding motor development: infants, children, adolescent, adults*. 6th ed. U.S.A.: McGraw-Hill higher education, 2006. ISBN 0071244441.

HARDY, L. L., KING L., FARRELL, L., MACNIVEN, R., HOWLETT, S. 2010. *Fundamental movement skills among Australian preschool children*. Journal of science and meicine in sport. 2010, vol. 13, no. 5, pp. 503-508. ISSN 1440-2440.

HÄKKINEN, A., HOLOPAINEN, E., KAUTIAINEN, H., SILLANPÄÄ, E., HÄKKINEN, K. 2006. *Neuromuscular function and balance of prepubertal and pubertal blind and sighted boys*. Acta paediatrica. 2006, vol. 95, no. 10, pp. 1277-1283. ISSN 1651-2227.

HORNÁKOVÁ, K.; KAPALKOVÁ, S.; MIKULAJOVÁ, M. 2005. *Kniha o detskej reči*. Bratislava: Slniečko. 2005. 155 s. ISBN 80-969074-3-3.

JUNGER, J. 2000. *Telesný a pohybový rozvoj detí predškolského veku*. Prešov: Fakulta prírodných a humanitných vied PU v Prešove. 2000. ISBN 978-80-555-1135-1

KAYA A, EMINE EFE. 2016. *Pre-School Period of Development*. In: Ann Nurs Pract 3(2): 1044. ISSN: 2379-9501.

KLEIN, V. – RUSNÁKOVÁ, J. – ŠILONOVÁ, V. 2012. *Nultý ročník a edukácia rómskych žiakov*. Prvé vyd. Spišská Nová Ves: Roma Education Fund. 2012. 264 s. ISBN 978-80-971181-0-5.

KLEIN, V. – ŠILONOVÁ, V. 2017. *Inkluzívna edukácia – výzva k pozitívnym zmenám súčasnej školy*. In Janoško, P. – Hašková, V. (edit.) 2017. *Inkluzívna škola a rodina*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. UK Bratislava. ISBN 978-80-223-4464-7. s. 55 – 70.

KLENKOVÁ, J. 2006. *Logopedie*. Praha: Grada Publishing a. s. 2006, 224 s.

KUTÁLKOVÁ, D. 2002. *Logopedická prevence. Průvodce vývojem dětské řeči*. Praha: Portál, 2002. 213 s.

LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ, D. 2013. *Vývojová psychologie. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing. 2013. 368 s. ISBN 978-80-2471284-0.

PIAGET, JEAN; BÄRBEL INHELDEROVÁ. 1970. *Psychologie dítěte [Piaget, 1970]*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1970. 115 s.

SEEFELDT, C.; WASIK, B. A. 2006. *Early education: three-, four-, and five-year-olds go to school*. Upper Saddle River, N.J. : Pearson/Merrill/Prentice Hall. 2016. 316p. 2nd Ed. ISBN 0131190806.

ŠILONOVÁ, VIERA – KLEIN, VLADIMÍR. 2018. *Edukácia sociálne znevýhodnených žiakov so špecifickými poruchami učenia*. Druhé rozšírené vydanie. VERBUM – vydavateľstvo KU v Ružomberku. 2018. 274 s. ISBN 978-80-561-0558-0.

ŠILONOVÁ, V. – KLEIN, V. – ŠINKOVÁ, P. A. 2018. *Manuál k depistáži pre deti predškolského veku pochádzajúce zo sociálne znevýhodneného prostredia - inovovaná časť*. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, 2018. s. 107. ISBN 978-80-565-1434-4.

ŠILONOVÁ, V. – KLEIN, V. – ŠINKOVÁ, P. A. 2018. *Manuál k stimulačnému programu pre deti predškolského veku pochádzajúce zo sociálne znevýhodneného prostredia - inovovaná časť*. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, 2018. s. 140. ISBN 978-80-565-1432-0.

ŠILONOVÁ, V. 2018. *Orientačná diagnostika a stimulácia vývinu sociálne znevýhodnených detí v materskej škole*. In Rochovská, I., Šilonová, V. /edits/. Podpora inklúzie v predprimárnom a primárnom vzdelávaní. Zborník vedeckých štúdií. KU PF IJP Levoča. Medzinárodná vedecká konferencia 12.09.2018. ISBN 978-80-561-0608-2. s. 24 – 52.

ŠILONOVÁ, V. 2018. *Asistent pedagóga v inkluzívnej škole*. VERBUM – vydavateľstvo KU v Ružomberku. 2018. 95 s. ISBN 978-80-561-0590-0.

ŠILONOVÁ, V. – KLEIN, V. 2017. *Diagnostika sociálne znevýhodnených žiakov s ťažkosťami v učení*. In Psychológia a patopsychológia dieťaťa. VÚDPaP Bratislava. 51, 2017, č. 2-3, s. 167 – 181. ISSN 0555-5574.

ŠILONOVÁ, V. 2018. *Inkluzívne prístupy v diagnostike sociálne znevýhodnených detí*. In HR-

ČOVÁ, J. – KOVÁČOVÁ, B. – MAGOVÁ, M. (Eds.). *Expresívne terapie vo vedách o človeku* 2018. Konferenčný zborník z príspevkov. 4. ročníka vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou s názvom *Expresívne terapie vo vedách o človeku* 2018, 25. januára 2018. VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku. ISBN 978-80-561-0563-4. s. 50-63.

VÁGNEROVÁ, M. 2017. *Vývojová psychologie. Děťství a dospívání*. Praha: Karolinum. 2017. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁŠEK, Š. 2006. *Špeciálnopedagogická diagnostika*. Vydavateľ Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2006. ISBN, 8086723216.

WILKS M, COLLIER-BAKER E, NIELSEN M. 2015. *Preschool children favor copying a successful individual over an unsuccessful group*. In: Developmental Scinence. 2015. Vol. 18. Issue 6. pp-1014-1024. ISSN 1467-7687.

WHITE RF, CAMPBELL R, ECHEVERRIA D, KNOXX SS, JANULEWICZ P. 2009. *Assessment of neuropsychological trajectories in longitudinal population-based studies of children*. In: Journal of Epidemiology and Community Health. 2009. 63 (suppl 1):i15–i26.

DODD HF, WALSH J. 2015. *Shared cognition in childhood anxiety: Interpretation bias in preschool children and their parents*. In: Journal of Child and Family Studies. 2015. Vol. 24: Issue 11. pp. 3413-3422. ISSN 1062-1024.

A.W. EDFELDT, upr. M. JURČOVÁ, *Reverzný test*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy. 1973.

JIRÁSEK, J. *Orientačný test školskej spôsobilosti*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy. 1972.

MANDZÁKOVÁ, S. 2008. *Problémy edukácie žiakov so špecifickými poruchami učenia v kontexte školskej integrácie*. 2008. s. 57 – 60. In: Mandzáková, S. (Ed). *Špecifické poruchy učenia v kontexte inkluzívnej edukácie*. Zborník z prvej medzinárodnej e-konferencie. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity. Katedra špeciálnej pedagogiky. 2008. ISBN 978-80-8068-801-1.

SINDELAR, B. 2008. *Partielle Entwicklungsdefizite der Informationsverarbeitung: Teilleistungsschwächen als Ursache kindlicher Lern- und Verhaltensstörungen*. Wien: Verlag Austria Press GmbH, 2008. 278 s. ISBN 13-978-3-5330-125-8.

SINDELAR, B. 2014. *Screening na včasné zachytenie čiastkových vývinových deficitov v spracovávaní informácií u detí vo veku 3 – 5 rokov*. Bratislava: Vydavateľstvo Kanije, 2014. 29 s. ISBN 978-80-971572-0-3.

SINDELAR, B. 2014. *Von den Teilen zum Ganzen*. Theorie und Empirie einer integrativen psychologischen und psychotherapeutischen Entwicklungsforschung. Münster: Waxmann Verlag GmbH, 2014. 181 s. ISBN 978-3-8309-2991-8.

SINDELAR, B. 2009. *Trainingsprogramme gegen Teilleistungsschwächen*. Wien: Verlag Austria Press GmbH, 2009. ISBN-13: 978-3-85330-280-4.

SINDELAR, B. 2014. *Príručka k metodike na zachytenie čiastkových vývinových deficitov v spracovávaní informácií*. Bratislava. Vydavateľstvo Kanije. 2014.

VALENT, M., SABO, R. 2011. *Analýza vzdelávacích potrieb PZ a OZ (odborná aktivita 2.1)* In: Pedagogické rozhľady MPC Bratislava. č. 3. roč. 20. s. 8 – 12. ISSN 1338-0404.

PRÍLOHY

Príloha č. 1
Záznamový list č. 1 Depistáž 2 **Reč (výslovnosť, artikulácia)**

Meno a priezvisko dieťaťa:.....**Vek:**.....

Výslovnosť

INŠTRUKCIA
„Zopakuj slová:“

SLIMÁK – S LIENKA – L ŽABA – Ž RAK – R

*nesprávna výslovnosť (dyslália) hlások:.....(poznač tiež vo Vyhodnocovacom hárku Depistáž 2 / Príloha č. 5/).

Artikulácia

INŠTRUKCIA
„Zopakuj, čo poviem:“

- silný vietor,
- džem,
- karfiol,
- Žabka skáče.
- Citrón je kyslý.

Artikulácia: obratná (HS 4-5) – neobratná (HS 3-0), výrazná – nevýrazná
(označ tiež do Vyhodnocovacieho hárku Depistáž 2 / Príloha č. 5/).

Dátum: Administroval:

Príloha č. 2
Záznamový list č. 2 Depistáž 2
Slovná zásoba (rozsah slovnej zásoby, kategorizácia)

Meno a priezvisko dieťaťa:.....Vek:.....

INŠTRUKCIA 1
„Ukáž na každý obrázok v kruhu a pomenuj ho.“

INŠTRUKCIA 2
„Ako voláme tieto obrázky spolu?“

SLOVNÁ ZÁSoba			KATEGORIZÁCIA		
Por. č. + slovo	Odpoveď dieťaťa	Body 1 – 0	Spoločné pomenovanie	Odpoveď dieťaťa	Body 1 – 0
1. jablko			I. ovocie		
2. hruška			II. zvieratá		
3. jahoda					
4. pes					
4. prasiatko					
6. myš					

Hodnotenie úrovne **slovnej zásoby** prebieha nasledovne:
Slovná zásoba spolu - správny počet slov = Hrubé skóre HS: 0 - 6 bodov. V Záznamovom liste uvedieme hrubé skóre, t.j. počet bodov, ktoré dieťa dosiahlo a tiež aj známku od 1 do 5.

Slovná zásoba – vyhodnotenie: Známka 1 = 6 b
 Známka 2 = 4 – 5 b
 Známka 3 = 3 b
 Známka 4 = 1 – 2 b
 Známka 5 = 0 b →Defektná úroveň

Kategorizácia: zvláda (HS 2) – zvláda čiastočne (HS 1) – zlyháva (HS 0)

Kategorizácia: Hrubé skóre HS (0 – max.2): ____ zvláda – zvláda čiastočne – nezvláda

Dátum: Administroval:

Príloha č. 3
Záznamový list č. 3 Depistáž 2
Farby, geometrické tvary, rozmer – množstvo, matematické a číselné predstavy

Meno a priezvisko dieťaťa:.....Vek:.....

Farby (predloha č. 2)
INŠTRUKCIA
„*Aká je to farba?*“ (ak nevie pomenovať, nasleduje pomocná inštrukcia: „ukáž žltú, čiernu“ ...)

- 1. Žltá __
- 2. Čierna __
- 3. Modrá __
- 4. Červená __

*Výsledok poznačiť do Vyhodnocovacieho hárku Depistáž 2, farby

Geometrické tvary (predloha č. 2)
INŠTRUKCIA
„*Ako voláme tento tvar?*“

- Kruh Obdĺžnik __
- Križ Trojuholník __
- Štvorec __

*Označ na čiaru správne V a nesprávne odpovede dieťaťa X, výsledok zapíš aj do Vyhodnocovacieho hárku:

Rozmer, množstvo

ROZMER, MNOŽSTVO		
Poradie úlohy	Otázka	Bodovanie 1 b alebo 0 b
1.	Ukáž, ktorá lopta (obrázok) je najväčšia.	
2.	Ukáž, ktorá lopta je najmenšia zo všetkých.	
3.	Ukáž, na ktorom obrázku je veľa slniečok.	
4.	Ukáž, na ktorom obrázku je málo slniečok (jedno slniečko).	

*Výsledok zaznamenaj do Vyhodnocovacieho hárku Depistáž 2 (Príloha č. 5):
- výborne (HS 3-4),
- priemerne (HS 2),
- defektne (HS 1-0).

Matematické a číselné predstavy

Vzostupný číselný rad menuje do ____ Zostupný číselný rad menuje od ____
Určí počet v obore do ____

* Zaznamenajte do Vyhodnocovacieho hárku Depistáž 2 (Príloha č. 5).

Dátum: Administroval:

Príloha č. 4 ZÁZNAMOVÝ A VYHODNOCOVACÍ HÁROK DEPISTÁŽ 1

Depistáž 1 - deficity čiastkových funkcií	
TAKTILNO–KINESTETICKÉ VNÍMANIE	
1 zubná kefka 2 hrebeň 3 kocka 4 loptička 5 detská príborová lyžica 6 detský príborový nožík	6
AUDITÍVNA PAMÄŤ	
1 Ježko 2 pod'3 chceme 4 sa 5 spolu 6 hrať	6
VIZUÁLNA DIFERENCIÁCIA – LISTY	
6 rozdielných párov	6
SERIALITA vizuálna	
6 párov kociek 1 2 3 4 5 6	6
AUDITÍVNA DIFERENCIÁCIA	
1 Tom – Bom 2 Mila – Cila 3 Pac – Pac 4 Bim – Bam 5 Ňuf – Muf 6 Miňa – Miňa	6
INTERMODALITA vizuál-auditív a auditív-vizuál	
1 Miško 2 Ferko 1 Hryzko 2 Kubko	4
AUDITÍVNA DIFERENCIÁCIA FIGÚRY A POZADIA – bod za každé tlesknutie na hú!	
hav– hú – mňau – mú – hú – mňau – hav – hú – hav – mú – mňau – hú – mú – hú – hav – mňau – hú	6
SERIALITA – auditívna	
1 hu mu – 2 hu mu – 3 hu mu – 4 hu mu – 5 hu mu – 6 hu mu	6
VIZUÁLNA DIFERENCIÁCIA FIGÚRY A POZADIA	
Obrázok: skryté sovičky	6
ViZUÁLNA PAMÄŤ	
1 zubná kefka 2 príborový nožík 3 kocka	3

Pozn: Pokiaľ dieťa dosiahne menej ako 4 body zo 6, menej ako 2 body z max. počtu bodov 3 (vizuálna pamäť) a menej ako 2 body z max. počtu bodov 4 (intermodalita), je nutné funkciu trénovať.

Príloha č. 5 VYHODNOCOVACÍ HÁROK DEPISTÁŽ 2

Depistáž 2 – symptómy		
Vedomosti (max. 4 body)	Meno a priezvisko dieťaťa	vie – vie iba meno – nevie
	Vek dieťaťa	vie – nevie
	Názov mesta (obce)	vie – nevie
	Mená rodičov	vie – vie jedno meno – nevie
Grafomotorika (max. 6 bodov)	Celkové kvalitatívne prevedenie	HS (6-5) HS(4-2) HS (1-0) výborne – priemer – zlyháva
	Držanie písacieho náčinia	správne – nesprávne
	Tlak na podložku	silný – primeraný – slabý
	Dominancia hornej končatiny	P – Ľ
Reč (max. 8 bodov)	Výslovnosť	čistá – dyslálická.....
	Artikulácia Intenzita rečového prejavu Problém s pochopením inštrukcií v spisovnom jazyku	obratná HS (4-5) – neobratná HS (3-0) výrazná – nevýrazná áno – nie
Slovná zásoba	Rozsah slovnej zásoby (max.6 bodov)	HS =.....Známka: 1–2–3–4–5
	Kategorizácia (max. 2 body)	(HS 2) (HS 1) (HS 0) zvláda – čiastočne – zlyháva
Farby, geometrické tvary	Farby	pomenuje všetky – nepomenuje, ale správne ukáže – určí len niektoré – zlyháva
	Základné geometrické tvary (max. 1 bod)	pomenuje všetky – nepomenuje, ale správne ukáže – určí len niektoré – zlyháva
Rozmer-množstvo (max. 4 body)	Rozmer – množstvo	HS (3-4) HS (2) HS (0) výborne – priemerne – zlyháva
Matematické a číselné predstavy (max. 6 bodov)	Vzostupný číselný rad do 5	HS (2) HS (1) HS (0) ovláda – ovláda do 3 – neovláda
	Zostupný číselný rad od 5 – 1	HS (2) HS (1) HS (0) ovláda - ovláda od 3 - neovláda
	Určenie počtu do 5	HS (2) HS (1) HS (0) ovláda – ovláda do 3 – neovláda
Správanie a reagovanie dieťaťa počas Depistáže 1,2 (max. 5 bodov)	Bez pozoruhodností – sústredené, plní pokyny	áno - nie
	Neschopné odlúčiť sa od blízkych a známych	áno - nie
	Nesústredené, nepozorné – koncentrácia upadá	áno - nie
	Nesmelé, neisté – vyžaduje povzbudenie, neverí si	áno - nie
	Emočne rozladené – plačlivé pri neúspechu	áno - nie
	Negativistické – odmieta úlohy („nebudem, nechcem“)	áno - nie
	Neštandardné pracovné tempo – príliš rýchle – príliš pomalé	áno – nie áno - nie
Poznámky:		
Vyšetril a administroval (meno):		
Dátum:		Podpis:

Poznámka:
Červenou vyznačený počet bodov súvisí s evalváciou stimulačného programu.

Názov:

Depistážno-stimulačný program
pre trojročné a štvorročné
deti v materskej škole

Autori:

© PhDr. Viera Šilonová, PhD.
doc. PaedDr. Vladimír Klein, PhD.

Recenzenti:

doc. PaedDr. Ivana Rochovská, PhD.
doc. PaedDr. Ladislav Horňák, PhD.

Jazyková korektúra:

Mgr. Mária Berdisová

Garant:

Ministerstvo vnútra SR
Úrad splnomocnenca vlády SR
pre rómske komunity

Ilustrácie:

Lucia Kováčiková

Kontakt:

Mgr. Jana Miháliková, PhD.
jana.mihalikova@minv.sk

Obálka a grafická úprava:

Mgr. art. Martin Lőrincz

Tlač:

Centrum polygrafických
služieb MV SR

Rok vydania:

2020

ISBN: 978 - 80 - 8951 - 21 - 2

EAN: 9788089051212

ÚRAD
SPLNOMOCNENCA VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PRE RÓMSKE KOMUNITY

Národný projekt: Podpora predprimárneho vzdelávania detí
z marginalizovaných rómskych komunít I.
(PProjekt Inklúzie v Materských školách - NP PRIM),
ITMS+ 312051Q354

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu
Ľudské zdroje.

www.ludskezdroje.gov.sk | www.esf.gov.sk | www.minv.sk

ISBN: 978 - 80 - 8951 - 21 - 2
EAN: 9788089051212